

MANUAL

Serviciile de tutelă destinate copiilor lipsiți de îngrijire părintească

Manual de consolidare
a sistemelor de tutelă pentru
a răspunde nevoilor specifice
ale copiilor care sunt victime
ale traficului de persoane

Numeroase informații despre Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene sunt disponibile pe internet. Acestea pot fi consultate pe site-ul agenției, la adresa <http://fra.europa.eu>.

Prezentul document nu constituie în niciun fel o interpretare obligatorie a legislației menționate, ci se dorește a fi un document de referință conceput pentru a fi ușor de utilizat. Documentul nu reflectă neapărat, în totalitate sau parțial, poziția Comisiei Europene.

Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți răspunsuri la întrebările pe care vi le puneți despre Uniunea Europeană.

**Un număr unic gratuit (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(* Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Fotografii (copertă și interior): © Shutterstock

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2015

Paper	TK-01-15-636-RO-C	978-92-9239-958-0	10.2811/761353
PDF	TK-01-15-636-RO-N	978-92-9239-963-4	10.2811/538491

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2015

Reproducerea este permisă, cu excepția utilizării în scopuri comerciale, cu condiția ca sursa să fie recunoscută.

Printed in Luxembourg

TIPĂRIT PE HÂRTIE RECICLATĂ FĂRĂ CLOR (PCF)

Serviciile de tutelă destinate copiilor lipsiți de îngrijire părintească

Manual de consolidare
a sistemelor de tutelă pentru
a răspunde nevoilor specifice
ale copiilor care sunt victime
ale traficului de persoane

Cuvânt-înainte

Copiii neînsoțiți sau separați de persoana care îi are în îngrijire sunt deosebit de vulnerabili la abuzuri și exploatare. Acești copii au dreptul la o protecție specială.

Tutorii sunt unul dintre cele mai importante elemente ale unui sistem de protecție pentru copiii care sunt lipsiți de mediul lor familial sau ale căror interese nu pot fi reprezentate de părinți, astfel cum ar putea fi cazul în situații de abuz sau de neglijență din partea părinților.

Un raport comparativ privind traficul de copii publicat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) în 2009 a indicat diferențe semnificative între statele membre ale Uniunii Europene (UE) cu privire la modul în care este înțeles și aplicat conceptul de tutore. De asemenea, interviurile realizate de FRA în vederea elaborării unui raport privind copiii separați care solicită azil, publicat în 2010, a relevat că nivelul de calitate al serviciilor și gradul de protecție oferit copiilor în cadrul sistemelor de tutelă existente pot varia în mod substanțial, chiar și în interiorul aceluiași stat.

În acest context al unor practici diferite la nivel național, Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE) impune statelor membre obligația de a numi un tutore sau un reprezentant pentru copilul-victimă a traficului de persoane, începând din momentul identificării acestuia de către autorități ca fiind neînsoțit și în cazul în care titularii răspunderii părintești nu sunt în măsură să apere interesul superior al copilului și/sau să reprezinte copilul. *Strategia UE pentru perioada 2012-2016 în vederea eradicării traficului de persoane* recunoaște, de asemenea, că sistemele ample de protecție adaptate specificităților copiilor, care asigură coordonarea multidisciplinară și interagenții, au un rol fundamental în a răspunde nevoilor diferitelor grupuri de copii, inclusiv ale victimelor traficului de persoane. Astfel, unul dintre rezultatele strategiei UE a constat în publicarea prezentului manual.

Acest manual urmărește consolidarea protecției copiilor, prin sprijinirea autorităților naționale și a altor părți interesate din întreaga UE în vederea dezvoltării în continuare a sistemelor de tutelă existente. Manualul urmărește să clarifice rolul tutorilor ca o componentă esențială a unui sistem integrat de protecție a copilului. Acesta subliniază importanța rolului tutorilor și al reprezentanților legali în prevenirea și răspunsul la situații de abuz asupra unui copil și de exploatare a acestuia, precum și în protejarea și acordarea de asistență copiilor care sunt victime ale traficului de persoane.

Manualul promovează o înțelegere comună a principiilor și a caracteristicilor principale ale unui sistem de tutelă. Prin prezentarea unui set de principii comune și de standarde esențiale, acesta urmărește să îmbunătățească condițiile de viață ale copiilor aflați sub tutelă și să promoveze respectarea drepturilor fundamentale ale acestora.

Dorim să mulțumim numeroșilor experți care au contribuit cu observații constructive la elaborarea prezentului manual.

Cecilia Malmström

Comisarul UE pentru afaceri interne

Morten Kjaerum

Directorul FRA

Cuprins

CUVĂNT-ÎNAINTE.....	3
LISTA ABREVIERILOR.....	7
MODUL DE UTILIZARE A MANUALULUI	9
INTRODUCERE	15
1. Ce este un tutore?	15
2. Tutela, un element esențial al sistemelor de protecție a copilului.....	18
3. Care este obiectul prezentului manual?	22
4. Cooperarea transnațională în contextul protecției copilului	24
PARTEA I – CONSOLIDAREA SISTEMELOR DE TUTELĂ	27
1. Principiile fundamentale ale sistemelor de tutelă.....	27
2. Sistemele de tutelă: considerații inițiale	30
2.1. Ce ar trebui să prevadă legislația și/sau politicile?.....	30
2.2. Un sistem de tutelă uniform pentru toți copiii?	31
2.3. Statutul profesional al tutorilor: profesioniști sau voluntari?	33
2.4. Cine poate acționa în calitate de tutore?	35
2.5. Numirea rudelor în calitate de tutori în contextul traficului de copii	39
2.6. Reprezentanți și/sau reprezentanți legali.....	40
2.7. Consilierea și asistența juridică.....	41
3. Gestionarea tutorilor.....	42
3.1. Autoritatea tutelară.....	42
3.2. Elaborarea de orientări pentru tutori.....	43
3.3. Coordonarea și cooperarea cu alte agenții și autorități.....	45
3.4. Gestionarea unui caz din punct de vedere administrativ.....	46
3.5. Formare	49
3.6. Sprijin pentru tutori.....	54
3.7. Mecanisme de revizuire și de control.....	55
4. Numirea unui tutore pentru un copil.....	58
4.1. Când ar trebui să fie numit un tutore?.....	58
4.2. Care este cea mai bună procedură de numire a unui tutore pentru un copil?.....	60

4.3. Când se încheie perioada de tutelă?.....	65
4.4. Când ar trebui să fie schimbat din funcție un tutore?.....	68
PARTEA A II-A – SARCINILE TUTORELUI.....	71
5. Apărarea interesului superior al copilului.....	77
6. Promovarea siguranței și bunăstării copilului.....	79
6.1. Evaluarea riscului	80
6.2. Evaluarea necesităților individuale	85
6.3. Sprijinirea copilului în menținerea legăturilor cu familia.....	87
6.4. Asigurarea unui standard de viață adecvat, care să includă cazare și asistență materială corespunzătoare.....	89
6.5. Asistență medicală	90
6.6. Educație și formare.....	92
7. Facilitarea participării copiilor	94
8. Rolul de element de legătură între copil și alte persoane.....	96
9. Contribuția la identificarea unei soluții durabile în interesul superior al copilului.....	98
9.1. Repatrierea și returnarea.....	100
9.2. Integrarea în țara de destinație.....	103
10. Exercițarea reprezentării juridice și sprijinirea copilului în cadrul procedurilor juridice	105
10.1. Proceduri de evaluare a vârstei.....	107
10.2. Proceduri de eliberare a permiselor de ședere	108
10.3. Proceduri de protecție internațională.....	110
10.4. Despăgubiri și restituire	113
10.5. Proceduri de drept civil	114
10.6. Proceduri de drept penal	115
10.7. Anchetele de poliție	117
ANEXA 1: SURSE JURIDICE	119
ANEXA 2: SELECȚII DIN LITERATURA DE SPECIALITATE	121

Lista abrevierilor

- CDC** Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului
- CEDO** Convenția europeană a drepturilor omului (*European Convention on Human Rights*) (Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale)
- ICNUR** Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
- ONU** Organizația Națiunilor Unite
- SCEP** Programul „Copiii separați din Europa” (*Separated Children in Europe Programme*)
- UNICEF** Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (*United Nations Children’s Fund*)

Modul de utilizare a manualului

Scopul prezentului manual este de a sprijini funcționarii publici din statele membre ale Uniunii Europene care sunt responsabili cu tutela și reprezentarea juridică a copiilor la nivel național, regional sau local sau sunt implicați în acestea. Manualul cuprinde o serie de orientări cu privire la modul de înființare și de funcționare a sistemelor naționale de tutelă și atrage atenția asupra sarcinilor principale pe care ar trebuie să le îndeplinească un tutore. În acest sens, manualul urmărește, de asemenea, să promoveze o înțelegere comună a funcției și a rolului tutorilor și reprezentanților legali din UE ca o componentă esențială a sistemelor de protecție a copilului. Acest lucru, la rândul său, ar trebui să contribuie la promovarea unei înțelegeri comune a principiilor și elementelor fundamentale ale unui sistem de tutelă. O astfel de înțelegere comună ar trebui să contribuie la standardizarea nivelului de protecție a copiilor în întreaga UE.

Orientările furnizate se adresează în primul rând funcționarilor și tutorilor din statele membre ale UE. De asemenea, acestea sunt aplicabile în mare măsură sistemelor de reprezentare juridică a copiilor în cadrul unor proceduri specifice (cum ar fi procedurile de azil), inclusiv în cazul în care un reprezentant legal doar completează capacitatea juridică limitată a copilului în scopul unei proceduri speciale și, prin urmare, nu este responsabil pentru toate sarcinile atribuite în mod normal unui tutore.

Prezentul manual nu se referă la numirea avocaților care oferă asistență juridică gratuită pentru un copil în anumite proceduri civile, penale sau administrative. De asemenea, manualul nu vizează persoanele care sunt responsabile de îngrijirea zilnică a copilului.

Manualul este structurat în trei părți.

- **Introducerea** oferă informații de bază privind obiectul manualului și rolul global al tutorelui. Informațiile se referă la sistemele naționale de protecție a copilului înființate pentru a răspunde nevoilor diferitelor categorii de copii.
- **Partea I** din manual stabilește principiile fundamentale ale sistemelor de tutelă și oferă orientări privind gestionarea și consolidarea sistemelor de tutelă. Aceasta se adresează factorilor de decizie care dezvoltă un cadru național pentru gestionarea și consolidarea propriului sistem de tutelă, precum și autorităților naționale cărora le sunt atribuite responsabilități de tutelă. Partea I descrie, de asemenea, procedurile de stabilire a tutelei și durata acesteia.
- **Partea a II-a** explică atribuțiile care revin tutorelui. Aceasta se adresează în primul rând tutorilor și celor care sunt responsabili cu supravegherea activității acestora.

Manualul, elaborat în comun de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și de Comisia Europeană, răspunde unei solicitări formulate în *Strategia UE pentru perioada 2012-2016 în vederea eradicării traficului de persoane*. Diferite surse din dreptul UE, inclusiv [Directiva privind combaterea traficului de persoane \(2011/36/UE\)](#), [acquis-ul UE în domeniul azilului](#), [Directiva UE privind victimele criminalității \(2012/29/UE\)](#) și [Directiva privind combaterea exploatării sexuale a copiilor \(2011/93/UE\)](#) conțin dispoziții referitoare la tutela și reprezentarea juridică a copiilor lipsiți de îngrijire părintească. Toate detaliile legate de aceste surse pot fi consultate în [anexa 1](#). A se vedea tabelele 1, 2 și 3 pentru o imagine de ansamblu a dispozițiilor respective în dreptul UE, precum și a altor instrumente și documente europene sau internaționale relevante. Cu toate acestea, dispozițiile respective nu oferă orientări cuprinzătoare cu privire la ceea ce ar trebui să fie un tutore și la ceea ce ar trebui să facă acesta. Prezentul manual își propune să acopere această lacună.

Manualul oferă o abordare integrată, orientată spre copil. Acesta are la bază Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (CDC), ale cărei dispoziții sunt aplicabile tuturor copiilor, fără discriminare. Manualul sugerează ca nevoile specifice și drepturile copiilor identificați sau presupuși a fi victime ale traficului de persoane să fie acoperite prin adaptarea, în cazul în care este necesar, a sistemelor de tutelă instituite pentru toți copiii care au nevoie de un tutore. O mare parte din prezentul manual conține sugestii care sunt comune tuturor regimurilor de tutelă, indiferent dacă acestea se referă sau nu la un copil care este victimă a traficului de persoane. Cea mai bună modalitate de a promova drepturile și bunăstarea copilului care este victimă a traficului de persoane este de a adera la principiile și garanțiile comune tuturor sistemelor de tutelă, cum ar fi, de exemplu, independența tutorelui sau absența conflictului de interese, alături de cunoștințe și competențe în domeniul traficului de persoane. Prin urmare, manualul descurajează instituirea de sisteme de tutelă separate destinate doar copiilor care sunt victime ale traficului de persoane. [Secțiunea 3 din introducere](#) arată care sunt regimurile de tutelă acoperite de prezentul manual, precum și cele care nu sunt acoperite.

Standardele internaționale și europene privind drepturile copilului și protecția și asistența pentru copiii care sunt victime ale traficului de persoane au fost considerate puncte de plecare pentru prezentul manual. Dispozițiile unor texte obligatorii din punct de vedere juridic precum CDC și dreptul Uniunii sunt aduse laolaltă cu texte fără caracter obligatoriu care oferă îndrumări și recomandări recunoscute. Sursele juridice utilizate pentru elaborarea manualului sunt enumerate în anexa 1. Anexa 2 include o bibliografie de specialitate suplimentară pe care cititorul este încurajat să o consulte. De asemenea, în elaborarea manualului au fost luate în considerare constatările unor studii anterioare ale FRA privind copiii separați și traficul de copii.

Normele juridice existente au fost transpuse în orientări practice prin colectarea și compararea, cu ajutorul cercetării documentare, a modului în care statele membre ale UE gestionează sistemele de tutelă. Separat, FRA va publica o prezentare comparativă a studiilor efectuate care acoperă toate cele 28 de state membre.

Un grup de experți a discutat proiectul de manual cu ocazia unei reuniuni organizate de FRA la sediul său în noiembrie 2013. Grupul a cuprins reprezentanți ai organizațiilor europene și internaționale relevante și ai organizațiilor neguvernamentale (ONG-uri), precum și anumiți specialiști și reprezentanți ai autorităților responsabile la nivel național. Aceștia au fost selectați pentru a reprezenta diferite sisteme naționale de tutelă și diferite realități de pe teren. Mai multe părți interesate care activează în domeniul protecției copilului și al traficului de copii au fost consultate în scris. În cele din urmă, proiectul a fost distribuit reprezentanților statelor membre pentru observații prin intermediul grupului informal de experți privind drepturile copilului al Comisiei Europene.

Pentru a ajuta cititorul să găsească surse juridice relevante referitoare la un anumit aspect vizat în prezentul manual, acestea sunt indicate cu caractere albine de culoare albastră în paragraful relevant.

Manualul include, de asemenea, exemple de practici promițătoare identificate în statele membre ale UE, care furnizează factorilor de decizie și specialiștilor sugestii privind modul de abordare a provocărilor specifice. Partea referitoare la atribuțiile tutorilor conține liste de verificare ale unor măsuri posibile pe care tutorii s-ar putea să trebuiască să le ia pentru a promova interesul superior al copilului în diferitele domenii ale vieții acestuia.

Caseta de mai jos explică terminologia utilizată în prezentul manual. Pentru unii dintre termeni, printre care noțiunea de „tutore”, nu există o definiție unanim acceptată.

PRINCIPALII TERMENI

Victimă a traficului de persoane: O „victimă a traficului de persoane” este o persoană fizică care a făcut obiectul traficului de persoane, astfel cum este definit la articolul 2 din *Directiva privind combaterea traficului de persoane* (2011/36/UE).

Traficul de persoane: *Directiva privind combaterea traficului de persoane* (2011/36/UE) definește „traficul de persoane” drept „recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, inclusiv schimbul sau transferul de control asupra persoanelor în cauză, efectuate sub amenințare sau prin uz de forță sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, prin fraudă, prin înșelăciune, prin abuz de putere sau profitând de starea de vulnerabilitate sau prin oferirea sau primirea de bani sau de alte foloase pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra alteia, în vederea exploatării”.

Exploatare: „Exploatarea include cel puțin exploatarea prostituției altor persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciul forțat, inclusiv cerșitul, sclavia sau practicile similare sclaviei, aservirea, exploatarea activităților infracționale sau prelevarea de organe.”

Atunci când faptele menționate „sunt îndreptate împotriva unui copil, acestea constituie infracțiunea de trafic de persoane, chiar dacă nu a fost folosit niciunul dintre mijloacele menționate la alineatul (1)”.

Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE), articolul 2

Copil: Copil „înseamnă orice persoană care are mai puțin de 18 ani”.

Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE), articolul 2 alineatul (6); a se vedea, de asemenea, CDC, articolul 1

„Atunci când nu există informații certe cu privire la vârsta unei persoane care a făcut obiectul traficului de persoane și atunci când există motive pentru a crede că persoana respectivă este un copil, se prezumă că persoana respectivă este copil cu scopul de a dobândi acces imediat la asistență, sprijin și protecție.”

Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE), articolul 13 alineatul (2)

Copil neînsoțit: Un „minor neînsoțit” înseamnă un copil „care intră pe teritoriul statelor membre fără a fi însoțit de o persoană adultă care să fie responsabilă pentru acesta prin lege sau prin practica statului membru în cauză și atât timp cât nu este luat efectiv în îngrijire de o astfel de persoană; această expresie desemnează, de asemenea, un minor care este lăsat neînsoțit după intrarea pe teritoriul statelor membre”.

Directiva privind condițiile pentru protecția internațională (2011/95/UE), articolul 2 litera (l)

Copil separat de familie: Un „copil separat” este un copil care a fost separat de ambii părinți sau de persoana care îi avea în îngrijire de obicei sau în mod oficial, dar nu neapărat de alte rude. Prin urmare, această categorie poate să includă copiii însoțiți de alte persoane adulte care sunt membri ai familiei.

Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 6 CRC/GC/2005/6, și Orientările ONU pentru îngrijirea alternativă a copiilor (orientările ONU pentru îngrijirea alternativă), A/HRC/11/L.13, punctul 8

Programul „Copiii separați din Europa” (SCEP) utilizează termenul „separat” mai degrabă decât „neînsoțit”, întrucât acesta definește cu mai multă precizie problema fundamentală cu care se confruntă copiii în cauză, și anume faptul că nu beneficiază de îngrijirea și protecția părinților sau a persoanelor care îi au în îngrijire și, prin urmare, au de suferit din punct de vedere social și psihologic de pe urma acestei separări. În prezentul ghid, termenul „neînsoțit” va fi utilizat pentru a desemna copiii neînsoțiți și/sau separați, pentru a fi în conformitate cu termenul „neînsoțit” utilizat în dreptul Uniunii și pentru a evita posibilele confuzii și consecvențe.

Tutore: Un tutore este o persoană independentă care apără interesul superior al copilului și bunăstarea generală a acestuia și, în acest sens, completează capacitatea juridică limitată a copilului. Tutorele acționează în calitate de reprezentant statutar al copilului în cadrul tuturor procedurilor în același mod în care un părinte își reprezintă copilul.

Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 6 CRC/GC/2005/6, și Orientările ONU pentru îngrijirea alternativă, A/HRC/11/L.13

Reprezentant (uneori, denumit reprezentant legal): Un reprezentant „înseamnă o persoană sau o organizație numită de organele competente pentru a asista și a reprezenta un [copil] neînsoțit în procedurile [de asigurare a protecției internaționale], în scopul de a asigura interesul superior al copilului și de a exercita, dacă este cazul, capacitatea juridică pentru [copil]”.

Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE), articolul 2 litera (j)

Reprezentanții sau reprezentanții legali diferă de avocatul calificat sau de un alt profesionist din domeniul juridic care oferă asistență juridică, vorbește în numele copilului și îl reprezintă din punct de vedere juridic în declarații scrise și personal în fața autorităților administrative și judiciare în materie penală, de azil sau pentru alte proceduri juridice prevăzute în legislația națională.

Autoritatea tutelară: „Autoritatea tutelară” este instituția sau organizația sau o altă persoană juridică care este responsabilă de recrutarea, numirea, monitorizarea, supravegherea și formarea tutorilor. Rolul autorității sau al organizației tutelare ar trebui să fie prevăzut de lege.

Orientările ONU pentru îngrijirea alternativă, A/HRC/11/L.13, și Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 6 CRC/GC/2005/6

INTRODUCERE

1. Ce este un tutore?

Statele membre ale UE pun în aplicare o varietate de modele privind tutela și reprezentarea juridică.

Sursă: FRA (2009), Child trafficking in the European Union: Challenges, perspectives and good practices (Traficul de copii în Uniunea Europeană: provocări, perspective și bune practici), disponibil la adresa: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf

Nu există o definiție unanim acceptată pentru tutore. În timp ce dreptul UE recunoaște importanța tutelei și a reprezentării juridice pentru a proteja interesul superior și bunăstarea copilului, acesta nu definește noțiunea de tutore și nici funcțiile sale. În plus față de termenul „tutore”, dreptul UE utilizează termenii „reprezentant legal sau de altă natură” și „reprezentant special” pentru a desemna persoana numită să asiste și să sprijine copiii neînsoțiți sau copiii ai căror părinți sunt împiedicați să își exercite drepturile părintești. În conformitate cu dreptul UE, acquis-ul în domeniul azilului definește numai reprezentanții legali (a se vedea tabelul 1). Reprezentanții legali exercită o funcție mult mai restrânsă decât tutorii (a se vedea secțiunea 2.6). De asemenea, nu există o definiție a „tutorelui” în Convenția din 2005 a Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de persoane. Rolul și responsabilitățile tutorelui au fost descrise în mod detaliat la nivelul Organizației Națiunilor Unite în *Orientările ONU pentru îngrijirea alternativă a copiilor* și de Comitetul ONU pentru drepturile copilului în Comentariul general nr. 6.

Tabelul 1: Terminologia și definițiile utilizate în documentele de politică la nivel internațional și european

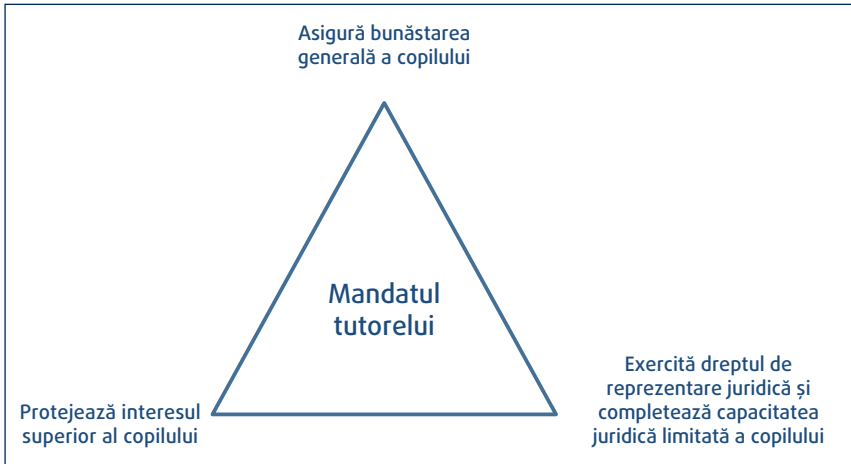
Instrument	Terminologia utilizată	Referință
Instrumente ale Organizației Națiunilor Unite și ale Consiliului Europei		
Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 6 CRC/GC/2005/6	Tutore Reprezentant legal	Punctul 33
Orientările ONU pentru îngrijirea alternativă a copiilor A/HRC/11/L.13	Tutore legal Adult responsabil recunoscut	Punctul 100
Convenția Consiliului Europei din 2005 privind lupta împotriva traficului de persoane	Tutore legal	Articolul 10 alineatul (4) litera (a)
Instrumente ale Uniunii Europene		
Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE)	Tutore Reprezentant	Articolul 14 alineatul (2) Articolul 16 alineatul (3)
Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE)	Reprezentant	Articolul 2 litera (j)
Directiva privind procedurile de azil (2013/32/UE)	Reprezentant	Articolul 2 litera (n)
Directiva privind condițiile pentru protecția internațională (2011/95/UE)	Tutore legal Reprezentant	Articolul 31 alineatul (1) Articolul 31 alineatul (2)
Directiva privind victimele criminalității (2012/29/UE)	Tutore Reprezentant special/legal	Articolul 24 litera (b) Preambul, considerentul 60
Directiva privind combaterea exploataării sexuale a copiilor (2011/93/UE)	Reprezentant special/legal	Articolul 20
Regulamentul Dublin (604/2013)	Reprezentant	Articolul 2 litera (k)

Utilizarea termenilor „tutore”, „reprezentant” și „reprezentant legal” este inconsecventă, iar terminologia națională variază, de asemenea, astfel încât ar trebui să se pună accentul pe funcțiile persoanei numite, mai degrabă decât pe titlul sau pe terminologia utilizată.

În sensul prezentului manual, termenul „tutore” este utilizat în cadrul documentului pentru a desemna o persoană independentă care protejează interesul superior al copilului și bunăstarea generală a acestuia și, în acest sens, completează capacitatea

juridică limitată a copilului, atunci când este necesar, în același mod ca părinții. Tutorele exercită trei funcții diferite, astfel cum este ilustrat în figura 1. Atunci când se face trimitere la legislația europeană, se utilizează traducerea oficială, conform tabelului 1.

Figura 1: Mandatul tutorelui

Sursă: FRA.

Tutorele diferă de un avocat calificat sau de un alt profesionist din domeniul juridic care oferă asistență juridică, vorbește în numele copilului și îl reprezintă din punct de vedere juridic în declarații scrise și personal în fața autorităților administrative și judiciare în materie penală, de migrație sau în cadrul altor proceduri juridice prevăzute în dreptul național.

De asemenea, ar trebui să se facă diferența între tutore și asistenții sociali și alți îngrijitori responsabili de nevoile materiale ale copilului. Asistenții sociali sau alți îngrijitori și persoanele care oferă îngrijire cotidiană unui copil nu sunt tutori, cu excepția cazului în care, în urma unei dispoziții legale, aceștia își exercită responsabilitatea în scopul de a asigura bunăstarea copilului și de a completa capacitatea juridică limitată a copilului.

Responsabilitatea pentru reprezentarea juridică a copilului în cadrul unor proceduri judiciare sau administrative speciale ar putea fi disociată de celelalte două funcții ale tutelei. În acest caz, responsabilitatea este atribuită numai unei persoane independente sau unei instituții, numită de obicei „reprezentant legal” sau „reprezentant”. Spre deosebire de tutori, reprezentanții au un mandat limitat, care adesea este definit cu precizie la momentul numirii: acela de a reprezenta copilul în cadrul anumitor proceduri.

Prin urmare, atunci când un copil nu beneficiază de îngrijire părintească ar trebui să fie numit un tutore care poate acoperi toate cele trei funcții enumerate în figura 1. Acest lucru va contribui la garantarea faptului că interesul superior al copilului și bunăstarea sa generală sunt protejate și salvagardate. Aceasta înseamnă mult mai mult decât simpla reprezentare în cadrul anumitor proceduri sau decât completarea capacității juridice limitate a copilului atunci când este necesar.

2. Tutela, un element esențial al sistemelor de protecție a copilului

Planul de acțiune al UE privind minorii neînsoțiți (2010–2014) menționează că normele stabilite de către CDC sunt elementul central al oricărei măsuri privind minorii neînsoțiți. Articolul 19 din Convenția cu privire la drepturile copilului (CDC) solicită statelor care sunt părți la convenție să ia măsurile necesare pentru a preveni toate formele de violență împotriva copiilor, inclusiv abuzul și neglijarea, precum și pentru a proteja și a sprijini copiii-victime. Articolul 20 din CDC impune statelor care sunt părți la convenție să ofere protecție și asistență specială pentru toți copiii care sunt privați temporar sau definitiv de mediul lor familial. Comitetul pentru drepturile copilului, în *Comentariul general nr. 13* (2011) privind *Dreptul copilului la protecție împotriva tuturor formelor de violență*, subliniază importanța unui sistem de protecție și de sprijin pentru copil integrat și bazat pe drepturile copilului. Numirea promptă a unui tutore, atunci când este necesar, este, prin urmare, una dintre cele mai importante măsuri practice care trebuie să fie luate pentru a proteja copiii (Comitetul pentru drepturile copilului, *Comentariul general nr. 6*).

„Violența împotriva copiilor necesită o abordare integrată (sistemică, holistică). [...] Aceasta implică faptul că toate programele și măsurile care au ca scop prevenirea și protecția copiilor împotriva violenței, în contextul mai larg al promovării drepturilor copilului, ar trebui să intervină într-o gamă largă de discipline și sectoare.”

Sursă: *Consiliul Europei (2009), Council of Europe's policy guidelines on integrated national strategies for the protection of children from violence* (Orientările privind politica Consiliului Europei referitoare la strategiile naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței), *Strasbourg, disponibile la adresa: www.coe.int/t/dg3/children/News/Guidelines/Adoption_guidelines_en.asp*

Articolul 16 din *Directiva privind combaterea traficului de persoane* (2011/36/UE) prevede că statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru a se asigura că, acolo unde este cazul, este numit un tutore pentru copiii neînsoțiți care sunt victime ale traficului de persoane. De asemenea, articolul 14 prevede că statele membre numesc un tutore sau un reprezentant pentru copilul care este victimă a traficului de persoane începând din momentul identificării acestuia de către autorități și „în cazul în care, în

temeiul dreptului intern, un conflict de interese între titularii răspunderii părintești și copilul-victimă îi împiedică pe aceștia să apere interesul superior al copilului și/sau să reprezinte copilul”. Tutorele ar trebui să însoțească copilul pe parcursul întregului proces până ce este găsită o soluție durabilă.

Până în prezent, multă vreme protecția copilului s-a axat pe aspecte specifice sau pe grupuri specifice de copii vulnerabili. Deși abordarea poate fi eficientă pentru a răspunde nevoilor unui anumit grup vizat, aceasta are, de asemenea, limitări importante. Mulți copii, inclusiv copiii care sunt victime ale traficului de persoane, se pot confrunta cu mai multe probleme de protecție a copilului. Răspunsurile fragmentate ale serviciilor de protecție a copilului ar putea aborda una dintre aceste probleme, fără a reuși însă să ofere o soluție globală. Concentrarea doar pe anumite probleme selectate sau pe anumite grupuri de copii nu este nici sustenabilă, nici eficientă. În cazul copiilor care sunt victime ale traficului de persoane, identificarea drept copil-victimă sau copil care se află în pericolul de a deveni victimă a traficului de persoane poate avea loc în etape diferite în cadrul asigurării diferitelor nevoi de protecție individuală ale unui copil. Prin urmare, cu o frecvență din ce în ce mai mare, există o trecere la nivel european și mondial de la abordări fragmentate concentrate pe un aspect la o abordare sistemică a protecției copilului.

Prezentul manual adoptă abordarea integrată a UNICEF în materie de protecție a copilului. Deși a fost elaborat prin raportare la copiii care sunt victime ale traficului de persoane, manualul sugerează acoperirea nevoilor specifice ale acestora în primul rând prin luarea de măsuri care să fie comune tuturor regimurilor de tutelă. De asemenea, manualul abordează modul în care tutorii ar trebui să interacționeze cu alți actori și cu elementele sistemului de protecție a copiilor, încercând, în același timp, să asigure că interesul superior al copilului este luat în considerare în toate acțiunile care privesc copilul.

Un sistem integrat de protecție a copilului are în centrul său copilul. Acesta asigură că toți actorii și sistemele principale – educație, sănătate, bunăstare, justiție, societate

Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) definește un sistem de protecție a copilului după cum urmează:

„setul de legi, politici, reglementări și servicii necesare din toate sectoarele sociale – în special bunăstare socială, educație, sănătate, securitate și justiție – destinate să sprijine prevenirea și răspunsul la riscurile legate de protecție. Aceste sisteme fac parte din protecția socială, și se extind dincolo de aceasta [...]. Responsabilitățile sunt adesea repartizate între agențiile guvernamentale, iar serviciile sunt furnizate de autoritățile locale, furnizori nestatali și grupuri comunitare, ceea ce face coordonarea între sectoare și niveluri, inclusiv sistemele de orientare obișnuite, o componentă necesară a unor sisteme eficiente de protecție a copilului”.

Sursă: UNICEF (2008), *UNICEF child protection strategy* (Strategia UNICEF de protecție a copilului), E/ICEF/2008/5/Rev. 1, 20 mai 2008, disponibilă la adresa: www.unicef.org/protection/files/CP_Strategy_English.pdf

civilă, comunitate, familie – conlucrează pentru a proteja copilul. O astfel de abordare integrată poate răspunde unei varietăți de situații cu care se poate confrunta un copil. Abordarea trebuie să răspundă necesităților copiilor, inclusiv ale victimelor traficului de persoane în țara lor de cetățenie, precum și ale celor care au trecut frontierele internaționale. Interesul superior al copilului trebuie să fie considerat primordial, astfel cum se prevede în CDC.

Un sistem integrat de protecție a copilului are nevoie în continuare de expertiză și de răspunsuri tematice, dar le plasează în contextul sistemului global.

Orientările Adunării Generale a ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor oferă îndrumări cu privire la protecția și bunăstarea tuturor copiilor lipsiți de îngrijire părintească sau care se confruntă cu riscul de a ajunge în această situație. Orientările includ dispoziții destinate să asigure că există întotdeauna o persoană sau un organism recunoscut din punct de vedere juridic care deține **responsabilitatea juridică** pentru copil atunci când părinții sunt absenți sau nu sunt în măsură să ia deciziile curente în interesul superior al copilului.

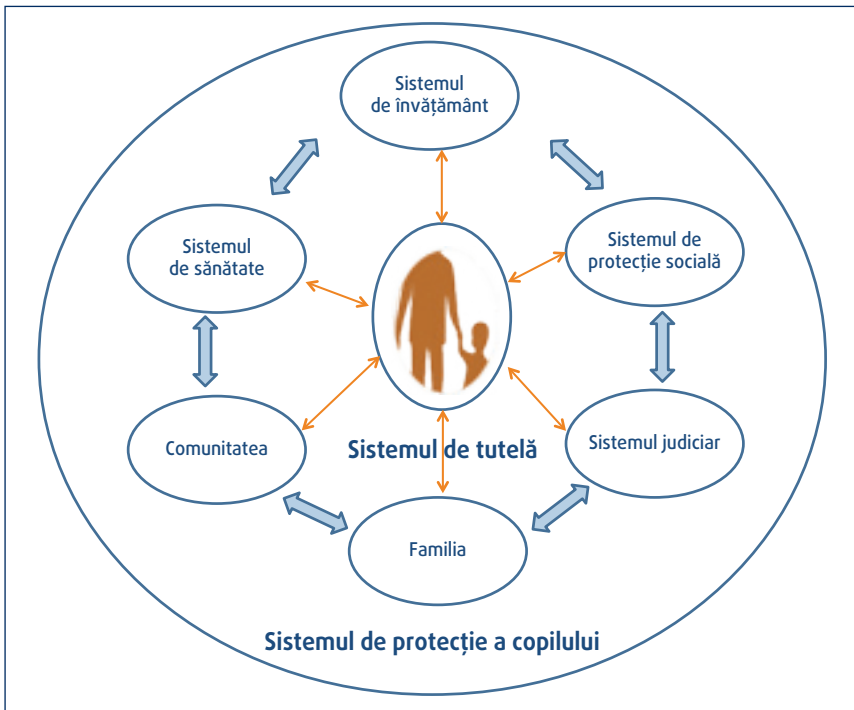
Sursă: Adunarea Generală (2010), Rezoluția nr. 64/142, Guidelines for the alternative care of children (Orientări privind îngrijirea alternativă a copiilor), 24 februarie 2010, A/RES/64/142, disponibile la adresa: www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf

Sistemele naționale de tutelă fac parte integrantă din sistemele de protecție a copilului. Acestea ar trebui să urmărească să răspundă nevoilor tuturor copiilor care, în mod permanent sau temporar, sunt lipsiți de îngrijire părintească și au nevoie de protecție.

Tutorele ar trebui să fie persoana cu perspectiva cea mai cuprinzătoare asupra situației și nevoilor specifice ale copilului. Un tutore se află în poziția unică de a pune în legătură diferitele autorități și copilul. Tutorele poate contribui, de asemenea, la asigurarea continuității în

protecția copilului și la participarea efectivă a copilului la toate deciziile care îl privesc, în conformitate cu dispozițiile articolului 12 din CDC. Plasarea tutorelui în centru, alături de copil, consolidează atât rolul de prevenție, cât și de protecție al acestuia (figura 2).

Figura 2: Sistemele de protecție a copilului și rolul tutorelui

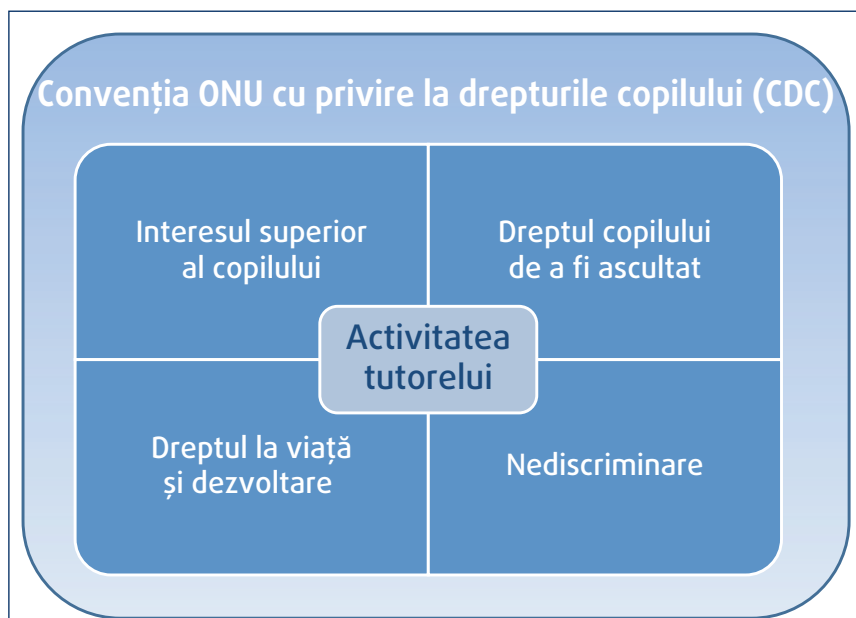

Sursă: FRA.

Activitatea tutorilor trebuie să fie ghidată de patru principii centrale stabilite în cadrul CDC (figura 3). Statele care sunt părți la CDC trebuie să respecte și să promoveze dreptul copilului la viață și la dezvoltare, inclusiv dezvoltarea psihică, fizică și psihologică, să ia în considerare în mod corespunzător opiniile copilului în funcție de vârsta, gradul de maturitate și capacitățile în curs de dezvoltare, să protejeze interesul superior al copilului, care trebuie să fie considerat primordial în toate deciziile și acțiunile care implică copii, și să respecte pe deplin și să promoveze nediscriminarea.

Comitetul ONU pentru drepturile copilului, în Comentariul general nr. 14 (2013) privind dreptul copilului ca interesul său superior să fie considerat primordial [articolul 3 alineatul (1)], oferă orientări cuprinzătoare privind procedura de determinare și de evaluare a interesului superior al copilului, precum și o listă de elemente-cheie în acest sens.

Figura 3: Cele patru principii fundamentale ale CDC trebuie să ghideze acțiunile tutorilor

Sursă: FRA.

3. Care este obiectul prezentului manual?

Prezentul manual oferă îndrumări privind modul de stabilire și de funcționare a sistemelor naționale de tutelă și enumeră principalele sarcini ale unui tutore. Cele mai multe considerente sunt puncte comune aplicabile tuturor situațiilor de tutelă. Acestea se referă în principal la sistemele de tutelă a copiilor care nu beneficiază de îngrijire părintească, în general, deși unele sunt specifice pentru copiii care sunt victime ale traficului de persoane, cum ar fi aspectele legate de implicarea copilului în procedurile penale împotriva traficanților.

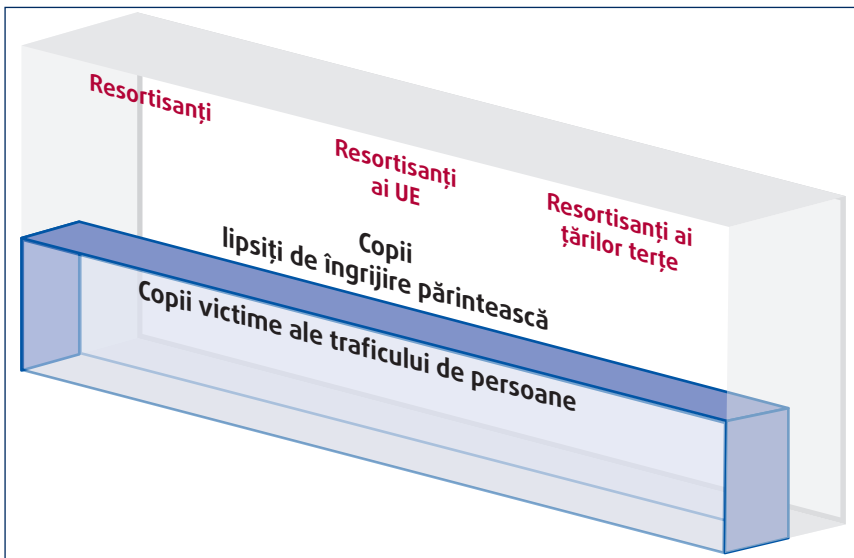
Manualul descrie acele considerații care se referă la copiii care sunt victime ale traficului de persoane, care au fost separați de părinții lor. Aceștia pot fi resortisanți ai unor țări terțe, cetățeni ai UE sau ai statului membru în care au fost victime ale traficului de persoane.

Prezentul manual se concentrează pe aspecte legate de tutelă, ca o garanție esențială pentru drepturile copilului atunci când părinții săi nu sunt în măsură sau nu doresc să

își exercite drepturile și obligațiile părintești sau sunt în imposibilitatea de a face acest lucru. Aceasta se poate întâmpla în cazul copiilor care sunt victime ale traficului de persoane; separarea poate fi rezultatul sau factorul de risc pentru traficul de persoane. Manualul urmărește să consolideze rolul de prevenție și de protecție al tutelei, ca unul dintre elementele unui sistem integrat de protecție a copilului. Cu toate acestea, manualul nu vizează protecția globală, pe lângă cea asigurată de sistemele de tutelă, a copiilor care sunt victime ale traficului de persoane.

Acesta nu acoperă, de asemenea, aspectele specifice ale tuturor situațiilor de tutelă, cum ar fi, de exemplu, cazul copiilor ai căror părinți se află în închisoare. De asemenea, manualul nu abordează toate aspectele legate de protecția eficientă a copilului, inclusiv modul în care să fie respectat dreptul copilului care este separat de unul dintre părinți sau de ambii părinți de a întreține relații personale și contacte directe cu aceștia și modul în care să fie restabilită capacitatea părinților de a relua exercitarea răspunderii părintești. Figura 4 ilustrează aspectele abordate de prezentul manual, precum și pe cele care nu fac obiectul acestuia.

Figura 4: Copiii lipsiți de mediul părintesc și copiii care sunt victime ale traficului de persoane

Sursă: FRA.

Prezentul manual nu se referă la numirea de profesioniști din domeniul juridic care furnizează unui copil asistență juridică gratuită în cadrul procedurilor civile, penale sau administrative. De asemenea, manualul nu vizează persoanele care sunt responsabile de îngrijirea zilnică a copilului. Cu toate acestea, unele aspecte ale manualului pot fi, de asemenea, utile acestora, în special în cazul în care persoanele respective interacționează cu tutorii.

4. Cooperarea transnațională în contextul protecției copilului

În contextul unei mobilități crescute în cadrul UE și la nivel mondial, se poate ajunge ca de un copil să se ocupe mai multe state membre ale UE. Pentru a proteja efectiv un copil împotriva exploatării, a abuzului, a neglijenței și a violenței, este esențial să existe mecanisme de cooperare și coordonare în cadrul UE, precum și la nivel internațional.

În cazul copiilor neînsoțiți și al copiilor victime ale traficului de persoane care sunt exploatați în afara țării lor de origine, cooperarea dintre statele membre ale UE și țările terțe este esențială. De exemplu, ar putea fi necesar să se stabilească identitatea unui copil fără acte de identitate sau să se identifice și să se evalueze soluții durabile (a se vedea de asemenea [capitolul 9](#)). De asemenea, în alte situații în care sunt implicați copii, cum ar fi copiii dispăruți, răpirea copiilor de către unul dintre părinți sau adopțiile interstatuale, este necesară o cooperare de tranziție eficace între diferitele autorități de protecție a copilului.

Coordonarea transfrontalieră sau transnațională care implică tutori poate fi necesară atunci când:

- o victimă potențială a traficului de persoane dintr-un stat membru al UE este identificată într-un alt stat membru;
- este necesar ca un tutore să ajute copilul să reia contactul cu familia sa sau să ia legătura cu rudele unui copil sau cu familia extinsă a acestuia dintr-un alt stat membru al UE sau din afara UE;
- un copil neînsoțit din afara UE este declarat dispărut într-un stat membru al UE și este găsit într-un alt stat;
- copiii sunt separați de familiile lor în timpul migrației către UE.

Statele membre ale UE ar trebui să dezvolte mecanisme structurate și sistematice de cooperare în interiorul UE, precum și la nivel internațional. Acestea ar trebui să își folosească resursele pentru a facilita cooperarea transnațională, valorificând sprijinul financiar din partea UE, acolo unde este posibil. Instituțiile UE ar putea, de asemenea, să aibă inițiative pentru a coordona o astfel de cooperare, atunci când aceasta intră în sfera lor de competență.

În prezent, două instrumente juridice abordează aspectele legate de competență pentru cazurile speciale în care sunt implicați copii și care se încadrează în domeniul de aplicare al acestora.

Convenția de la Haga din 1996 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor stabilește, printre altele, statul ale cărui autorități sunt competente să ia măsurile de protecție a copilului sau a bunurilor acestuia.

La nivelul UE, Regulamentul Bruxelles II [Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2116/2004] reunește într-un singur document dispozițiile privind divorțul și răspunderea părintească. Regulamentul se aplică procedurilor civile de divorț, separare de drept și anulare a căsătoriei, precum și tuturor aspectelor legate de răspunderea părintească și stabilește un sistem complet de norme privind competența.

De asemenea, Convenția de la Haga din 1993 asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale prevede garanții pentru a se asigura că adopțiile internaționale au loc în interesul superior al copilului, cu respectarea drepturilor sale fundamentale, astfel cum prevede dreptul internațional. Aceasta stabilește un sistem de cooperare între statele membre ale convenției pentru a se asigura că garanțiile în cauză sunt respectate și, astfel, se împiedică răpirea, vânzarea sau traficul de copii.

Cooperarea transnațională ar trebui să însemne mai mult decât cooperarea dintre autoritățile judiciare sau polițienești. În cazul în care este necesar pentru interesul superior al copilului, cooperarea ar trebui să fie extinsă la autoritățile naționale de protecție a copilului, inclusiv la autoritățile tutelare, atât în cadrul statelor membre ale UE, cât și cu țări terțe. O astfel de cooperare nu ar trebui să se limiteze doar la anumite categorii de copii.

Partea I – Consolidarea sistemelor de tutelă

Partea I oferă orientări pentru factorii de decizie responsabili de elaborarea unui cadru național de gestionare și de consolidare a sistemului de tutelă, precum și pentru autoritățile naționale cu responsabilități în materie de tutelă. Mai întâi, sunt enumerate elementele esențiale care pot fi considerate principii fundamentale ale sistemelor de tutelă.

[Capitolul 2](#) abordează aspecte legate de statutul profesional, calificările profesionale și cerințele de formare a tutorelui. Acestea includ procedurile de verificare, conflictele de interese și imparțialitatea tutorilor. De asemenea, sunt examinate rolurile distincte și interacțiunea dintre tutore, reprezentantul legal numit pentru a reprezenta copilul în cadrul anumitor proceduri și avocatul sau un alt profesionist din domeniul juridic care oferă copilului asistență juridică. [Capitolul 3](#) oferă orientări privind gestionarea sistemelor de tutelă și a tutorilor individuali, inclusiv dezvoltarea de standarde și de orientări interne, gestionarea cazurilor din punct de vedere administrativ, dispoziții în materie de asumare a răspunderii și de monitorizare, precum și privind sprijinul și supravegherea tutorilor. [Capitolul 4](#) descrie procedurile de numire și durata tutelei.

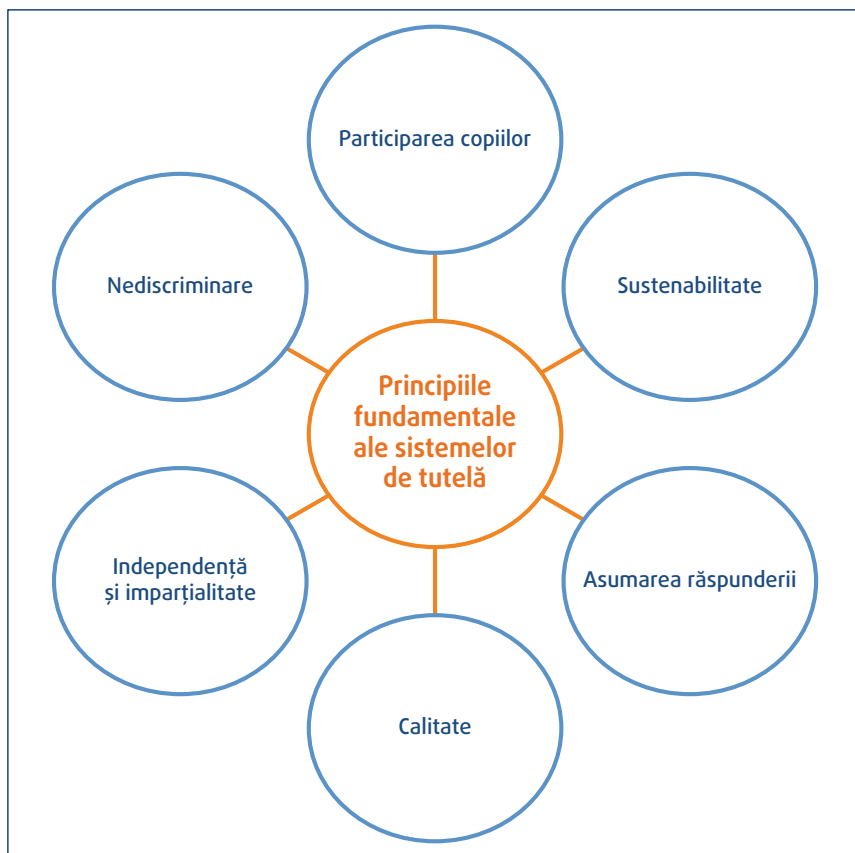
1. Principiile fundamentale ale sistemelor de tutelă

Sistemele de tutelă din statele membre ale UE variază de la o țară la alta, întrucât depind de nevoi, de resursele alocate și de factori culturali, sociali și istorici. Cu toate acestea, sistemele de tutelă au caracteristici comune și se confruntă cu provocări comune.

Indiferent de tipul sistemului de tutelă și de sistemul național de protecție a copilului în cadrul căruia funcționează, există șase principii fundamentale care ar trebui să se

aplice tuturor tipurilor de regimuri de tutelă. Cele șase principii, care pot fi derivate din normele internaționale (a se vedea tabelele 1-4 și anexa 1), sunt prezentate în figura 5.

Figura 5: Principiile fundamentale ale sistemelor de tutelă

Sursă: FRA.

1. Nediscriminare

Toți copiii lipsiți de mediul lor familial și de îngrijirea părintească au dreptul de a beneficia de același nivel de protecție, indiferent de vârstă, de statutul de imigrant (de exemplu, cetățean al UE, rezident legal, solicitant de azil, migrant în situație neregulamentară), de naționalitate, de sex, de origine etnică sau de orice alte motive de nediscriminare enumerate la articolul 21 din [Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene](#). Ar trebui acordată o atenție specială dimensiunilor de gen ale violenței împotriva copiilor.

Principiul nediscriminării impune, de asemenea, o protecție egală pentru toți copiii pe teritoriul statului, indiferent de locul de reședință. Statele membre ale UE ar trebui să armonizeze dispozițiile și serviciile în materie de tutelă. În cazul în care sistemele de protecție sunt în responsabilitatea autorităților locale și regionale, guvernele naționale ar trebui să asigure coerența dintre standardele și practicile diferitelor regiuni și localități de pe teritoriul lor.

2. Independență și imparțialitate

Tutorii numiți și reprezentanții legali trebuie să fie în măsură să ia decizii, să efectueze evaluări, să desfășoare acțiuni și să dea declarații care să respecte principiul independenței și al imparțialității, fiind ghidați de interesul superior al copilului. Organizațiilor, instituțiilor și/sau persoanelor fizice ar trebui să le fie interzisă asumarea rolului de tutore și/sau de reprezentant legal în cazul în care se află într-o situație de conflict de interese sau interesele lor ar putea eventual intra în conflict cu cele ale copilului.

3. Calitate

Tutorii numiți și reprezentanții legali ar trebui să dețină calificări profesionale adecvate în domeniul bunăstării copilului și/sau al protecției copilului. De asemenea, aceștia ar trebui să beneficieze de formare inițială și continuă corespunzătoare din partea autorităților competente. Pentru a identifica și a proteja copiii care sunt victime ale traficului de persoane, este important ca tutorii să aibă cunoștințele și competențele necesare pentru a detecta copiii care se află în astfel de situații. Tutorii care se ocupă de copiii cu nevoi speciale, cum ar fi copiii care sunt victime ale traficului de persoane sau copiii neînsoțiți, trebuie să aibă, de asemenea, expertiza necesară pentru a răspunde în mod eficace unor astfel de nevoi, de exemplu, cunoștințe și experiență în lucrul cu copii traumatizați.

4. Asumarea răspunderii

Legislația națională ar trebui să asigure temeiul juridic pentru tutelă și să stabilească autoritatea responsabilă în domeniu. Autoritatea tutelară ar trebui să fie considerată responsabilă și să poată fi trasă la răspundere pentru actele tutorelui numit. Exerțarea funcției de tutore și a altor funcții de reprezentare ar trebui să fie monitorizată în mod regulat și independent. Temeiul juridic al tutelei în dreptul național ar trebui să includă dispoziții juridice suficient de precise de definire a atribuțiilor și funcțiilor unui tutore.

5. Sustenabilitate

Sistemele de tutelă și de reprezentare juridică ar trebui să facă parte integrantă din sistemele naționale de protecție a copilului. Statele ar trebui să aloce suficiente resurse umane și financiare pentru funcționarea sistemului de tutelă. Bugetul ar trebui să includă costuri legate de monitorizarea și de supravegherea cu eficacitate a serviciilor de tutelă, precum și costuri legate de activitățile de formare.

6. Participarea copiilor

Regimurile și procedurile de tutelă și de reprezentare juridică ar trebui să respecte dreptul copilului de a fi ascultat și ar trebui să ia în considerare punctul de vedere al acestuia. Copiii ar trebui să primească, într-o manieră pe care o înțeleg, informații adecvate cu privire la domeniul de aplicare al regimului de tutelă și cu privire la toate serviciile disponibile care le-ar putea oferi asistență. De asemenea, copiii ar trebui să fie informați în mod adecvat cu privire la drepturile lor și la posibilitatea de a depune plângeri ori de câte ori cred că tutorii lor nu le respectă drepturile.

2. Sistemele de tutelă: considerații inițiale

Un sistem de tutelă favorabil incluziunii contribuie la prevenirea eficientă a abuzului asupra copiilor și a exploatării lor, inclusiv a traficului de copii. Acesta sporește eficacitatea măsurilor de protecție și de reabilitare a victimelor. Prezentul capitol se referă la aspectele de bază legate de sistemele de tutelă necesare pentru a asigura protecția efectivă a copiilor, cum ar fi statutul profesional al tutorilor, cerințele de calificare și garanțiile împotriva conflictelor de interese.

2.1. Ce ar trebui să prevadă legislația și/sau politicile?

Există anumite cerințe de bază care trebuie să fie clarificate în mod transparent. Măsura în care cerințele respective sunt prevăzute în dreptul intern poate varia în funcție de sistemul juridic. Aspectele esențiale ar trebui să fie definite totuși în mod clar. Acestea includ:

- procedurile de recrutare și de numire, inclusiv statutul profesional al tutorilor și al reprezentanților legali;
- atribuțiile, drepturile și responsabilitățile tutorilor și ale reprezentanților legali;
- cerințele profesionale, calificările și procedurile de verificare pentru tutori;
- cerințele privind formarea;
- procedurile de monitorizare și de supraveghere, inclusiv un mecanism de soluționare a plângerilor individuale accesibil copiilor;
- dreptul copiilor de a-și exprima punctele de vedere în diferite etape ale procedurii, precum și obligația de a asigura că autoritățile competente iau în considerare aceste puncte de vedere și le acordă importanța cuvenită.

2.2. Un sistem de tutelă uniform pentru toți copiii?

Niciun stat membru al UE nu are un sistem de tutelă doar pentru copiii care sunt victime ale traficului de persoane.

Sursă: FRA 2014, Child victims of trafficking: overview of guardianship systems in the European Union (Copiii victime ale traficului de persoane: prezentare generală a sistemelor de tutelă din Uniunea Europeană) (în curs de publicare).

Pentru a funcționa în mod eficace, sistemul de tutelă ar trebui să facă parte integrantă din sistemul național de protecție a copilului și trebuie să funcționeze în cadrul legislației și al procedurilor de protecție a copilului. Această abordare este recunoscută în *Strategia UE pentru perioada 2012-2016 în vederea eradicării traficului de persoane*, în care se afirmă că „sistemele ample de protecție adaptate necesităților copiilor, care asigură coordonarea interagenției și multidisciplinară, au un rol fundamental pentru a răspunde nevoilor diverse ale diferitelor grupuri de copii, inclusiv ale victimelor traficului de persoane”.

Numirea unui tutore poate fi necesară în diferite situații, de exemplu, pentru copiii neînsoțiți și separați de familie, care se află în afara țării lor de origine, sau pentru cei care solicită azil sau, în țara de origine, pentru copiii ai căror părinți se află într-o situație de conflict de interese față de propriii copii.

Unele state membre ale UE au un sistem de tutelă pentru toți copiii; în alte state membre există sisteme diferite în funcție de statutul de migrant al copilului. Aceste diferențe afectează regimul aplicat copiilor care sunt victime ale traficului de persoane, întrucât statutul de migrant al acestora în interiorul UE poate fi diferit. De exemplu, aceștia pot fi:

- copii care sunt victime ale traficului de persoane și exploatării în propriul stat membru al UE;
- resortisanți ai UE care sunt victime ale traficului de persoane dintr-un stat membru al UE în altul;
- resortisanți ai țărilor terțe care dețin un permis de ședere sau un drept de ședere și sunt victime ale traficului de persoane;
- resortisanți ai țărilor terțe care se află într-o situație de ședere neregulamentară și sunt victime ale traficului de persoane.

În unele țări, numirea unui tutore legal depinde de cererile de protecție internațională. Astfel, nu oricărei victime a traficului de copii îi este asigurată în mod automat asistența din partea unui tutore legal. S-a constatat că legislația și practica în ceea ce privește numirea unui tutore legal diferă de la un stat membru al UE la altul. În unele state membre, numirea unui tutore legal este un eveniment foarte rar, întrucât victimele traficului de copii nu sunt identificate și/ sau întrucât instituțiile de îngrijire a copilului nu se concentrează pe acest aspect.

Sursă: FRA (2009), Child trafficking in the European Union: Challenges, perspectives and good practices (Traficul de copii în Uniunea Europeană: provocări, perspective și bune practici), disponibil la adresa: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf

Victimele traficului de persoane provin, de asemenea, din rândul persoanelor care solicită protecție internațională. Statutul copiilor poate trece în timp de la o categorie la alta. O abordare integrată asigură faptul că în centrul tuturor preocupărilor se află copiii, indiferent de statutul lor juridic sau de locul de reședință. Cu toate acestea, deși este necesară o abordare integrată privind protecția copilului, este nevoie, de asemenea, de cunoștințe de specialitate și de răspunsuri tematice, care ar trebui plasate în contextul sistemului global.

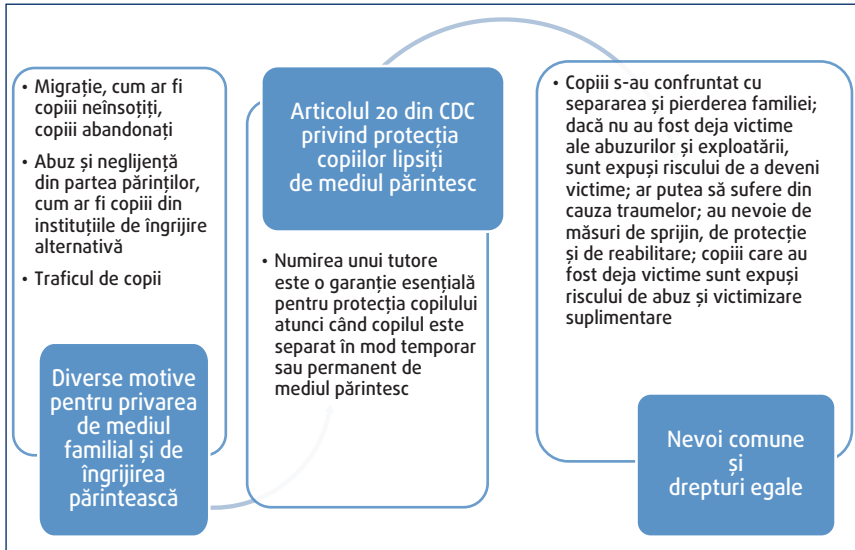
Copiii care sunt victime ale traficului de persoane sunt adesea neînsoțiți, deși există situații în care părinții sau tutorii legali ai copilului sunt implicați în trafic și exploatare sau situații în care copilul a fost traficat împreună cu părinții săi. Separarea de părinți ar putea fi rezultatul exploatării și al faptului că a fost victimă a traficului de persoane sau ar putea fi unul dintre factorii de risc care au contribuit la traficul acestuia.

Având în vedere necesitatea de a preveni traficul de copii, autoritățile ar trebui să acorde o atenție deosebită copiilor care, din diverse motive, sunt lipsiți temporar sau definitiv de mediul lor părintesc. Acest lucru va include, în special, copiii care locuiesc în unitățile de îngrijire de tip rezidențial și copiii neînsoțiți.

Ar trebui, de asemenea, să se acorde o atenție specială copiilor cu handicap, inclusiv celor cu handicap intelectual și mental, care sunt expuși unui risc ridicat de exploatare și abuz. Handicapul poate fi, de asemenea, rezultatul traficului. Copiii care au fost victime ale traficului de persoane și au suferit abuzuri sunt mult mai susceptibili să dezvolte handicapuri ca urmare a unor traume fizice și psihologice.

Circumstanțele diferite, dar care implică nevoi și drepturi comune ale copiilor neînsoțiți sau separați sunt prezentate în figura 6.

Figura 6: Nevoi comune și drepturi egale pentru toți copiii lipsiți de mediul părintesc

Sursă: FRA.

Copiii aflați în îngrijire pe termen lung și care provin din medii instituționalizate au nevoi suplimentare. Nu numai că sunt separați de părinții lor, dar ar putea avea, de asemenea, o relație sentimentală cu traficanții, de exemplu una de dependență, în parte din cauza nevoilor psihosociale ale acestora. Acest lucru impune evaluări de specialitate, pentru a se asigura că acești copii beneficiază de protecție și de îngrijire corespunzătoare. Atunci când copiii respectivi revin în centre de îngrijire alternative, ar trebui să fie instituite măsuri speciale de protecție pentru a-i proteja atât pe ei, cât și pe alți copii vulnerabili împotriva traficanților.

2.3. Statutul profesional al tutorilor: profesioniști sau voluntari?

Statele membre ale UE au datoria de a se asigura că este numit un tutore pentru a proteja interesul superior al copilului și bunăstarea generală a acestuia și de a garanta un nivel adecvat de reprezentare juridică.

„Fără a nega valoarea adăugată adusă de voluntarii individuali sau implicarea și angajamentul exemplare ale unei părți dintre aceștia, în această privință, un sistem de tutelă bazat pe profesioniști este de preferat unui sistem de tutelă bazat pe voluntari. În cazul în care acest lucru nu este posibil, voluntarii pot fi o a doua opțiune sau opțiunea de rezervă.”

Sursă: ENGI (Rețeaua europeană a instituțiilor de tutelă) (2011), *Care for unaccompanied minors: Minimum standards, risk factors and recommendations for practitioners* (Îngrijirea minorilor neînsoțiți: Standarde minime, factori de risc și recomandări pentru practicieni), *Guardianship in practice* (Tutela în practică), raport final, Utrecht, p. 17, disponibile la adresa: <http://engi.eu/about/documentation/>

Pentru a se asigura că fiecare copil are un tutore calificat și competent, **tutorii trebuie să fie angajați ca atare**. Trebuie să existe linii clare de asumare a răspunderii față de autoritatea tutelară.

Voluntarii pot avea roluri de sprijin importante pentru tutorele numit, acționând sub supravegherea acestuia sau a unui alt profesionist. Cu toate acestea, un sistem de tutelă nu ar trebui să se bazeze în întregime pe servicii de voluntariat, și anume pe tutori care nu sunt profesioniști calificați, fie că sunt angajați

sau lucrători independenți. Unui sistem bazat exclusiv pe voluntari ar putea să îi lipsească continuitatea și durabilitatea. Tutorii ar putea să nu dispună de cunoștințele și expertiza necesare. Acest lucru expune copiii unor riscuri suplimentare, în special deoarece se confruntă cu traume și au nevoie de protecție și de tratament speciale. De asemenea, mecanismele de asumare a răspunderii și monitorizarea tutorilor voluntari ar putea fi deficitare sau greu de pus în aplicare.

Prin urmare, este de o importanță primordială să se asigure că, ori de câte ori voluntarii sunt numiți în calitate de tutori, acestora li se aplică aceleași standarde ca tutorilor profesioniști. Aceasta include calificările, procedurile de verificare, formarea, mecanismele de monitorizare și măsurile de responsabilizare. De asemenea, codurile de conduită și orientările scrise privind recrutarea, activitățile de formare, monitorizarea, evaluarea și supravegherea elaborate pentru tutorii profesioniști ar trebui să fie utilizate și pentru tutorii voluntari.

Toți voluntarii care ajută la îngrijirea și protecția copiilor vulnerabili ar trebui să beneficieze de supraveghere și de sprijin permanent din partea profesioniștilor. Acest lucru este deosebit de important pentru acei voluntari care sunt numiți în calitate de tutori sau care exercită drepturi de tutelă pentru copiii care sunt victime ale traficului de persoane.

Voluntarilor care acționează ca tutori ar trebui să le fie compensate cheltuielile atunci când își îndeplinesc atribuțiile care le sunt încredințate.

2.4. Cine poate acționa în calitate de tutore?

Calificări profesionale

Tutorii trebuie să fie calificați și să dețină competențele necesare pentru a face față unei mari varietăți de legi și proceduri care reglementează azilul, migrația sau alte aspecte în care ar putea să trebuiască să se implice. Calificările profesionale necesare pentru a deveni tutore ar trebui stabilite în legislația națională sau în documente oficiale. Autoritățile tutelare ar trebui să dețină documente strategice care să stabilească proceduri, metode și standarde clare pentru recrutarea, formarea, monitorizarea, evaluarea și supravegherea tutorilor numiți.

Autoritățile tutelare ar trebui să se asigure că tutorii numiți dețin cunoștințele profesionale și expertiza necesară pentru a reprezenta în mod eficace interesul superior al copilului și pentru a se achita de sarcinile care le revin.

Legislația națională nu stabilește întotdeauna cerințe de calificare profesională sau educaționale specifice pentru tutori. Acest lucru este valabil în special pentru voluntarii numiți în calitate de tutori. În schimb, legislația națională se axează în general pe caracteristicile morale și personale pe care potențialii tutori ar trebui să le aibă.

FRA (2014), Child victims of trafficking: overview of guardianship systems in the European Union (Copiii care sunt victime ale traficului de persoane: prezentare generală a sistemelor de tutelă din Uniunea Europeană) (în curs de publicare).

Aceasta înseamnă că persoanele numite în funcția de tutori trebuie să dețină:

- expertiză și experiență privind bunăstarea și protecția copiilor, inclusiv dezvoltarea și psihologia copilului;
- o înțelegere a aspectelor culturale, precum și a celor legate de gen;
- o cunoaștere suficientă a sistemelor naționale de protecție a copilului, precum și a sistemelor naționale de sănătate și de învățământ;
- o cunoaștere suficientă a cadrului juridic.

Tutorii joacă un rol fundamental în prevenirea abuzului și a exploatării copiilor. Prin urmare, aceștia ar trebui să cunoască factorii de risc specifici copiilor, aferenți traficului de persoane și să fie familiarizați cu strategiile de prevenire a dispariției copiilor din centrele de îngrijire de tip rezidențial. Tutorii ar trebui să cunoască modalitățile de contactare a serviciilor specializate, inclusiv linia telefonică europeană de urgență pentru copii dispăruți: www.hotline116000.eu/.

Tutorii trebuie să aibă cunoștințele necesare pentru a identifica și a detecta copiii care sunt victime ale traficului de persoane. Tutorii care lucrează cu copii care sunt victime ale traficului de persoane ar trebui, de asemenea, să cunoască și să înțeleagă drepturile și nevoile specifice ale acestor copii și ar trebui să fie în măsură să le evalueze nevoile și să le gestioneze în mod respectuos, sensibil, profesionist și nediscriminatoriu.

Tabelul 2 prezintă cerințele și criteriile prevăzute de diferitele surse juridice.

Tabelul 2: Cine poate acționa în calitate de tutore? Surse din documente de politică și din dreptul Uniunii

Instrument	Responsabil	Fără conflicte de interese	Independent	Calificat	A urmat cursuri de formare
Instrumente ale Organizației Națiunilor Unite și ale Consiliului Europei					
Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 6 CRC/GC/2005/6	Punctul 33	Punctul 33	-	Punctul 33 Punctul 95	Punctul 95
Orientările ONU pentru îngrijirea alternativă a copiilor A/HRC/11/L.13	Punctul 19 Punctul 101	-	Punctul 103	Punctul 103	Punctul 57 Punctul 103
Convenția Consiliului Europei din 2005 privind lupta împotriva traficului de persoane	-	-	Articolul 29 alineatele (1) și (3) (dispoziție generală)	Articolul 29 alineatele (1) și (3) Articolul 10 alineatul (1) (dispoziție generală)	Articolul 29 alineatul (3)
Instrumente ale Uniunii Europene					
Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE)	-	-	-	-	Considerentul 25 Articolul 18 alineatul (3)
Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE)	-	Articolul 24 alineatul (1)	-	Articolul 24 alineatul (1) Articolul 24 alineatul (4)	Articolul 24 alineatul (4)
Directiva privind procedurile de azil (2013/32/UE)	-	Articolul 25 alineatul (1) litera (a)	-	Articolul 25 alineatul (1) litera (a)	-
Directiva privind condițiile pentru protecția internațională 2011/95/UE)	Articolul 31 alineatul (1)	-	-	Articolul 31 alineatul (6)	Articolul 31 alineatul (6)
Regulamentul Dublin (UE) nr. 604/2013	-	-	-	Articolul 6.2	
Directiva privind victimele criminalității (2012/29/UE)	-	-	-	-	Articolul 25 Considerentul 61 (dispoziții generale)
Directiva privind combaterea exploatarea sexuală a copiilor (2011/93/UE)	-	-	-	-	Articolul 23 alineatul (3) Considerentul 36 (dispoziții generale)

Considerente privind genul și identitatea culturală

În măsura posibilului, copiii ar trebui să beneficieze de îngrijire și de asistență personalizate.

O atenție deosebită ar trebui acordată aspectelor legate de gen și celor culturale. Atunci când este posibil și de dorit, ar trebui să fie desemnat un tutore de același sex, în special pentru fetele care sunt victime ale exploatării sexuale (a se vedea, de asemenea, [secțiunea 6.5](#) privind aspectele legate de gen și asistența medicală).

Tutorii ar trebui să dobândească competențe, atitudini și deprinderi care asigură o abordare optimă în ceea ce privește diferențele de ordin cultural, care consolidează comunicarea interculturală și interacțiunea cu copiii provenind din medii culturale diferite. Acestea vor include cunoașterea efectelor culturii asupra credințelor și comportamentelor celorlalți, precum și sensibilizarea cu privire la propriile caracteristici și stereotipuri culturale și la impactul acestora asupra comportamentului și credințelor unei persoane.

Copiii care sunt victime ale traficului de persoane au în comun o serie de experiențe și circumstanțe, dar sunt diferiți în ceea ce privește cultura, sexul, vârsta și experiențele anterioare și ulterioare perioadei în care au fost victime ale traficului de persoane, precum și cele din timpul acesteia. Această individualitate ar trebui să fie recunoscută.

Autoritatea tutelară ar trebui să promoveze activități de formare a tutorilor cu privire la aspectele de gen și culturale în sprijinul victimelor, să promoveze diversitatea culturală și de gen și incluziunea în recrutarea de personal și de voluntari, să asigure accesul la servicii de traducere și de interpretariat furnizate de către personal calificat și să recurgă la mediatori culturali (a se vedea, de asemenea, [capitolul 7](#)).

Procedurile de verificare

Niciunui tutore nu ar trebui să i se permită să lucreze înainte de a fi supus unei proceduri de verificare. Ar trebui luate măsuri de protecție proactivă pentru a proteja respectarea drepturilor copilului și pentru a reduce la minimum orice risc de abuz sau de exploatare a copiilor sau orice altă încălcare a drepturilor acestora.

UNICEF a dezvoltat un instrument practic care oferă informații cu privire la măsurile și procedurile care constituie „bune practici” în ceea ce privește protecția și acordarea de asistență copiilor care sunt victime ale traficului de persoane. Instrumentul abordează în detaliu aspectele legate de gen și de identitate culturală în ceea ce privește îngrijirea și asistența acordată victimelor.

Sursă: UNICEF (2008), Reference guide on protecting the rights of child victims of trafficking in Europe (Ghid de referință privind protecția drepturilor copiilor victime ale traficului de persoane din Europa), Geneva, disponibil la adresa: http://www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf

Autoritatea tutelară ar trebui să aibă o politică scrisă care să asigure că referințele candidaților pentru funcția de tutore sunt verificate și că cei numiți în această funcție îndeplinesc cel puțin cerințele minime de educație, formare și experiență.

Pentru toți candidații la funcția de tutore trebuie să fie efectuată o verificare a cazierului judiciar și a istoricului privind abuzul. **Articolul 10** din **Directiva privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor** (2011/93/UE) interzice persoanelor care au fost condamnate pentru anumite infracțiuni specifice să desfășoare activități profesionale care presupun contactul regulat cu copiii. Este esențial să se verifice cazierul judiciar, în special în ceea ce privește condamnările legate de abuz asupra copiilor și de exploatarea acestora și/sau de alte activități ilicite, cum ar fi infracțiunile legate de droguri, care ar putea indica riscuri potențiale pentru un copil. Este important nu doar ca aceste verificări să fie realizate la recrutarea sau numirea inițială a tutorilor, ci să fie efectuate reexaminări sistematice.

Ar trebui să se aplice aceleași proceduri de verificare tuturor tutorilor, inclusiv tutorilor voluntari.

Conflictul de interese

Agențiile sau persoanele fizice ale căror interese ar putea intra în conflict cu interesele copilului nu ar trebui să fie eligibile pentru funcția de tutore. Tutorii ar trebui să fie în măsură să ia decizii independente și imparțiale, să efectueze evaluări și să dea declarații care sunt în interesul superior al copilului în cauză și care promovează și garantează bunăstarea copilului.

Prin urmare, serviciile de tutelă și persoanele numite în calitate de tutori nu ar trebui să fie în niciun fel legate sau dependente de poliție, de autoritățile de migrație sau de orice alte autorități responsabile cu identificarea formală a unui copil ca victimă sau cu deciziile referitoare la returnare, la permise de ședere sau la statutul de protecție internațională.

Serviciile de tutelă și tutorii numiți ar trebui să fie independenți și să nu aibă legături financiare sau instituționale cu instituții, servicii sau autorități publice responsabile cu furnizarea de cazare sau de îngrijire zilnică pentru copil.

Tutorii care lucrează în același timp pentru un centru de primire se pot afla într-o situație de potențial conflict de interese între conducerea centrului de primire și copil. De exemplu, angajații ar trebui să își îndeplinească sarcinile în interesul propriului angajator (centrul de îngrijire) și să acționeze în conformitate cu instrucțiunile directorului. În același timp, angajații trebuie să asigure asumarea răspunderii din partea

centrului de îngrijire, a directorului acestuia și a membrilor personalului în ceea ce privește îngrijirea și protecția oferite copilului.

Aceste considerații trebuie privite avându-se în vedere faptul că se întâmplă foarte des ca actele de violență împotriva copiilor să aibă loc în centrul de îngrijire în care copilul locuiește. Prin urmare, directorii sau personalul centrului de îngrijire de tip rezidențial nu ar trebui să fie numiți drept tutori.

Personalul serviciilor de asistență socială, dat fiind faptul că este responsabil cu furnizarea de servicii de îngrijire, se poate afla, de asemenea, într-o situație de conflict de interese.

În cazul în care tutorii numiți se află în orice situație potențială de conflict de interese care le-ar putea afecta rolul și atribuțiile care le revin în calitate de tutori, aceștia ar trebui să declare situația respectivă la autoritățile împuternicite să facă numiri. Autoritățile împuternicite să facă numiri sunt responsabile de evaluarea impactului posibil al unui astfel de conflict de interese.

2.5. Numirea rudelor în calitate de tutori în contextul traficului de copii

În cazul în care copilul este separat de părinții săi sau părinților le-a fost interzis, în interesul superior al copilului, să își exercite drepturile și obligațiile părintești, alte rude apropiate sau membri ai familiei extinse pot fi numiți, dacă este posibil, tutori, cu excepția cazului în care există un indiciu că această numire nu va fi în interesul superior al copilului, de exemplu, în cazurile de conflict de interese. În cazul în care membrii familiei extinse sunt numiți tutori în urma unei evaluări a riscurilor, sistemul de protecție a copilului ar trebui să asigure monitorizarea și reexaminarea periodică a situației copilului. În astfel de cazuri, autoritatea tutelară ar trebui să ia măsuri suplimentare, precum numirea unui consilier pentru copil sau a unui tutore sau asistent de familie pentru a sprijini familia și pentru a monitoriza situația copilului.

În ceea ce privește copiii care sunt victime ale traficului de persoane, în special, autoritățile competente trebuie să verifice atent dacă membrii familiei din țara de destinație care îl însoțesc sau rudele copilului din țara de origine au un profil adecvat, pentru a evita exploatarea și victimizarea suplimentară a copilului și/sau traficul copilului din nou la întoarcere.

Atunci când membrii familiei sunt în măsură și dispuși să ofere îngrijire zilnică, dar nu sunt în măsură să reprezinte în mod adecvat interesul superior al copilului în toate

domeniile și la toate nivelurile vieții acestuia, ar trebui numit un tutore care să acopere aceste lacune. Acest lucru este deosebit de important pentru copiii care au fost victime ale traficului de persoane și care au nevoie de consiliere profesională și de sprijin în cazul în care sunt implicați în proceduri judiciare adesea multiple sau de durată.

2.6. Reprezentanți și/sau reprezentanți legali

Reprezentarea juridică este una dintre cele trei funcții principale ale tutelei, alături de garantarea interesului superior al copilului și de asigurarea bunăstării acestuia (a se vedea, de asemenea, [figura 1](#)). Atunci când dreptul UE și dreptul național acordă prioritate acestei funcții, trebuie să se aibă în vedere faptul că punerea accentului pe reprezentarea juridică nu înseamnă ignorarea celorlalte două funcții.

Dreptul UE prevede numirea unui reprezentant pentru copiii neînsoțiți care solicită protecție internațională [[Directiva privind procedurile de azil](#) (articolul 25)]. De asemenea, reprezentantul protejează drepturile copiilor care sunt victime ale traficului de persoane în cadrul investigațiilor și procedurilor penale, în cazul în care, în temeiul dreptului național, titularii răspunderii părintești nu pot reprezenta copilul ca urmare a unui conflict de interese între aceștia și copilul-victimă [[articolul 15 alineatul \(1\) din Directiva privind combaterea traficului de persoane](#) (2011/36/UE), [articolul 20 din Directiva privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor](#) (2011/93/UE), [articolul 24 din Directiva privind victimele criminalității](#) (2012/29/UE)].

Conform definiției din dreptul Uniunii, un „reprezentant” sau un „reprezentant legal” este „o persoană sau o organizație numită de organele competente pentru a asista și a reprezenta un minor neînsoțit în procedurile prevăzute de prezenta directivă, în scopul de a asigura interesul superior al copilului și de a exercita, dacă este cazul, capacitatea juridică pentru minor” [[articolul 2 litera \(j\) din Directiva privind condițiile de primire](#) (2013/33/UE)].

Prin urmare, numirea unor reprezentanți vizează numai să asigure reprezentarea unui copil în cadrul unor proceduri anume, astfel încât nu poate fi considerată echivalentă cu numirea unui tutore. Mandatul reprezentantului legal nu acoperă toate aspectele legate de viața și dezvoltarea unui copil.

Prin urmare, numirea unui tutore ar trebui să aibă loc în toate cazurile în care un copil este privat de mediul părintesc, indiferent de numirea unui reprezentant legal. Această abordare este în conformitate cu CDC și cu [articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a UE](#).

În cazul în care un reprezentant legal este numit înainte de desemnarea unui tutore, reprezentantul legal ar trebui să continue să lucreze (dacă, de exemplu, expertiza sa este încă necesară) în strânsă cooperare cu tutorele și cu copilul.

Reprezentantul legal trebuie să informeze în mod periodic tutorele și copilul cu privire la procedura în cauză, inclusiv cu privire la eventualele decizii care urmează să fie luate, și să ofere informații cu privire la rezultatul acțiunilor sale.

2.7. Consilierea și asistența juridică

În plus față de reprezentare juridică, în anumite proceduri administrative, penale sau civile în care este implicat, copilul are dreptul la asistență juridică gratuită.

Dreptul la asistență juridică este asigurat prin numirea unui avocat sau a unui alt profesionist calificat din domeniul juridic care oferă asistență juridică, vorbește în numele copilului și îl reprezintă din punct de vedere juridic în declarații scrise și personal în fața autorităților administrative și judiciare în materie penală, de azil sau pentru alte proceduri juridice prevăzute în dreptul național.

Articolul 15 alineatul (2) din Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE), interpretată în sensul considerentului 19, dă dreptul copiilor care sunt victime ale traficului de persoane la accesul fără întârziere la consiliere juridică gratuită și la reprezentare juridică gratuită, inclusiv în vederea solicitării de despăgubiri, cu excepția cazului în care dispun de resurse financiare. Dispoziții similare sunt prevăzute în **Directiva privind victimele criminalității** (2012/29/UE) (**articolul 13**) și în **Directiva privind combaterea exploatarea sexuală a copiilor** (2011/93/UE) (**articolul 20**).

În cazul în care un copil este implicat în proceduri administrative, penale sau civile, tutorele și/sau un alt reprezentant – dacă nu a fost încă desemnat un tutore – ar trebui să se asigure că acel copil are acces la asistență juridică gratuită și că autoritățile naționale competente numesc un profesionist calificat din domeniul juridic în conformitate cu dispozițiile legale naționale.

Consiliul European pentru refugiați și exilați (*European Council for Refugees and Exiles – ECRE*) a dezvoltat un instrument privind asistența juridică de calitate pentru copiii neînsoțiți. Obiectivul instrumentului este de a sprijini statele membre în ceea ce privește îmbunătățirea sistemelor de asistență juridică și de a ajuta consilierii juridici în furnizarea de asistență juridică eficace. Instrumentul a fost elaborat în cadrul proiectului „Dreptul la justiție: asistență juridică de calitate pentru copiii neînsoțiți”, cofinanțat de UE.

Acest instrument, alături de alte materiale privind proiectul, va fi disponibil în cel de al doilea trimestru al anului 2014 la adresa: <http://ecre.org/component/content/article/63-projects/325-right-to-justice.html>.

În cazul în care numirea nu este realizată *ex officio* de către autoritățile naționale respective, tutorele sau un alt reprezentant trebuie să inițieze procedura de numire prin formularea unei cereri adresate autorităților competente.

Rolul avocatului calificat sau al altui profesionist din domeniul juridic care asigură consilierea juridică și asistența juridică pentru copil diferă de mandatul și de rolul efectiv al „reprezentantului” sau al „reprezentantului legal”, astfel cum sunt definite în dreptul UE (a se vedea [capitolul 1](#) și, de asemenea, caseta privind [termenii principali](#)).

Ar trebui să se țină seama întotdeauna de distincția dintre roluri, chiar dacă persoanele numite în funcția de „reprezentanți” sau de „reprezentanți legali” au experiență profesională în domeniul juridic sau sunt juriști sau avocați, astfel cum se întâmplă în multe state membre ale UE.

Accesul la consiliere juridică și asistență juridică din partea unui profesionist independent și calificat din domeniul juridic funcționează ca o garanție suplimentară în ceea ce privește apărarea și promovarea interesului superior al copilului.

3. Gestionarea tutorilor

Acest capitol descrie sistemul care ar trebui să fie instituit pentru gestionarea tutorilor. Acesta acoperă sprijinul și funcția de supraveghere a entității însărcinate cu gestionarea tutorilor și rețeaua de cooperare cu alte entități care ar trebui să fie instituită. Orientările prevăzute în prezenta secțiune se aplică, de asemenea, sistemelor de reprezentare juridică pentru copii.

3.1. Autoritatea tutelară

În legislația națională ar trebui să fie desemnată o autoritate independentă responsabilă în materie de tutelă. O astfel de autoritate ar trebui să facă parte integrantă din sistemul național de protecție a copilului. În cazul în care sunt create mai multe autorități tutelare pentru a răspunde unor nevoi diferite (de exemplu o autoritate separată pentru resortisanții țărilor terțe), toate acestea ar trebui să facă parte integrantă din sistem. De asemenea, autoritatea ar trebui să facă parte din mecanismul național de sesizare pentru copiii care sunt victime ale traficului de persoane. Autoritatea tutelară ar trebui să fie independentă, de exemplu, față de autoritățile de stat care au putere de decizie în ceea ce privește statutul șederii copilului, decăderea din drepturile părintești a părinților copilului sau plasarea copilului într-un centru de îngrijire alternativă (a se vedea, de asemenea, în [secțiunea 2.4](#), partea privind conflictul de

interese). Autoritatea tutelară ar trebui să fie considerată responsabilă și să poată fi trasă la răspundere pentru actele tutorilor numiți. Mandatul și funcțiile autorității tutelare ar trebui să fie definite în mod clar în legislația națională.

Statele membre ale UE ar trebui să aloce resurse umane și financiare suficiente pentru autoritatea tutelară și să asigure o finanțare sustenabilă. Ar trebui alocate resurse bugetare suficiente pentru costurile legate de monitorizarea și supravegherea efectivă a serviciilor de tutelă, precum și pentru activitățile de formare necesare, chiar dacă acestea sunt efectuate de alte autorități.

3.2. Elaborarea de orientări pentru tutori

Una dintre sarcinile autorității tutelare constă în dezvoltarea de standarde și în furnizarea de orientări pentru cei care lucrează ca tutori. Orientările practice, precum și procedurile operaționale standard ar trebui să fie luate în considerare în special pentru următoarele trei acțiuni:

- evaluarea necesităților individuale ale fiecărui copil și a riscurilor de protecție;
- evaluarea capacității părinților de a-și exercita răspunderea părintească;
- determinarea interesului superior al copilului atunci când autoritățile competente identifică o soluție durabilă.

Orientările ar trebui să definească în mod clar persoanele responsabile cu realizarea acestor evaluări, factorii care trebuie luați în considerare și modul de apreciere a acestora, calendarul și durata evaluărilor, precum și rolurile diferiților profesioniști implicați. Acestea ar trebui să includă dreptul copilului de a fi ascultat și de a-i fi luată în considerare opinia.

Pentru a respecta standarde de calitate, autoritățile tutelare ar trebui, de asemenea, să aibă în vedere elaborarea unui cod de conduită pentru tutori și reprezentanții legali. Codul ar trebui să definească în mod clar standardele etice pe care tutorii și reprezentanții legali trebuie să le respecte în activitatea lor. Codurile de conduită pentru tutori ar trebui să stabilească norme clare privind principiul confidențialității.

Autorităților tutelare ar trebui să le revină responsabilitatea de a se asigura că sunt instituite mecanisme eficiente pentru a informa copilul și alți adulți responsabili cu

„Statele trebuie să instituie procese formale, cu garanții procedurale stricte, concepute în scopul stabilirii și al evaluării interesului superior al copilului pentru deciziile care afectează copilul, inclusiv mecanisme de evaluare a rezultatelor. Statele trebuie să stabilească procese transparente și obiective pentru toate deciziile luate de către legiuitori, judecători sau autoritățile administrative, în special în domeniul care afectează direct copilul sau copiii.”

Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 14 (2013), punctul 87, 29 mai 2013, CRC/C/GC/14

îngrijirea lui sau implicați în aceasta, precum asistenții sociali și personalul din centrele de cazare, cu privire la domeniul de aplicare al responsabilităților de tutelă.

Informații ușor de înțeles pentru copii

Ca o condiție prealabilă a dreptului de a fi ascultat (**articolul 12, CDC**), autoritatea tutelară ar trebui să se asigure că fiecare copil primește și înțelege informațiile corespunzătoare privind domeniul de aplicare al modalităților de exercitare a tutelei, precum și privind toate serviciile disponibile care ar putea oferi asistență și sprijin. De asemenea, copiii ar trebui să fie informați în mod adecvat cu privire la drepturile lor și la posibilitatea de a înainta o plângere ori de câte ori cred că tutorii lor abuzează sau le subminează drepturile.

„Mulți copii nu cunoșteau responsabilitățile unui tutore, dacă aveau unul sau cine era acesta. Chiar și unii dintre respondenții adulți – nu tutorii înșiși – nu au fost siguri care este rolul unui tutore; de exemplu, dacă existența unui tutore implică doar sprijin juridic sau și sprijin pentru asigurarea bunăstării.”

Sursă: FRA (2010), *Separated, asylum-seeking children in European Union Member States – Comparative report* (Copiii separați, care solicită azil în statele membre ale Uniunii Europene – Raport comparativ), disponibil la adresa: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

Autoritățile tutelare ar trebui, prin urmare, să aibă în vedere elaborarea de materiale informative ușor de înțeles pentru copii, în limbile pe care copiii le pot înțelege, și să ofere orientări cu privire la modul de difuzare a acestor materiale.

Informațiile adresate copiilor ar trebui să fie furnizate în diferite moduri, inclusiv oral, în scris, prin intermediul platformelor de comunicare sociale sau prin alte mijloace, după caz (a se vedea, de asemenea, **capitolul 7**).

Informațiile prezentate copiilor ar trebui să acopere:

- funcțiile, drepturile și obligațiile tutorelui;
- confidențialitatea comunicării și limitele acesteia, precum și accesibilitatea tutorelui;
- rolul, drepturile și obligațiile reprezentanților legali;
- mecanismele de gestionare a reclamațiilor individuale disponibile pentru un copil în vederea raportării situațiilor de încălcare a drepturilor acestuia;
- drepturile copilului, luând în considerare situația specială a fiecărui copil în parte, în ceea ce privește statutul de rezident, nevoile de protecție internațională, nevoia de sprijin pentru victime etc.;

- măsurile de asistență și de protecție disponibile și furnizorii de servicii existenți, în funcție de situația specială a copilului, inclusiv liniile de asistență telefonică;
- diferitele proceduri penale, administrative și civile în care ar putea fi implicat copilul, inclusiv accesul la despăgubiri.

3.3. Coordonarea și cooperarea cu alte agenții și autorități

Tutorele trebuie să protejeze bunăstarea copilului și continuitatea îngrijirii de care are nevoie. Cu toate acestea, tutorii nu trebuie să dubleze acțiunile altor actori. Funcția de tutore este de a coordona și nu de a înlocui acțiunile asistenților sociali în domeniul protecției copilului, ale autorităților de asistență socială sau ale personalului responsabil cu îngrijirea copilului. Tutorele ar trebui să funcționeze ca persoană de referință a copilului și să acționeze ca o punte de legătură între copil și agențiile specializate, persoane și furnizorii de servicii.

Tutorele ar trebui să coordoneze diferiții furnizori de servicii și să se asigure că rețeaua serviciilor de asistență pentru copil funcționează în mod corespunzător. Statele membre ar trebui să stabilească mecanisme eficiente de coordonare și să stimuleze cooperarea dintre autoritatea tutelară și autoritățile responsabile de copiii care sunt victime ale traficului de persoane. Această abordare este prevăzută în [Directiva privind combaterea traficului de persoane](#) (2011/36/UE) și este dezvoltată mai departe în strategia UE, conform căreia „elaborarea unei politici multidisciplinare și coerente de combatere a traficului de persoane necesită implicarea unui grup mai divers de actori decât în perioada anterioară”, precum autoritățile din domeniul migrației și poliția, societatea civilă și personalul diplomatic și consular, serviciile de sprijinire a copiilor și a victimelor.

Protocoloalele și acordurile formale dintre autoritatea tutelară și alte entități implicate pot contribui la o astfel de cooperare. De asemenea, acestea stabilesc în mod clar responsabilul pentru o sarcină anume și facilitează supravegherea, promovând astfel asumarea răspunderii.

Detaliile care ar putea fi incluse în astfel de acorduri de cooperare sunt:

- dispozițiile clare privind rolurile și responsabilitățile tuturor actorilor relevanți implicați în protecția unui copil;
- îndrumări clare privind situațiile în care ar trebui să fie contactat și/sau informat tutorele, anexând datele de contact ale autorității tutelare și ale altor entități care, de obicei, se ocupă de victime;
- instrucțiuni privind modul de informare a copilului;

- instrucțiuni cu privire la informațiile privind copilul care pot și care nu pot să fie partajate;
- mecanismele de coordonare instituite pentru a se clarifica problemele nesoluționate și pentru a se face schimb de opinii în mod regulat.

Cooperarea transnațională

Copiii pot fi victime ale traficului de persoane în propria țară sau în străinătate. În cazul în care copiii sunt victime ale traficului de persoane în străinătate, cooperarea transnațională este esențială pentru urmărirea penală a traficantilor, precum și pentru protecția victimelor. În ceea ce privește importanța cooperării în interiorul Uniunii și a cooperării transnaționale, a se vedea [secțiunea 4 din introducere](#). O astfel de cooperare este utilă, de exemplu, pentru a obține informațiile necesare în vederea determinării interesului superior al copilului atunci când se caută și este pusă în aplicare o soluție durabilă (a se vedea, de asemenea, [capitolul 9](#)).

Autoritatea tutelară ar trebui să faciliteze cooperarea transnațională cu autoritățile competente, atât în statele membre ale UE, cât și cu țările terțe, atunci când acest lucru este necesar pentru interesul superior al copilului. O astfel de cooperare nu ar trebui să se limiteze la anumite categorii de copii.

Autoritățile tutelare ar trebui să fie incluse în cadrul mecanismului de cooperare transnațională stabilit, de exemplu, în ceea ce privește autoritățile polițienești și judiciare.

Ținând cont de cadrul național existent și de acordurile de cooperare, autoritățile tutelare ar trebui să promoveze cooperarea transnațională în ceea ce privește asigurarea protecției efective a copilului și garantarea drepturilor acestuia.

3.4. Gestionarea unui caz din punct de vedere administrativ

Autoritatea tutelară ar trebui să se asigure că tutorii sunt în măsură **să gestioneze cu eficacitate problemele tuturor** copiilor care le sunt atribuiți. Aceștia ar trebui să contacteze în mod frecvent fiecare copil și să petreacă suficient timp cu acesta, oferindu-i sprijinul adecvat.

Practică promițătoare

Identificarea tutorilor prin intermediul unui motor de căutare

Finlanda are o bază de date a tutorilor disponibili pentru a fi numiți în cazuri de protecție a copilului. Motorul de căutare „Găsește un tutore” oferă acces rapid și ușor la tutorii care își desfășoară activitatea în diferite regiuni ale țării. Acest serviciu ușor de utilizat ajută serviciile sociale și birourile de înregistrare să găsească tutori pentru protecția copilului în regiunea lor. Persoanele care au participat la cursuri de formare pentru tutori sau cele care lucrează deja ca tutori pot să se înscrie în registru. Baza de date este actualizată permanent, astfel încât se recomandă efectuarea unei noi căutări de fiecare dată când este nevoie de un tutore.

Motorul de căutare pentru tutori a fost creat în cadrul proiectului „Tutela în protecția copilului” (2005-2009), coordonat de Organizația „Salvați copiii”. Autoritățile locale și regionale selectate au participat în calitate de parteneri.

Surse: <https://www.thl.fi/fi/julkaisut/sahkoiset-kasikirjat/sosiaaliportti>; Marjomaa, P. a Laakso, M. (2010), Lastensuojelun edunvalvonta – lapsen oikeus osallisuuteen häntä koskevassa päätöksenteossa: Käsikirja lastensuojelun edunvalvonnasta, Helsinki, Pelastakaa lapset ry, s. 27-29

Atunci când se iau deciziile de atribuire a cazurilor, autoritatea tutelară trebuie să ia în considerare nu numai numărul de cazuri, ci și tipul de caz și nivelul de sprijin necesar. Stabilirea unui anumit număr de cazuri care urmează să fie atribuite unui singur tutore este un mod de a se asigura că volumul de lucru al tutorilor rămâne rezonabil, permițându-le acestora să își îndeplinească atribuțiile în mod eficient, fără a pune în pericol drepturile copilului. În acest sens, autoritățile naționale ar putea să ia în considerare standardele naționale și internaționale care au fost elaborate pentru gestionarea volumului de lucru în cazul altor discipline profesionale, cum ar fi asistența socială.

Pentru a se asigura calitatea, numărul maxim de cazuri atribuite fiecărui tutore ar trebui monitorizat, iar numărul minim de contacte cu copilul ar trebui să fie reglementat, pe o bază săptămânală sau lunară. Cu toate acestea, trebuie să existe o oarecare flexibilitate, pentru a se ține cont de necesitățile specifice ale fiecărui copil, care pot influența frecvența contactelor.

De asemenea, ar trebui să fie reglementată disponibilitatea tutorelui. Autoritatea competentă ar trebui să se asigure că tutorele este în apropiere și să evite cazurile în care un tutore se află departe de domiciliul copilului. Aceasta ar trebui, de asemenea, să se asigure că tutorele poate fi contactat cu ușurință de către copil, în special în situații de urgență, și să ofere copilului datele de contact ale tutorelui. Tutorii ar trebui să fie disponibili și în afara orelor de program. De asemenea, autoritatea ar trebui să furnizeze copilului informații cu privire la modul în care să acționeze în caz de urgență.

Autoritatea tutelară ar trebui să **țină evidența** tuturor copiilor care îi sunt trimiși. Aceasta ar trebui să păstreze dosare de caz individuale pentru fiecare copil aflat în îngrijirea sa. Autoritatea tutelară ar trebui să asigure confidențialitatea acestor evidențe, în temeiul legislației aplicabile în materie de protecție a vieții private și a datelor cu caracter personal în cadrul UE și la nivel național. În continuare, sunt furnizate câteva exemple de tipuri de informații care să fie incluse în dosarele de caz individuale:

- data la care copilul a fost trimis serviciului de tutelă;
- data numirii, numele și datele de contact ale tutorelui, precum și orice schimbare a regimului de tutelă și motivele schimbării respective;
- statutul de rezident al copilului, măsurile privind cazarea etc.;
- identitatea și datele cu caracter personal ale copilului, inclusiv copii ale documentelor de identitate ale copilului;
- toate modificările privind regimul de tutelă, spațiile de cazare și/sau statutul de rezident al copilului;
- data și rezultatele evaluării nevoilor copilului, persoana care a efectuat evaluarea și actorii implicați;
- planul de îngrijire individuală pentru copil, precum și eventualele actualizări ale acestuia;
- informații medicale relevante privind copilul;
- educația copilului, inclusiv rapoarte cu privire la progresele înregistrate de copil la școală;
- detalii și documente relevante privind procedurile penale, administrative și/sau civile, inclusiv informații privind reprezentarea juridică a copilului;
- decizii, acțiuni, evaluări și declarații luate în numele copilului de către tutore;
- audieri, întâlniri și alte interacțiuni între copil și alte autorități și servicii (de exemplu, autoritățile din domeniul migrației, serviciile de sprijinire a victimelor);
- interacțiunea dintre tutore și copil, inclusiv data și locul de desfășurare a întâlnirilor;
- orice evenimente semnificative care afectează copilul;
- data și motivul pentru care a fost închis dosarul.

Dacă un copil dispare, dosarul ar trebui să includă informații privind circumstanțele cunoscute ale dispariției. Acțiunile întreprinse de tutore și de autoritatea tutelară pentru a găsi copilului, inclusiv raportarea către autoritățile de poliție, trebuie, de asemenea, să fie consemnate în dosar. Dosarele trebuie să fie complete și actualizate și trebuie să urmeze parcursul copilului pe întreaga perioadă a tutelei.

3.5. Formare

Tutorii trebuie să dețină cunoștințele și competențele necesare pentru a-și îndeplini sarcinile. Acestea includ, în primul rând, expertiză în ceea ce privește protecția copilului pentru a se asigura protejarea interesului superior al acestuia.

În plus față de expertiza în ceea ce privește protecția copilului, tutorii ar trebui să aibă competențele necesare pentru a lucra direct cu copiii. Aceștia trebuie să înțeleagă nevoile speciale ale copiilor care sunt victime ale abuzului și exploatării, precum și aspectele culturale în ceea ce privește copiii care le sunt încredințați. Copiii care sunt victime ale traficului de persoane se află într-o situație deosebit de vulnerabilă, astfel cum este recunoscută în [Directiva privind combaterea traficului de persoane \(2011/36/UE\)](#).

Tutorii au datoria de a nu cauza prejudicii suplimentare copilului și de a asigura protecția acestuia împotriva altor abuzuri și/sau victimizări repetate. Lipsa de cunoștințe și de competențe profesionale poate duce la erori neintenționate, cu consecințe grave asupra stării copilului.

Tutorii bine pregătiți sunt în măsură să își îndeplinească atribuțiile cu eficacitate și la timp. Programele de formare oferă tutorilor competențe și sporesc gradul de implicare în activitatea desfășurată. Autoritățile tutelare ar trebui să se asigure că există inițiative variate de formare pentru a construi competențe și a alinia aptitudinile la practicile și instrumentele metodologice noi. Acest lucru ar putea fi facilitat prin parteneriate cu universități, instituții de învățământ și alte entități relevante care se ocupă de protecția copilului, care pot ajuta la oferirea de formare profesională, precum și la elaborarea de materiale de formare.

Comitetul ONU pentru drepturile copilului a subliniat că tutorii ar trebui să aibă „expertiza necesară în domeniul îngrijirii copiilor, astfel încât să asigure că interesele copilului sunt protejate și că nevoile sale de natură juridică și socială, de sănătate, psihologice, materiale și educaționale sunt acoperite în mod corespunzător, printre altele prin faptul că tutorele acționează ca un element de legătură între copil și agențiile/persoanele specializate existente care garantează continuitatea îngrijirilor necesare pentru copilul în cauză”.

Sursă: Comitetul ONU pentru drepturile copilului (2005), Comentariul general nr. 6, Tratatamentul copiilor neînsoțiți și separați în afara țării lor de origine, 1 septembrie 2005, CRC/GC/2005/6, informații disponibile la: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>

Obligația asigurării formării

Prin urmare, tutorii ar trebui să beneficieze de o formare corespunzătoare și de sprijin profesional.

Doar câteva state membre oferă activități sistematice de furnizare de cursuri de inițiere pentru tutori, fără ca acestea să fie obligatorii.

FRA, 2014, Child victims of trafficking: overview of guardianship systems in the European Union (Copiii victime ale traficului de persoane: prezentare generală a sistemelor de tutelă din Uniunea Europeană) (în curs de publicare).

Autoritățile tutelare ar trebui să se asigure că tutorilor li se asigură **cursuri de inițiere** atunci când sunt numiți și înainte de a-și exercita atribuțiile de tutelă. De asemenea, ar trebui să existe un sistem prin care să se asigure **cursuri de perfecționare a cunoștințelor**. Tutorii ar trebui să fie obligați să participe la un număr minim de ore de formare anual, care sunt stabilite în funcție de necesități. Elaborarea unor module de formare pentru tutori este necesară pentru a se asigura o formare eficientă și armonizată a tutorilor și pentru a se stabili și promova standarde de calitate.

Formarea inițială și formarea continuă a tutorilor ar trebui să fie impuse prin lege. Autoritatea tutelară ar trebui să se asigure că tutorii numiți beneficiază de cursuri de inițiere și de formare continuă adecvate, în conformitate cu legislația Uniunii, pentru a-și îndeplini atribuțiile în mod eficient.

Certificare

Statele responsabile și autoritățile tutelare nu ar trebui să subestimeze nocivitatea potențială a utilizării unor tutori necalificați. Calitatea serviciilor de tutelă și protecția copiilor pot fi sporite prin certificarea tutorilor. Un proces de certificare stabilește competențele de bază pe care trebuie să le aibă un tutore. Acesta include cerințele de calificare și de formare, stabilește standarde de conduită și consecințele nerespectării acestora.

Cursuri de formare generală

Programele de formare destinate tutorilor ar trebui să acopere, ca o condiție minimă, aspectele generale legate de protecția copilului, precum:

În general, formarea tutorilor nu este organizată în mod sistematic sau coerent. Doar câteva state membre prevăd obligativitatea participării tutorilor la activități de formare.

FRA, 2014, Child victims of trafficking: overview of guardianship systems in the European Union (Copiii victime ale traficului de persoane: prezentare generală a sistemelor de tutelă din Uniunea Europeană) (în curs de publicare).

- principiile și dispozițiile din CDC;
- tehnici corespunzătoare de interviu și de consiliere;
- dezvoltarea și psihologia copiilor;
- cadrul juridic (legislația Uniunii și națională relevantă);
- aspecte legate de gen și de cultură, inclusiv sensibilitate față de aspectele culturale și comunicare interculturală.

De asemenea, cursurile de formare generală destinate tutorilor ar trebui să includă factorii de risc și strategiile de prevenție referitoare la dispariția copiilor, informații privind serviciile specializate disponibile, cunoștințe privind factorii de risc pentru traficul de copii și strategiile și indicatorii de detectare utilizați pentru identificarea copiilor-victime.

Formarea specializată

În plus față de formarea generală, tutorii ar trebui să aibă cunoștințe și/sau să beneficieze de formare adaptată nevoilor și drepturilor anumitor grupuri de copii, precum copiii neînsoțiți, copiii care sunt victime ale abuzului sexual sau copiii care sunt victime ale traficului de persoane.

Necesitatea unei formări specializate și continue pentru tot personalul și toți funcționarii care intră în contact cu victimele, inclusiv pentru tutori, este abordată în **articolul 18** alineatele (1) și (3) din [Directiva privind combaterea traficului de persoane \(2011/36/UE\)](#), potrivit căruia „statele membre promovează **formarea profesională constantă** a funcționarilor susceptibili să intre în contact cu victime și cu potențiale victime ale traficului de persoane, inclusiv a polițiștilor din teren, formare care să le permită să identifice și să se ocupe de victimele și de potențialele victime ale traficului de persoane”.

În conformitate cu articolul 14 din [Directiva privind combaterea traficului de persoane \(2011/36/UE\)](#) „statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că acțiunile specifice întreprinse pentru a acorda asistență și sprijin copiilor victime ale traficului de persoane, pe termen scurt sau lung, în procesul de recuperare fizică și psihosocială a acestora, sunt întreprinse în urma realizării unei evaluări a situației specifice a fiecărui copil-victimă, ținându-se seama de opiniile, nevoile și preocupările acestuia, în scopul găsirii unei soluții durabile pentru copil.” Tutorii și toți ceilalți funcționari care ar putea intra în contact cu copiii care sunt victime ale traficului de persoane și care sunt implicați în evaluările nevoilor și ale riscului pe baza cărora se stabilesc nevoile de protecție și sprijin ale copiilor (a se vedea [secțiunea 3.5](#)) ar trebui să beneficieze de o formare specifică cu privire la modalitățile de realizare a unor astfel de evaluări. În cadrul activităților de

formare ar trebui să se folosească pe scară largă procedurile operaționale standard pentru evaluarea nevoilor specifice, evaluarea riscului, evaluarea părinților și determinarea interesului superior al copilului, precum și orice alte orientări elaborate pentru tutori.

„Persoanele cărora le-au fost încredințate atribuții de tutelă legală, precum și orice alte persoane responsabile de protecția interesului superior al copilului, ar trebui să beneficieze de formare și de sprijin adecvate pentru a-și îndeplini funcțiile în mod corespunzător.”

Sursă: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States – Comparative report (Copiii separați, care solicită azil în statele membre ale Uniunii Europene – Raport comparativ), p. 12, disponibil la adresa: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

Statele membre ale UE ar trebui să colaboreze strâns cu organizațiile societății civile în cadrul unor programe de cercetare și de educație, precum și în ceea ce privește formarea și monitorizarea și evaluarea impactului măsurilor de combatere a traficului de persoane (**Directiva privind combaterea traficului de persoane**, considerentul 6). La elaborarea și punerea în aplicare a activităților de formare generală sau specializată privind drepturile și nevoile anumitor grupuri de copii (precum copiii neînsoțiți sau copiii care sunt victime ale traficului de persoane), statele membre și, în special, autoritățile tutelare ar trebui să coopereze cu ONG-uri și cu alte entități publice sau private care își desfășoară activitatea în domeniu sau care au dezvoltat servicii specializate pentru copii în general și pentru grupuri specifice. Statele membre ale UE ar putea lua în calcul posibilitatea de a coopera cu ONG-urile pentru a dezvolta module de formare și pentru a furniza activități de formare.

Statele membre ale UE diferă în mod considerabil în ceea ce privește ofertele de formare specializată sau avansată destinată tutorilor, concentrată pe nevoile și vulnerabilitățile anumitor grupuri de copii, cum ar fi copiii care sunt victime ale traficului de persoane sau copiii neînsoțiți. Majoritatea statelor membre nu oferă deloc astfel de formare, în timp ce unele state membre nu fac acest lucru în mod sistematic.

FRA, 2014, Child victims of trafficking: overview of guardianship systems in the European Union (Copiii victime ale traficului de persoane: prezentare generală a sistemelor de tutelă din Uniunea Europeană) (în curs de publicare).

Pentru a asigura un nivel optim de sprijin pentru copiii care sunt victime ale traficului de persoane, tutorii care lucrează cu aceștia ar trebui să fie pregătiți suplimentar și să dispună de suficiente cunoștințe despre:

- cultura și condițiile actuale din țara de origine a copilului, inclusiv modul de utilizare a bazelor de date privind informațiile referitoare la țara de origine elaborate pentru prelucrarea cererilor de azil, cum ar fi site-ul ICNUR, www.refworld.org, site-ul Crucii Roșii din Austria, www.ecoi.net, sau [portalul informațiilor privind țara de origine](#) al Biroului European de Sprijin pentru Azil;
- vulnerabilitățile speciale (de exemplu, dependența de droguri) și nevoile psihologice ale copiilor care sunt victime ale traficului de persoane;
- eventualele nevoi medicale speciale (de exemplu, copiii expuși riscului de boli cu transmitere sexuală sau victimele însărcinate);
- motivele specifice copiilor și factorii de risc legați de traficul de persoane, precum și diferitele tipuri și sectoare ale exploatării copiilor care sunt victime, de exemplu, în industria sexului, cerșetorie și infracțiuni minore;
- nevoile de protecție ale copiilor care sunt victime ale traficului de persoane, inclusiv ale victimelor care se află într-o situație deosebit de vulnerabilă, cum ar fi cele care au fost abuzate și exploatare sexual sau cele care au fost victime ale traficului de persoane în complicitate cu părinții lor sau cu alte persoane de încredere;
- aspectele legate de gen referitoare la copiii-victime (factori de risc, tipuri și sectoare de exploatare legate de genul victimei) și nevoile de protecție ale acestora;
- aspectele legate de statutul de migrant al copiilor care sunt victime ale traficului de persoane și drepturile acestora (perioada de reflecție, drepturile la permise de ședere, nevoi de protecție internațională etc.);
- informațiile bazate pe activitatea de cercetare pe măsură ce se dezvoltă acest domeniu.

Activități de formare desfășurate în comun cu alte agenții competente

De asemenea, tutorii ar trebui să fie implicați în **activități comune de formare** care să vizeze o sferă mai largă de funcționari și profesioniști care intră în contact cu copiii care sunt victime ale traficului de persoane și cu copiii expuși riscului de a deveni victime ale traficului de persoane. Astfel de activități de formare comună sau multidisciplinară ar putea contribui la promovarea unei înțelegeri comune a conceptelor și a aspectelor legate de copiii care sunt victime ale traficului de persoane, facilitând și consolidând astfel cooperarea dintre actorii relevanți.

Activitățile de formare ar putea include, de exemplu, vizite de studiu sau schimbul de bune practici între autoritățile tutelare din alte state membre ale UE. Astfel de activități de formare ar contribui, de asemenea, la consolidarea cooperării transnaționale.

Practică promițătoare

Sprijinirea și supravegherea tutorilor

Crucea Roșie belgiană din regiunea Flandra a dezvoltat un proiect de îndrumare a tutorilor numiți recent în funcție, fără experiență. În cadrul proiectului, tutorii se întâlnesc periodic pentru a discuta diverse aspecte ale tutelei și pentru a face schimb de idei, cunoștințe și experiențe. Între reuniuni, aceștia pot să adreseze întrebări prin e-mail sau să dezbate anumite cazuri individuale. Îndrumătorul le poate oferi orientări, informații, dacă este cazul, și îi poate sprijini în activitățile lor de comunicare și de cooperare cu organismele oficiale.

Proiectul se adresează în primul rând nevoilor persoanelor, ale voluntarilor și ale tutorilor liber-profesioniști care nu dispun de sprijin și supraveghere sistematice, punându-le la dispoziție un forum structurat care să faciliteze comunicarea și cooperarea. În cele din urmă, îi sprijină pentru a face față mai bine sarcinilor și responsabilităților cotidiene.

Crucea Roșie belgiană din regiunea Flandra a lucrat la proiect în parteneriat cu Departamentul de Plasament de pe lângă Ministerul Justiției începând din 2011.

Sursă: Belgian Red Cross-Flanders (Crucea Roșie belgiană din regiunea Flandra), Raport anual pe 2012, disponibil la adresa: <http://jaarverslag.rodetrui.be/content/jvs10/2012/Annualreport2012.pdf>

3.6. Sprijin pentru tutori

Autoritățile tutelare ar trebui să asigure în mod direct tutorilor accesul la servicii de asistență sau să le faciliteze accesul atunci când alți actori furnizează serviciile respective.

Ca exemplu de bună practică, tutorii ar trebui să aibă acces la o echipă multidisciplinară de profesioniști pentru a solicita asistență, consiliere și expertiză în cursul exercitării atribuțiilor de tutelă.

Este esențial ca tutorii să aibă acces la consiliere juridică și la consilierea oferită de avocați specializați și/sau de alți profesioniști calificați din domeniul juridic, astfel încât să fie informați în mod adecvat cu privire la chestiunile juridice referitoare la procedurile administrative și penale în care ar putea fi implicat copilul-victimă (de exemplu, solicitarea de protecție internațională sau eliberarea unui permis de ședere temporară, procedurile penale împotriva traficantului, cereri de despăgubire).

Atunci când este necesar, ar trebui să fie puși la dispoziție interpreți profesioniști pentru a facilita comunicarea normală între copil și tutore sau un alt reprezentant.

Tutorii ar trebui să beneficieze de supraveghere profesională sistematică și de sprijin psihosocial pentru a preveni epuizarea profesională și pentru a asigura calitatea activității pe care o desfășoară. Supravegherea ajută tutorii să dobândească cunoștințe și să dezvolte competențele necesare pentru desfășurarea activității în mod mai eficace și mai eficient.

Tutorii pot acționa numai în limitele sistemelor de protecție a copilului și ale cadrului normativ în baza căruia își desfășoară activitatea. Tutorii ar trebui să își cunoască limitele propriei competențe, inclusiv din punct de vedere emoțional.

Condițiile de muncă, inclusiv remunerarea și numărul de cazuri alocat pe tutore (a se vedea, de asemenea, secțiunea 3.4.), ar trebui să permită creșterea la maximum a motivației, a satisfacției la locul de muncă și a continuității și, prin urmare, a dorinței tutorilor de a-și îndeplini sarcinile în modul cel mai adecvat și mai eficace.

„Exercitarea tutelei legale și a altor funcții de reprezentare ar trebui să fie monitorizată prin evaluări periodice și independente efectuate, de exemplu, de autoritățile judiciare.”

Sursă: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States – Comparative report (Copiii separați, care solicită azil în statele membre ale Uniunii Europene – Raport comparativ), p. 12, disponibil la adresa: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPA-comparative-report_EN.pdf

3.7. Mecanisme de revizuire și de control

Autoritățile tutelare ar trebui să definească obligațiile de raportare care revin tutorilor și criteriile de monitorizare a acestora. De asemenea, autoritățile tutelare ar trebui să stabilească măsurile care trebuie luate în cazul în care tutorii nu își respectă obligațiile care le revin, inclusiv stabilirea unor măsuri disciplinare eficace și a circumstanțelor în care acestea să fie aplicate.

Mecanismele de revizuire și de supraveghere servesc scopuri diferite, dar paralele. Acestea sunt necesare pentru monitorizarea calității serviciilor de tutelă. Indirect, mecanismele ajută la garantarea faptului că interesul superior al copilului este considerat primordial în procesul de luare a deciziilor. Acestea îndeplinesc, de asemenea, o funcție importantă de prevenire, reducând riscul de abuz și de încălcare a drepturilor copilului.

Practică promițătoare

Facilitarea unei participări efective a copilului

O participare eficientă a copilului este o garanție esențială a calității pentru un sistem de tutelă. În Țările de Jos, NIDOS urmărește să promoveze și să faciliteze participarea copilului la activitatea de monitorizare și de evaluare a serviciilor de tutelă.

Copiilor li se oferă posibilitatea de a-și exprima opinia în diferite moduri.

- Aceștia vorbesc despre experiențele lor și își exprimă punctele de vedere în cadrul reuniunilor și al anchetelor privind bunăstarea lor organizate anual de autoritatea tutelară.
- La sfârșitul unei perioade de tutelă, copiii completează un formular de evaluare cu privire la performanțele tutorelui care le-a fost desemnat și cu privire la punerea în aplicare a planului individual.
- Aceștia au posibilitatea de a depune plângeri împotriva tutorilor în cazul în care drepturile lor sunt încălcate sau simt că nu se răspunde nevoilor lor. Instituțiile de tutelă sunt obligate prin lege să instituie o procedură independentă de depunere a plângerilor. Comisia de soluționare a plângerilor este formată din cel puțin trei persoane independente care nu sunt angajate de organizația respectivă.

Pentru a se asigura informarea adecvată a copiilor și pentru a se facilita participarea lor, autoritatea tutelară a elaborat un dosar introductiv care conține toate informațiile relevante privind tutela, inclusiv privind procedura de depunere a plângerilor. Informațiile sunt furnizate în limbile naționale ale copiilor.

Surse: Țările de Jos, Legea privind îngrijirea tinerilor (Wet op de jeugdzorg), articolul 68; Nidos (2012), Raport anual pentru 2011 (Jaarverslag 2011), Utrecht, Nidos; Centrul de informare privind inovarea socială (Kenniscentrum sociale innovatie) (2013), Solicitanții de azil minori și tutorii lor (Minderjarigeasielzoekers en hun voogd), disponibile la adresa: www.innovatievemaatschappelijkdienstverlening.nl/Content.aspx?PGID=4a912568-1d54-4bba-a9a4-70892bf40340

Având în vedere importanța lor, mecanismele de monitorizare și de supraveghere ar trebui să fie prevăzute în mod explicit în legislația națională. Evaluarea și monitorizarea ar trebui să nu se limiteze doar la aspectele financiare și de gestionare a cazurilor, ci ar trebui să fie cuprinzătoare și eficace, incluzând aspecte legate de calitatea serviciilor și nivelul de protecție oferit copiilor. Monitorizarea nu ar trebui să se limiteze la mecanismele interne, precum obligațiile de raportare, ci ar trebui să includă, de asemenea, evaluări independente periodice efectuate de către actori externi.

Participarea copiilor

Mecanismele eficace de monitorizare implică respectarea dreptului copilului de a fi ascultat. Drepturile copilului de a fi ascultat ar trebui să fie pe deplin respectate, iar punctele de vedere și opiniile copiilor ar trebui să fie întotdeauna luate în considerare, având în vedere vârsta lor, maturitatea și capacitățile în curs de dezvoltare, astfel cum prevede **articolul 12 din CDC**.

Prin urmare, copiii trebuie să fie informați cu privire la tutelă și reprezentare juridică și la dreptul lor de a fi ascultați și de a li se lua în considerare punctul de vedere. Informațiile trebuie să fie adecvate și furnizate într-o formă ușor de înțeles pentru copii.

Copiii ar trebui să fie încurajați și sprijiniți să participe și să contribuie la monitorizarea sistemelor de tutelă.

Mecanismele de depunere a plângerilor individuale

Copiii trebuie să aibă acces la mecanisme de depunere a plângerilor individuale. Aceștia ar trebui să fie informați, într-un mod accesibil și într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la persoanele sau la organizațiile la care pot depune plângeri împotriva propriilor tutori, într-un climat de încredere și de siguranță, inclusiv prin intermediul unor linii telefonice de asistență. Ar trebui să existe proceduri fiabile pentru a se garanta copiilor care utilizează mecanismele de depunere a plângerilor și procedurile de raportare că nu vor fi expuși la represalii.

În majoritatea statelor membre nu există un mecanism special sau dispoziții în vigoare pentru depunerea de plângeri împotriva tutorilor. În cazul în care acestea există, mecanismele de depunere a plângerilor individuale sunt insuficient dezvoltate și adesea inaccesibile copiilor.

FRA, 2014, Child victims of trafficking: overview of guardianship systems in the European Union (Copiii victime ale traficului de persoane: prezentare generală a sistemelor de tutelă din Uniunea Europeană) (în curs de publicare).

Având în vedere faptul că un număr tot mai mare de copii dispar din centrele de îngrijire de tip rezidențial, mecanismele de revizuire și de supraveghere ar trebui să monitorizeze rata dispariției copiilor aflați sub tutelă, inclusiv a copiilor neînsoțiți și a copiilor care sunt victime identificate sau presupuse ale traficului de persoane. O analiză aprofundată și o evaluare a calității procedurilor de numire a tutorilor și a serviciilor de tutelă ar aborda în mod mai eficient problema copiilor dispăruți, întrucât un sistem eficace de tutelă poate contribui la soluționarea problemei copiilor dispăruți sau care sunt expuși la acest risc.

Revizuirile periodice ale tutelei

Deciziile privind numirea tutorilor se bazează pe o evaluare a nevoilor specifice ale fiecărui copil (a se vedea, de asemenea, [secțiunea 4.1](#)). Autoritatea tutelară ar trebui să revizuiască fiecare regim individual de tutelă la intervale regulate, cel puțin o dată pe an. Revizuirile regimului de tutelă trebuie să aibă o justificare. Opiniile copilului trebuie să fie luate în considerare în cadrul unei astfel de evaluări.

4. Numirea unui tutore pentru un copil

„Niciun copil nu ar trebui să fie lipsit în niciun moment de sprijinul și de protecția unui tutore legal sau a unui alt adult responsabil sau ale unui organism public competent.”

Sursă: Adunarea Generală a ONU, Rezoluția nr. 64/142, Guidelines for the alternative care of children (Orientări privind îngrijirea alternativă a copiilor), 24 februarie 2010, A/RES/64/142, punctul 19.

Acest capitol conține orientări privind procedura de numire a unui tutore pentru un copil. Capitolul subliniază importanța numirii unui tutore în timp util. De asemenea, este abordată durata tutelei și sprijinul care trebuie acordat atunci când copiii împlinesc vârsta de 18 ani.

4.1. Când ar trebui să fie numit un tutore?

Numirea promptă a unui tutore este o garanție esențială pentru drepturile și bunăstarea generală a copiilor, protejarea copiilor neînsoțiți și prevenirea traficului de copii și a altor forme de abuz asupra copiilor și de exploatare a acestora.

Trebuie numit un tutore din momentul în care autoritățile identifică un copil ca potențială victimă a traficului de persoane, atunci când acest lucru este necesar pentru a proteja interesul superior și bunăstarea copilului [[articolul 14 alineatul \(2\)](#) din [Directiva privind combaterea traficului de persoane \(2011/36/UE\)](#)]. Prin urmare, legislația națională ar trebui să prevadă numirea unui tutore cât mai curând posibil. În practică, este posibil ca minorii neînsoțiți să aibă deja un tutore, din cauza statutului lor de minori neînsoțiți, înainte de a fi identificați ca victimă a traficului de persoane.

Practică promițătoare

Asigurarea numirii prompte a tutorilor

În cadrul programului olandez NIDOS, primul contact între NIDOS și copilul neînsoțit trebuie să aibă loc la data sosirii acestuia în centrul de primire a cererilor. Din acel moment, NIDOS îndeplinește rolul de tutore și solicită instanței permisiunea de a acționa ca un tutore până când instanța numește un tutore pentru copilul respectiv. Pentru a facilita numirea rapidă a unui tutore, NIDOS a semnat un memorandum de înțelegere cu serviciile responsabile în domeniul migrației pentru a asigura contactarea imediată a NIDOS atunci când serviciile identifică un copil neînsoțit.

O echipă specială de tutori din cadrul NIDOS își desfășoară activitatea în centrul de primire a cererilor din Ter Apel și pe aeroportul Schiphol din Amsterdam. După preluarea inițială a copilului de poliția pentru străini, copilul este interviuat de tatorii din cadrul NIDOS, care încearcă să determine dacă acesta ar putea fi o victimă a traficului de persoane. În caz afirmativ, copilul este transferat la un centru de primire protejat pentru copiii care sunt victime ale traficului de persoane.

Surse: Țările de Jos, articolul 44 din Ordinul de punere în aplicare a Legii privind îngrijirea tinerilor (UitvoeringsbesluitWet op de Jeugdzorg); Kromhout, M. H. C. și Liefwaard, A. (2010), Între control și îndrumare: o evaluare a proiectului-pilot „Primirea protejată a minorilor neînsoțiți aflați într-o situație de risc care solicită azil” (Tussenbeheersing en begeleiding. Eenevaluatie van de pilot, beschermdeopvangrisico-AMV’s), Haga, Centrul științific de cercetare și documentare (WetenschappelijkOnderzoek- en Documentatiecentrum, WODC).

Numirea promptă a tutorilor pentru victimele presupuse ale traficului de persoane sau pentru copiii neînsoțiți expuși riscului de exploatare și de abuz este, de asemenea, în conformitate cu **Convenția de la Haga din 1996** asupra competenței, legii aplicabile, recunoașterii, executării și cooperării privind răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor, la care au aderat majoritatea statelor membre ale UE. Articolul 5 din convenție stabilește regula generală potrivit căreia autoritățile statului în care copilul își are *reședința obișnuită* au competența de a numi un tutore. În cazul copiilor refugiați și al copiilor a căror reședință obișnuită nu poate fi stabilită, competența revine statului în care se află copilul în prezent [articolele 6 și 13 din Regulamentul Bruxelles II, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2201/2003]. Cu toate acestea, chiar și în cazul în care un stat nu este competent, acesta poate lua o măsură urgentă și provizorie (articolele 11 și 12 din **Convenția de la Haga din 1996**). Articolul 20 din Regulamentul Bruxelles II [de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2201/2003] prevede, de asemenea, posibilitatea de a lua măsuri provizorii, inclusiv de protecție, în cazurile urgente, cu privire la persoane sau bunuri aflate în statul respectiv. Statele membre ale UE pot folosi aceste dispoziții pentru a numi un tutore, chiar dacă reședința obișnuită nu a fost încă stabilită, ori de câte ori autoritățile iau măsuri care sunt de natură să compromită protecția unui copil neînsoțit.

Manualul practic cu privire la funcționarea Convenției de la Haga din 1996 sugerează că o abordare utilă pentru ca autoritățile să stabilească dacă o anumită situație este „urgentă” ar putea consta în evaluarea măsurii în care copilul este susceptibil de a suferi o vătămare ireparabilă sau a măsurii în care protecția intereselor sale poate fi compromisă în cazul în care nu este luată o măsură pentru a-l proteja.

Sursă: Biroul permanent al Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat (mai 2011), Proiectul revizuit al manualului practic privind punerea în aplicare a Convenției din 19 octombrie 1996 asupra competenței, legii aplicabile, recunoașterii, executării și cooperării privind răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor, capitolul 6.2.

Autoritățile competente ar trebui să stabilească un termen-limită pentru numirea unui tutore, începând din momentul identificării unui copil neînsoțit.

4.2. Care este cea mai bună procedură de numire a unui tutore pentru un copil?

Principalele etape procedurale de numire a unui tutore ar trebui să fie aceleași pentru toți copiii, chiar și atunci când sunt instituite sisteme de tutelă diferite

pentru cetățenii Uniunii Europene și resortisanții țărilor terțe. În cazul în care tutorii sunt numiți la nivel regional sau local, ar trebui să se aplice aceleași garanții indiferent de loc. Aceasta înseamnă, de exemplu, că timpul necesar pentru numirea unui tutore nu ar trebui să difere semnificativ între regiuni sau localități.

În funcție de cât de des sunt declarați dispăruți copiii din centrele de îngrijire, ar trebui depuse eforturi suplimentare pentru a preveni disparițiile înainte de numirea unui tutore și/sau înainte de prima reuniune a tutorelui cu copilul.

În ceea ce privește procedura de numire a unui tutore, trebuie să se facă diferența între două situații.

- Copilul este neînsoțit sau separat de părinții săi. În astfel de cazuri, numirea unui tutore poate începe imediat.
- Există un conflict de interese între titularii răspunderii părintești și copilul victimă; drept urmare, aceștia nu pot asigura interesul superior al copilului și/sau reprezentarea copilului. În acest caz, ar trebui să fie numit un tutore sau un reprezentant legal temporar, dacă acest lucru este considerat necesar de către organismul care, în temeiul dreptului național, este responsabil cu efectuarea unei evaluări a părinților și a unei evaluări a riscurilor pentru a decide cu privire la separarea copilului de părinții săi, în cazul în care separarea este în interesul superior al copilului.

În principiu, un copil care este alături de părinții săi sau de persoana care îl are în îngrijire nu necesită un tutore. Părinții vor asigura bunăstarea copilului. Cu toate acestea, pot exista situații în care părinții au fost implicați în traficarea propriului copil,

există un conflict de interese între ei și copil sau se pot afla altfel în imposibilitatea de a apăra interesul superior al copilului [**articolul 14 alineatul (2)** din **Directiva privind combaterea traficului de persoane**]. În situațiile în care au motive să creadă, pe baza unei evaluări inițiale a riscului și a circumstanțelor specifice ale cazului, că părinții sau alte persoane care îl au în îngrijire ar fi putut fi implicate în traficarea copilului, autoritățile trebuie să examineze atent dacă aceștia/acestea au competența necesară pentru a reprezenta interesele copilului.

Separarea de părinți poate constitui o încălcare gravă a drepturilor copilului și poate avea consecințe psihologice și sociale pe termen lung. În conformitate cu **articolul 9** din **CDC**, copiii nu ar trebui să fie separați de părinți împotriva voinței lor, cu excepția cazului în care acest lucru este în interesul superior al copilului, cum ar fi în cazurile de abuz și de neglijență părintească. **Articolul 8** din **CEDO**, astfel cum a fost interpretat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, prevede același lucru. Separarea se poate realiza numai de către autoritățile judiciare competente în conformitate cu legile și cu procedurile aplicabile și trebuie să facă obiectul controlului judiciar. Trebuie să se aplice garanțiile procedurale și de fond instituite în dreptul intern, indiferent de naționalitatea copilului.

În cazul în care copiii sunt victime ale traficului de persoane, adulții care însoțesc copilul, care ar putea părea că sunt părinți sau îngrijitori, ar putea de fapt să facă parte din rețelele de trafic de persoane care exploatează copilul. În cazul în care există îndoieli cu privire la identitatea adulților însoțitori, în absența documentelor corespunzătoare, autoritățile responsabile ar trebui să examineze cu atenție și să analizeze relația acestora cu copilul. Autoritățile ar trebui să elaboreze proceduri standardizate pentru verificarea filiației și a relațiilor de familie. Aceste evaluări ar trebui să fie efectuate de personal calificat.

Atunci când se stabilește necesitatea numirii unui tutore ca urmare a identificării unui copil care are nevoie de protecție, ar trebui să se aplice următoarele garanții de bază, conform procedurii de raportare și de sesizare în vigoare. Ar trebui să fie efectuată rapid o evaluare a necesităților specifice situației familiale a copilului, luând în considerare aceste aspecte (a se vedea, de asemenea, **capitolul 5**).

- Ar trebui să fie evaluată capacitatea părinților de a îngriji și de a reprezenta interesele copilului în cazul în care autoritatea competentă are motive întemeiate să creadă că părinții au fost implicați în exploatarea sau traficul copilului și dacă bunăstarea copilului este periclitată.

- Evaluarea ar trebui să fie realizată de profesioniști calificați în mod corespunzător, în numele autorității responsabile.
- Evaluarea ar trebui să fie realizată de o echipă multidisciplinară de profesioniști și nu de către un singur profesionist.
- Copilul ar trebui să fie informat cu privire la proceduri și consultat pe tot parcursul procedurilor, în conformitate cu vârsta, maturitatea și capacitățile în curs de dezvoltare.
- Toate etapele procedurii trebuie să fie documentate.
- Procedurile trebuie să fie conforme cu legislația aplicabilă și, atunci când este relevant, părinții trebuie să fie informați cu privire la procedură și la dreptul lor la un reprezentant legal.

Termenul de numire a tutorelui

În cazul în care necesitatea de a numi un tutore a fost stabilită, ar trebui desemnat un tutore pentru copil cât mai curând posibil, într-un termen maxim, care ar trebui să fie stabilit prin lege (tabelul 3). Decizia de numire ar trebui să facă obiectul revizuirii judiciare.

În cazul în care este numit un tutore, copiii ar trebui să beneficieze de posibilitatea de a fi ascultați, iar opiniile lor ar trebui să fie luate în considerare.

Practică promițătoare

Dezvoltarea liniilor telefonice de urgență pentru protecția copilului

Autoritatea pentru protecția socială și juridică a copiilor din Republica Cehă, în calitate de autoritate tutelară națională, a înființat o linie telefonică de urgență care să poată fi apelată în afara programului normal de lucru.

În cazurile care implică copii victime ale traficului de persoane, atunci când este interviuat un copil, alături de autoritățile polițienești, trebuie să fie prezent un tutore sau un funcționar al autorității. Funcționarii autorității, în astfel de cazuri, îndeplinesc în mod automat funcția de tutore până în momentul în care o instanță atribuie această funcție în mod oficial.

Sursă: Republica Cehă, Ministerul Internelor (MinisterstovnitraČeskérepubliky) (2011), Traficul de copii: Recomandări privind metodele puse în aplicare de autoritățile publice (Obchodování s dětmi – doporučení pro postupováníúveřejnésprávy), Praga, Odbor bezpečnostní politiky, informații disponibile la adresa: www.mvcr.cz/cj/cjindex.php?pru=obchodovani-s-detmi.aspx

Tabelul 3: Sursele juridice internaționale și europene cu privire la data până la care ar trebui numit un tutore

Instrument	Informare	Terminologie	Numirea ar trebui să aibă loc cât mai curând posibil după identificarea copilului
Instrumente ale Organizației Națiunilor Unite și ale Consiliului Europei			
Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comen-tariul general nr. 6 CRC/ GC/2005/6		Tutore/reprezentant legal	Punctul 33 „Fără întârziere”, „Cu promptitu-dine” (punctul 24, punctul 21)
Orientările ONU pentru în-grijirea alternativă a copiilor A/HRC/11/L.13		Tutore legal/ Adult responsabil recunoscut	Punctul 18
Convenția Consiliului Europei din 2005 privind lupta împotriva traficului de persoane		Tutore legal	Articolul 10 alineatul (4)
Directiva privind combate-rea traficului de persoane (2011/36/UE)		Tutore și/sau reprezentant	Articolul 14
Instrumente ale Uniunii Europene			
Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE)		Reprezentant	Articolul 24 alineatul (1)
Directiva privind procedurile de azil (2013/32/UE)		Reprezentant	Articolul 25 alineatul (1) litera (a)
Directiva privind condițiile pentru protecția internațio-nală (2011/95/UE)		Tutore legal/ reprezentant	Articolul 31 alineatul (1) (cât mai curând posibil după acordarea statutului de protecție internațională)
Regulamentul Dublin (UE) nr. 604/2013		Reprezentant	Articolul 6 alineatul (2)
Directiva privind victimele criminalității (2012/29/UE)		Tutore Reprezentant special/ legal	–
Directiva privind comba-terea exploatării sexuale a copiilor (2011/93/UE)		Reprezentant special/ legal	–

În cazul în care, din motive de ordin practic, nu poate fi numit un tutore permanent pentru un copil, ar trebui să se prevadă dispoziții pentru numirea unei persoane care să îndeplinească temporar atribuțiile tutorelui.

Acest lucru ar putea fi valabil, de exemplu, în cazul în care vârsta unui copil fără acte de identitate – și, prin urmare, necesitatea numirii unui tutore – este contestată, iar autoritățile efectuează o evaluare a vârstei. [Directiva privind combaterea traficului de persoane \(2011/36/UE\)](#) prevede în mod explicit că în cazul în care vârsta unei persoane care face obiectul traficului de persoane este incertă și există motive să se creadă că aceasta are mai puțin de 18 ani, ar trebui să se pornească de la prezumția că persoana respectivă este copil și aceasta ar trebui să primească asistență, sprijin și protecție imediate (considerentul 22). Într-o astfel de situație, ar trebui să fie numit un tutore sau un tutore temporar (a se vedea, de asemenea, [secțiunea 10.1](#) privind determinarea vârstei).

În principiu, nicio decizie care afectează copilul nu ar trebui să fie luată înainte de numirea unui tutore, cu excepția măsurilor imediate necesare pentru a garanta siguranța copilului și pentru a răspunde necesităților de bază ale acestuia. În special, ar trebui introduse măsuri de protecție pentru a evita dispariția copilului în perioada de așteptare până la numirea unui tutore și în perioada cuprinsă între numirea tutorelui și primul contact direct efectiv între tutore și copil.

Autoritățile ar trebui să acorde tutorilor suficient timp pentru a întâlni și a pregăti copilul înainte de inițierea procedurilor și de luarea deciziilor. Intervalele de timp ar trebui să fie stabilite în orientări oficiale.

Responsabilitatea de a se asigura că aceste măsuri temporare sunt luate revine autorității care a identificat copilul sau căreia i-a fost încredințată această sarcină în temeiul dreptului intern.

Transferul responsabilității pentru copil de la autoritatea care a identificat copilul ca victimă, cum ar fi autoritatea de aplicare a legii, către serviciul de tutelă ar trebui să fie documentat.

Informarea copilului

Autoritatea tutelară ar trebui să ofere copilului informații relevante cu privire la tutore într-o limbă pe care copilul o înțelege și într-un mod accesibil, în funcție de vârsta, gradul de maturitate și capacitățile în curs de dezvoltare ale copilului.

De asemenea, informarea copilului ar trebui să țină cont de considerentele legate de gen și de cele de ordin cultural. Ar trebui abordate situația specifică și necesitățile copiilor cu handicap, inclusiv ale copiilor cu dizabilități intelectuale și mentale.

Informațiile furnizate ar trebui să includă informații cu privire la ceea ce se va întâmpla după numirea unui tutore pentru copil, la rolul și funcția tutorelui și la drepturile și îndatoririle copilului.

Pentru a facilita acest lucru, autoritățile tutelare ar trebui să elaboreze materiale accesibile pentru copil, care pot fi utilizate, de asemenea, de alte organisme și entități.

La numirea tutorelui, autoritatea tutelară ar trebui să furnizeze copilului toate informațiile relevante cu privire la modalitățile de exercitare a tutelei și, în special, să informeze copilul când, unde, cum și la cine poate depune plângeri împotriva tutorelui sau privind abuzuri și abateri sau orice încălcare a drepturilor sale. Aceste informații trebuie furnizate verbal și/sau scris într-un mod accesibil copilului și într-o limbă pe care copilul o înțelege (a se vedea, de asemenea, [secțiunea 3.2](#)).

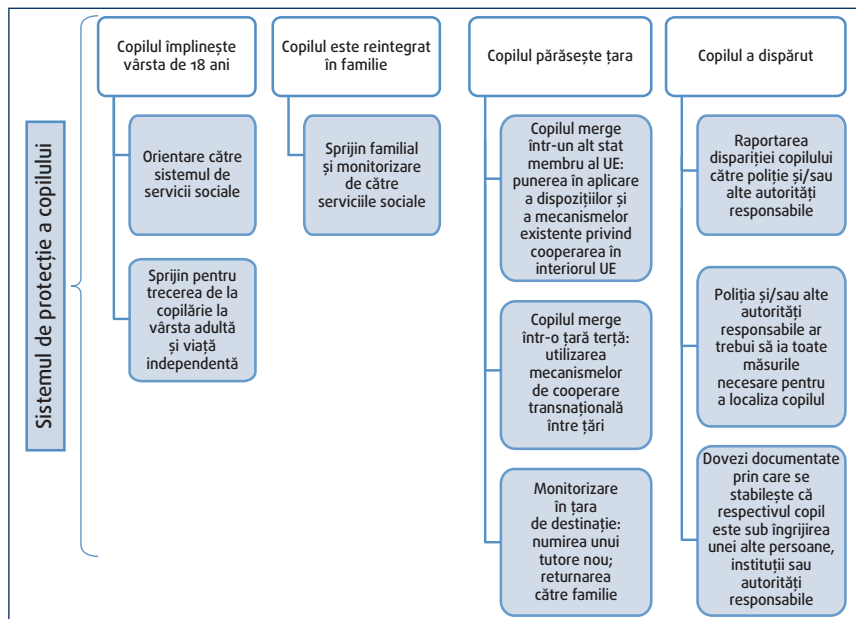
4.3. Când se încheie perioada de tutelă?

Regimul de tutelă trebuie să dureze până la identificarea și punerea în aplicare a unei soluții durabile în interesul superior al copilului sau până când copilul împlinește vârsta majoratului (a se vedea figura 7). În procesul de identificare a unei soluții durabile, ar trebui, în principiu, să fie examinate reîntregirea familiei copilului și reintegrarea în familie, atunci când acestea sunt în interesul superior al copilului.

În cazul în care copilul dorește să se mute într-un alt stat membru al UE, dar nu se alătură familiei sale, funcțiile de tutelă ar trebui, în principiu, să fie exercitate în continuare în statul membru în care se deplasează copilul.

Exercitarea funcțiilor de tutelă poate fi facilitată prin stabilirea unor mecanisme de cooperare între serviciile de tutelă din diferite state membre ale UE. Acest element ar trebui să fie reflectat în mecanismele naționale sau transnaționale de sesizare prevăzute în *Strategia UE în vederea eradicării traficului de persoane*. Tutorele ar trebui să coordoneze orice acțiune legată de reîntregirea familiei, inclusiv evaluarea familiei, inclusiv în cazurile în care familia copilului își are reședința în altă țară.

Figura 7: Când se încheie perioada de tutelă?

Sursă: FRA, 2014.

În cazul în care copilul dispare, tutorele ar trebui să informeze imediat autoritățile competente și să rămână în contact cu serviciile pentru copii dispăruți, inclusiv, când este cazul, cu numărul 116 000 rezervat liniilor telefonice de urgență pentru copiii dispăruți (a se vedea, de asemenea, secțiunea 6.1). În cazul în care un copil sub tutelă este declarat dispărut, tutorele își păstrează responsabilitatea pentru copil până când există dovezi documentate conform cărora copilul se află în îngrijirea unei alte persoane, instituții sau autorități responsabile. Pentru a încheia relația de tutelă este necesară întotdeauna o hotărâre judecătorească.

Tutorii ar trebui să aibă dreptul la compensarea perioadei de timp petrecute pentru raportarea dispariției unui copil către poliție și/sau către orice alte autorități competente prevăzute în legislația națională, precum și a timpului petrecut pentru a se asigura că autoritățile fac tot ce le stă în putință pentru a localiza copilul. Dreptul la compensație ar trebui să fie în vigoare până când copilul este localizat sau până când regimul de tutelă se încheie în mod oficial.

Procedurile, standardele și garanțiile de reexaminare, care asigură interesul superior al copilului, ar trebui să fie aceleași ca cele aplicate în cadrul sistemelor de protecție a copilului, pentru toți copiii care se află în centre de îngrijire alternativă.

În special pentru copiii neînsoțiți care intră sub incidența legislației privind migrația, dispozițiile privind îngrijirea, drepturile legale, posibilitățile și perspectivele juridice s-ar putea schimba în mod semnificativ de la momentul împlinirii vârstei de 18 ani. Este foarte important ca acești copii să fie bine pregătiți să treacă de la copilărie la vârsta adultă și să beneficieze de sprijinul necesar în acest sens (a se vedea, de asemenea, figura 13).

Necesitatea de a asigura o trecere mai transparentă și mai informată la viața adultă este subliniată într-un studiu de cercetare privind practicile statelor europene pentru abordarea problemelor cu care se confruntă, atunci când împlinesc vârsta de 18 ani, copiii neînsoțiți și separați de familie refugiați sau care solicită azil.

Sursă: ICNUR și Consiliul European (2014), Unaccompanied and separated asylum-seeking and refugee children turning eighteen: What to celebrate? (Situția copiilor neînsoțiți și separați refugiați și care solicită azil la împlinirea vârstei de 18 ani: care sunt motivele de sărbătoare?), document disponibil la adresa: www.refworld.org/DOCID/53281A864.HTML

Deși regimul de tutelă s-ar putea încheia atunci când copilul împlinește vârsta majoratului, având în vedere vulnerabilitatea acestor tineri, statele membre ale UE ar trebui să ia în considerare furnizarea de sprijin și de asistență după vârsta de 18 ani, pentru a facilita tranziția la viața adultă a copilului.

În cazul în care serviciile de tutelă și regimurile de îngrijire sunt disponibile pentru copiii resortisanți ai unui stat membru cu vârsta de peste 18 ani, acestea ar trebui să fie, de asemenea, disponibile pentru copiii din alte țări și, în special, pentru victimele traficului de persoane. Pentru copiii victime ale traficului de persoane, încrederea reprezintă elementul-cheie în procesul de reabilitare și de găsire a unei soluții durabile. În unele cazuri, ar putea fi necesară implicarea unui tutore pentru o perioadă mai îndelungată.

La împlinirea vârstei de 18 ani, atât timp cât sunt prezente în statul membru gazdă, victimele traficului de persoane ar trebui să aibă acces în continuare

Adunarea Parlamentară a Consiliului European (APCE), ținând cont de situația specială a tinerilor migrați neînsoțiți care ajung la vârsta adultă și având în vedere interesul superior al copilului, recomandă statelor membre să instituie o categorie de tranziție, pentru tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 25 de ani. În această perioadă, tinerii migrați ar trebui să beneficieze în continuare de sprijin pentru o viață independentă, fiindu-le garantat accesul la ajutor social, la cazare, la educație, la servicii de sănătate și la informații privind procedura administrativă relevantă.

Sursă: Adunarea Parlamentară a Consiliului European, Comitetul pentru migrație, refugiați și persoane strămutate (Raport/Doc. 13505/23 aprilie 2014), Migrant children: What rights at 18? (Copiii migrați: care sunt drepturile lor la împlinirea vârstei de 18 ani?), document disponibil la: <http://website-pace.net/documents/19863/168397/20140313-MigrantRights18-EN.pdf/ea190a6e-1794-4d30-b153-8c18dc95669f> <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20589&lang=en>

la serviciile de sprijinire a victimelor în conformitate cu [Directiva privind victimele criminalității](#) (2012/29/UE). Acest lucru înseamnă că persoana respectivă ar trebui să aibă acces la servicii de reabilitare, la asistență psihologică și medicală, dacă este nevoie, precum și la reprezentare legală și asistență juridică gratuită pe întreaga durată a procedurii judiciare. Astfel de servicii ar trebui să fie furnizate în aceleași condiții și la același nivel ca în cazul victimelor care sunt resortisanți ai statului membru în cauză.

În cazul în care copiii au fost separați de părinții lor din motive legate de abuz sau de neglijență, capacitatea și dorința părinților de a reprezenta interesul superior al copilului trebuie să fie evaluată periodic. Ori de câte ori apar noi dovezi care sugerează că revenirea în familie ar fi în interesul superior al copilului, tutorele, împreună cu autoritățile de protecție a copilului competente, ar trebui să sprijine și să monitorizeze revenirea în familie. Procedurile, standardele și garanțiile de revizuire, care asigură interesul superior al copilului, ar trebui să fie aceleași ca cele aplicate în cadrul sistemelor de protecție a copilului, pentru toți copiii care se află în centre de îngrijire alternativă.

4.4. Când ar trebui să fie schimbat din funcție un tutore?

Pentru a asigura continuitatea și pentru a consolida încrederea între copil și tutore, în mod normal, un tutore nu ar trebui să fie schimbat din funcție după ce este atribuit unui copil decât dacă circumstanțele cazului fac acest lucru inevitabil.

Articolul 24 alineatul (1) din [Directiva privind condițiile de primire](#) (2013/33/UE) prevede că „în vederea asigurării bunăstării și dezvoltării sociale a minorului [...], persoana desemnată ca reprezentant este schimbată numai atunci când este necesar”. De asemenea, potrivit directivei menționate, „autoritățile competente evaluează periodic situația acestor minori, inclusiv disponibilitatea mijloacelor necesare pentru reprezentarea minorului neînsoțit”.

Atunci când este posibil, tutorii temporari numiți în contextul unei măsuri preliminare pentru protecția copilului ar trebui, de asemenea, să fie desemnați drept tutori „permanenți”.

În scopul asigurării stabilității necesare în viața și dezvoltarea unui copil, acesta nu ar trebui să fie transferat în mod inutil sau sistematic într-o altă zonă a țării, cu excepția cazului în care siguranța sau interesul superior al copilului impun un transfer.

În cazul în care copilul a reclamat abateri ale tutorelui, ar trebui să se aibă în vedere posibilitatea schimbării tutorelui. Schimbarea ar trebui să fie prevăzută în mod explicit în legislație și să aibă loc imediat, dacă tutorele face obiectul unei investigații în curs

pentru săvârșirea unor încălcări grave ale drepturilor copilului, de exemplu abuz sau comportament neadecvat.

De asemenea, autoritatea tutelară ar trebui să examineze fiecare caz în parte la intervale regulate, cel puțin o dată pe an. Orice astfel de evaluare trebuie să ia în considerare opiniile copilului. Autoritatea tutelară ar trebui să ofere orientări și criterii pentru astfel de evaluări periodice. Revizuirile regimurilor de tutelă trebuie să fie documentate. Atunci când este relevant, situația familiei ar trebui să fie, de asemenea, evaluată în vederea reîntregirii familiei (a se vedea [secțiunea 4.2](#)).

Partea a II-a – Sarcinile tutorelui

Conform descrierii de la [secțiunea 1 din introducere](#), tutorele este responsabil pentru garantarea interesului superior al copilului, asigurarea bunăstării generale a copilului și exercitarea dreptului de reprezentare juridică pentru copil, în completarea capacității juridice limitate a acestuia. Următoarele cinci capitole descriu în detaliu aceste sarcini de bază. De asemenea, sunt descrise sarcinile orizontale, precum tragerea la răspundere a autorităților pentru deciziile care afectează copilul și intervenția în cazul în care bunăstarea copilului este în pericol (figura 8).

În majoritatea statelor membre ale UE, legislația nu definește cu exactitate sarcinile unui tutore.

FRA, 2014, Copiii victime ale traficului de persoane: Prezentare generală a sistemelor de tutelă din Uniunea Europeană (în curs de publicare).

Drepturile și obligațiile tutorelui ar trebui să fie definite în dreptul intern sau în documente de politică și, în cazul în care este necesar, să fie clarificate ulterior în orientări oficiale. Tabelul 4 indică sursele legislative internaționale și europene care descriu sarcinile tutorilor sau ale reprezentanților legali.

Tabelul 4: Sarcinile tutorelui, astfel cum sunt reflectate în sursele juridice europene și internaționale

Instrumente ale Organizației Națiunilor Unite și ale Consiliului European și directive ale Uniunii Europene	Terminologie	Funcțiile și atribuțiile persoanei numite						
		Protejează interesul superior al copilului	Asigură bunăstarea și îngrijirea adecvată a copilului	Exercită dreptul de reprezentare	Însoțește copilul în cadrul procedurilor (este prezent la interviu, informează și pregătește copilul)	Contribuie la identificarea și punerea în aplicare a unor soluții durabile	Acționează ca legătură - rol de coordonator	Identifică legături de rudenie și contribuie la regăsirea familiei
Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 6 CRC/GC/2005/6	Tutore/Reprezentant legal	Punctul 33	Punctul 33	Punctul 33	Punctul 33 Punctul 72	Punctul 90	Punctul 33	-
Orientările ONU pentru îngrijirea alternativă a copiilor A/HRC/11/L.13	Tutore legal/Adult responsabil recunoscut	Punctul 101 Punctul 103	Alineatul 104 litera (a)	Alineatul 104 litera (b)	-	Alineatul 104 litera (c)	Alineatul 104 litera (d)	Alineatul 104 litera (e) Alineatul 104 litera (g)
Convenția Consiliului European din 2005 privind lupta împotriva traficului de persoane	Tutore legal	Articolul 10 Alineatul (4) litera (a)	-	-	-	-	-	Articolul 10 alineatul (4) litera (c)
Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE)	Tutore/Reprezentant	Articolul 13 preambul, considerentul 23	-	Articolul 14 alineatul (2)	-	-	-	-
Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE)	Reprezentant	Articolul 2 litera (j) Articolul 24 alineatul (1)	Articolul 23 Articolul 24 alineatul (1)	Articolul 2 litera (j)	Articolul 24 alineatul (1) (prezență la interviuri)	-	-	-

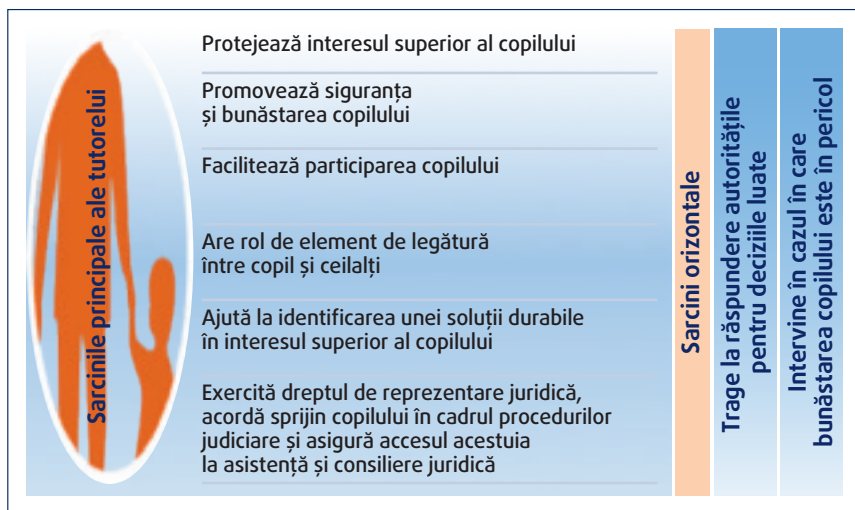
Funcțiile și atribuțiile persoanei numite								
Instrumente ale Organizației Națiunilor Unite și ale Consiliului European și directive ale Uniunii Europene	Terminologie	Protejează interesul superior al copilului	Asigură bunăstarea și îngrijirea adecvată a copilului	Exercită dreptul de reprezentare	Însuțește copilul în cadrul procedurilor (este prezent la interviu, informează și pregătește copilul)	Contribuie la identificarea și punerea în aplicare a unor soluții durabile	Acționează ca legătură – rol de coordonator	Identifică legături de rudenie și contribuie la regăsirea familiei
Directiva privind procedurile de azil (2013/32/UE)	Reprezentant	Articolul 2 litera (n) Articolul 25 alineatul (1) litera (a)		Articolul 2 litera (n) Articolul 7 alineatul (3)	Articolul 25 alineatul (1) litera (b)	-	-	-
Directiva privind condițiile de primire (2011/95/UE)	Tutore legal/ Reprezentant	Articolul 31 alineatul (4) preambul, considerentul 18	Articolul 31 alineatul (1)	Articolul 31 alineatul (1)	-	-	-	-
Regulamentul Dublin (UE) nr. 604/2013	Reprezentant	Articolul 6 alineatul (2)	-	Articolul 6 alineatul (2)	-	-	-	-
Directiva privind victimele criminalității (2012/29/UE)	Tutore Reprezentant special/legal	-	-	Articolul 24 litera (b)	Articolul 20 litera (c)	-	-	-
Directiva privind combaterea exploatarea sexuală a copiilor (2011/93/UE)	Reprezentant special/legal	-	-	Articolul 20 alineatul (1)	Articolul 20 alineatul (3) litera (f)	-	-	-

Cele patru principii fundamentale ale CDC (a se vedea figura 3) trebuie să reprezinte un reper pentru tutore în toate aspectele activității sale pe toată durata numirii în funcție. În absența părinților sau în cazul în care aceștia se află în imposibilitatea de exercitare a răspunderii părintești, tutorele are responsabilitatea de a proteja și a promova bunăstarea copilului. De fiecare dată când se ia o decizie care afectează copilul, tutorele are rolul de a promova opțiunea care este **în interesul superior al copilului**. Tutorele trebuie să se asigure că punctul de vedere al copilului este ascultat și că este luat în considerare în mod adecvat. Tutorele trebuie să informeze copilul și să se consulte cu acesta cu privire la toate aspectele activității tutorelui, luând în considerare nivelul de maturitate și capacitățile în curs de dezvoltare ale copilului.

„Frecvența și calitatea contactului dintre tatori și copii varia. Un număr semnificativ de copii erau mulțumiți și își doreau o relație mai personală cu tutorele lor – o chestiune pe care respondenții adulți, de asemenea, o considerau importantă pentru bunăstarea unui copil.”

Sursă: FRA (2010), *Separated, asylum-seeking children in European Union Member States – Comparative report* (Copii separați, care solicită azil în statele membre ale Uniunii Europene – Raport comparativ), p. 9, disponibil la adresa: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

Figura 8: Sarcinile principale ale tutorelui

Sursă: FRA, 2014.

Crearea și menținerea unei relații de încredere între tutore și copil

O relație bazată pe încredere între tutore și copil este o condiție prealabilă esențială pentru o tutelă eficientă. În lipsa încrederii, tutorele nu va fi în măsură să înțeleagă care sunt dorințele și sentimentele copilului, astfel încât va fi dificil să promoveze interesul superior al acestuia.

Tutorele ar trebui să comunice cu copilul într-un limbaj accesibil pentru copil, demonstrând sensibilitate față de aspectele culturale și adoptând o abordare care să țină seama de gen. Deși există numeroși factori care au un impact asupra construirii unei relații de încredere sau a lipsei acesteia, următorii patru factori sunt deosebit de importanți:

- respectarea opiniilor copilului;
- tratarea copilului cu respect și demnitate;

Standardele de bază pentru tutorii copiilor separați de familie din Europa oferă îndrumări cu privire la rolul și responsabilitățile tutorelui (standardele 1–6), relația cu copilul (standardele 7–9) și cunoștințele și competențele profesionale ale tutorelui (standardul 10). Standardele au fost elaborate în consultare cu copiii separați, tutorii și alți experți, precum asistenți maternali, avocați și asistenți sociali. Standardul de bază 8 enumeră o serie de indicatori pentru o relație pozitivă bazată pe încredere reciprocă, transparență și confidențialitate. Potrivit acestuia, tutorele:

- A) cunoaște copilul personal;
- B) păstrează confidențialitatea asupra tuturor informațiilor referitoare la și provenind de la copil, cu excepția cazului în care este necesar să le divulge pentru a garanta siguranța copilului respectiv sau a altui copil, și informează copilul, atunci când este posibil, cu privire la o încălcare a obligației de confidențialitate;
- C) nu judecă motivele copilului de a se exila sau nu lasă ca acest lucru să afecteze legătura sa cu copilul;
- D) este întotdeauna onest cu copilul și își respectă promisiunile;
- E) oferă informații clare despre rolul și limitările sale astfel încât copilul să le poată înțelege și să le poată aminti;
- F) demonstrează copilului că este implicat sufletește în activitatea pe care o desfășoară, că îi pasă cu adevărat și că se simte responsabil pentru copil;
- G) face copilul să înțeleagă că un copil dispărut este întotdeauna binevenit să contacteze tutorele;
- H) acordă atenție comunicării verbale, non-verbale și emoționale;
- I) este empatic față de copil și oferă sprijin moral și emoțional.

Sursă: *Defence for Children – ECPAT Țările de Jos (2011)*, Standarde de bază pentru tutorii copiilor separați de părinți în Europa, Leiden, *Defence for Children – ECPAT Țările de Jos*, informații disponibile la adresa: www.corestandardsforguardians.eu

- disponibilitatea și accesibilitatea față de copil;
- respectarea confidențialității.

Contactele frecvente și accesibilitatea tutorelui reprezintă elemente necesare pentru construirea unei relații de încredere cu copilul.

Tutorii care lucrează cu copii care au fost victime ale traficului de persoane ar trebui să fie conștienți de efectul pe care îl poate avea această experiență asupra comportamentului copiilor și de consecințele traumei suferite. Persoanele care suferă de traume au adesea probleme cu memoria, de exemplu, și nu sunt în măsură să își amintească detalii referitoare la evenimente sau pot să își amintească informații diferite de-a lungul timpului. Aceasta nu înseamnă că un copil minte sau că nu are încredere în tutore. Tutorele ar trebui să sensibilizeze cu privire la aceste aspecte ceilalți profesioniști care lucrează cu copilul.

Sprijinul emoțional în îngrijirea unui copil reprezintă o nevoie de bază, pe care tutorele nu ar trebui să o neglijeze. Tutorii numiți trebuie să fie sprijiniți în îndeplinirea propriilor funcții, inclusiv în oferirea de sprijin emoțional, asigurându-se în special că volumul lor de muncă și numărul de cazuri atribuite le permite să petreacă suficient timp cu copilul și să construiască o relație personală cu acesta (a se vedea, de asemenea, [secțiunea 3.6](#)).

Confidențialitate

Tutorele va afla detalii legate de viața privată a copilului, pe care trebuie să le trateze în regim de confidențialitate. Comunicarea cu copilul ar trebui să aibă loc într-un cadru confidențial și ar trebui să respecte pe deplin demnitatea copilului și dreptul la viață privată.

Confidențialitatea este un element important în relația copilului cu tutorele. Dreptul copilului la viață privată ar trebui protejat prin lege. Codul de conduită pentru tutori ar trebui să acopere implicațiile principiului confidențialității (a se vedea, de asemenea, [secțiunea 3.2](#)). Tutorele ar trebui să fie în măsură să decidă când și în ce condiții ar putea fi în interesul superior al copilului să transmită anumite informații către alți actori și agenții relevante.

Confidențialitatea este, de asemenea, o condiție esențială pentru siguranța copiilor, în special pentru copiii victime ale traficului de persoane sau pentru copiii neînsoțiți care solicită protecție internațională. Informațiile despre un copil-victimă nu pot fi divulgate în cazul în care acest lucru ar putea pune în pericol copilul sau membrii familiei acestuia (a se vedea, de asemenea, [secțiunea 6.3](#)). Înainte de divulgarea informațiilor sensibile trebuie obținut acordul copilului-victimă, într-un mod adaptat vârstei acestuia, ținându-se seama de maturitatea și de capacitățile în curs de dezvoltare ale copilului.

5. Apărarea interesului superior al copilului

Apărarea interesului superior al copilului trebuie să primeze în activitatea și în acțiunile tutorelui.

Interesul superior al copilului este un concept dinamic, care are scopul de a asigura dezvoltarea generală a copilului prin promovarea exercitării depline și eficiente a tuturor drepturilor recunoscute în temeiul CDC. Tutorele trebuie să evalueze interesul superior al copilului zilnic, ori de câte ori sunt luate decizii care afectează copilul. Printre acestea se pot număra, de exemplu, decizii cu privire la cazarea, siguranța, educația, asistența medicală, activitățile recreative și reprezentarea juridică a copilului.

Comitetul pentru drepturile copilului, în *Comentariul general nr. 14 (2013)* al acestuia privind *Dreptul copilului ca interesul său superior să fie considerat primordial* [articolul 3 alineatul (1)] oferă un cadru pentru evaluarea și determinarea interesului superior al copilului. Comitetul constată faptul că „evaluarea interesului superior al copilului de către un adult nu poate anula obligația de a respecta toate drepturile copilului în temeiul convenției”.

Sursă: Comitetul ONU pentru drepturile copilului (2013), Comentariul general nr. 14, 29 mai 2013, CDC/C/GC/14.

Tutorele trage la răspundere autoritățile publice pentru orice decizie care afectează copilul și asigură respectarea principiului interesului superior al copilului, care trebuie considerat primordial, în conformitate cu cerințele **articolului 3 din CDC**, în cursul proceselor decizionale. Tutorele trebuie să tragă la răspundere autoritățile publice. Acesta trebuie să intervină în cazul în care bunăstarea copilului este în pericol și să conteste, în limitele autorității conferite, orice decizie care ar putea fi considerată contrară și/sau care nu promovează interesul superior al copilului.

Evaluarea și determinarea interesului superior al copilului

Interesul superior al copilului trebuie să fie evaluat într-un mod adaptat necesităților copilului, ținând cont în mod corespunzător de vârsta și de gradul de maturitate a copilului, precum și de opiniile, nevoile și preocupările acestuia. În comentariul său nr. 14 din 2013, Comitetul pentru drepturile copilului enumeră elementele de care trebuie să se țină cont în evaluarea interesului superior al copilului:

- punctul de vedere al copilului;
- identitatea copilului;
- conservarea mediului familial și menținerea relațiilor de familie;
- îngrijirea, protecția și siguranța copilului;
- o situație de vulnerabilitate;

- dreptul copilului la sănătate;
- dreptul copilului la educație.

De asemenea, Comitetul oferă îndrumări cu privire la modul de a găsi echilibrul între aceste elemente. Conservarea mediului familial, de exemplu, poate intra în conflict cu necesitatea de a proteja copilul împotriva riscului de abuz sau de violență părintească. În astfel de situații, elementele trebuie să fie comparate între ele pentru a găsi o soluție care să fie în interesul superior al copilului.

În plus față de astfel de evaluări periodice ale interesului superior al copilului, dreptul național ar putea impune o determinare formală a interesului superior pentru deciziile care afectează viața unui copil, precum identificarea unei soluții durabile. O astfel de hotărâre ar trebui să fie adoptată de către o echipă multidisciplinară, prin aplicarea unor garanții procedurale stricte. De asemenea, dreptul UE oferă statelor membre orientări pentru evaluarea interesului superior al copilului. Articolul 23 alineatul (2) din [Directiva privind condițiile de primire \(2013/33/UE\)](#) prevede că „în cadrul analizei interesului superior al copilului, statele membre acordă o atenție deosebită următorilor factori:

- (a) posibilitatea de reîntregire a familiei;
- (b) bunăstarea și dezvoltarea socială a minorului, ținând cont, în special, de apartenența sa;
- (c) considerente privind siguranța și securitatea, în special atunci când există riscul ca minorul respectiv să fie victimă a traficului de persoane;
- (d) opiniile minorului, în acord cu vârsta și maturitatea acestuia.”

Tutorele trebuie să participe la astfel de determinări formale ale interesului superior al copilului pentru a se asigura că interesul superior al copilului reprezintă un considerent primordial în toate procesele decizionale și că este respectat dreptul copilului de a fi ascultat, în conformitate cu articolul 12 din CDC.

6. Promovarea siguranței și bunăstării copilului

Promovarea bunăstării copilului impune tutorelui să se asigure că sunt îndeplinite necesitățile de ordin juridic, social, de sănătate, psihologic, material și educațional ale copilului (figura 9). Copii lipsiți de mediul lor părintesc și copiii victime ale traficului de persoane, în special, sunt adesea supuși unor acte de violență și suferă traume. Expunerea la acte de violență sporește riscul de victimizare suplimentară a unui copil și acumularea de experiențe violente. Ar trebui să se acorde prioritate garantării siguranței copiilor și protecției copiilor victime pentru a evita victimizarea suplimentară a acestora și pentru a reduce riscul de a deveni din nou victime ale traficului de persoane.

Figura 9: Promovarea siguranței și bunăstării copilului

Sursă: FRA, 2014.

6.1. Evaluarea riscului

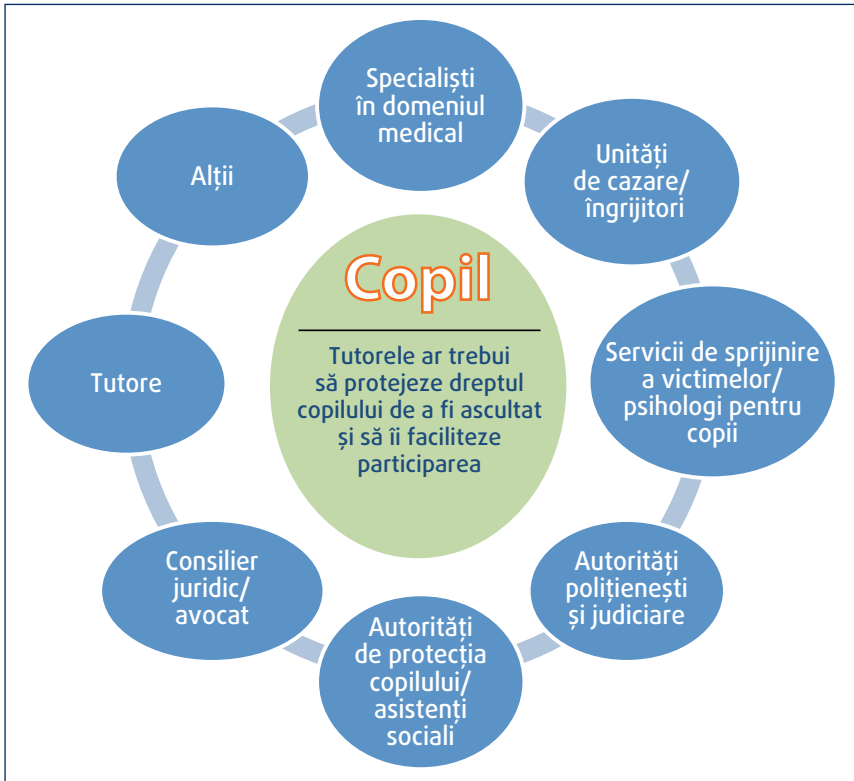
Autoritățile competente pentru protecția copiilor ar trebui să evalueze riscul de abuz, de violență și de exploatare pentru fiecare copil aflat în îngrijire și să decidă asupra măsurilor de protecție adecvate. Astfel de evaluări ale riscurilor ar trebui să fie elaborate, de asemenea, pentru copiii neînsoțiți atunci când autoritățile competente decid cu privire la o soluție durabilă pentru copil. Scopul este de a se asigura că soluția propusă este în interesul superior al copilului și că nu expune copilul niciunui risc de exploatare, de abuz sau de încălcare a drepturilor acestuia. De asemenea, o evaluare a riscurilor trebuie să fie efectuată întotdeauna pentru copiii victime ale traficului de persoane, pentru a le oferi o protecție adecvată și pentru a le garanta siguranța, astfel încât aceștia să nu fie din nou victime ale traficului sau să fie exploatați și abuzați în continuare.

În temeiul **articolului 12** din **Directiva privind combaterea traficului de persoane** (2011/36/UE), victimele traficului de persoane, inclusiv victimele copii, au dreptul la măsuri de protecție adecvate, bazate pe o evaluare individuală a riscului.

O astfel de evaluare trebuie să fie efectuată în timp util și să încerce să identifice acele măsuri care sunt necesare pentru a proteja copilul împotriva represaliilor, a intimidării și a riscului de fi din nou victimă a traficului de persoane. Evaluarea riscului ar trebui să fie repetată în mod regulat până la găsirea unei soluții durabile pentru copil. Evaluarea riscului ar trebui să fie realizată de o echipă multidisciplinară de profesioniști, inclusiv reprezentanți ai autorităților de protecție a copilului și furnizori de servicii sociale și de sănătate.

Tutorele trebuie să se asigure că autoritățile competente efectuează o evaluare individuală a riscului pentru fiecare copil victimă a traficului de persoane. Tutorele ar trebui să fie consultat întotdeauna cu privire la măsurile de protecție specifice care urmează să fie adoptate și să fie în măsură să ofere sugestii și recomandări. Deși nu este direct responsabil pentru măsurile de protecție adoptate, tutorele are totuși un rol important (figura 10).

Figura 10: Evaluarea riscului și rolul tutorelui

Sursă: FRA.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește siguranța copilului

- ✓ Informează copilul cu privire la măsurile de protecție existente care ar putea fi adoptate.
- ✓ Solicită o evaluare a riscului pentru copil.
- ✓ Participă în mod activ la procesul de evaluare a riscurilor, alături de reprezentanți ai altor autorități competente, de agenți de aplicare a legii și de reprezentantul legal al copilului.
- ✓ Evaluează periodic riscul posibilității de dispariție a copilului din centrul de îngrijire.
- ✓ Se asigură că opiniile copilului sunt ascultate și luate în considerare în mod adecvat în funcție de vârstă și de maturitatea acestuia.
- ✓ Informează autoritățile competente atunci când sunt disponibile noi informații legate de siguranța copilului care ar putea impune modificări ale măsurilor de protecție aplicate.
- ✓ Solicită ca evaluarea riscului să fie reexaminată și documentată în cazul în care apar informații noi, care pot necesita măsuri diferite sau suplimentare.
- ✓ Se asigură că autoritățile competente sunt informate fără întârziere cu privire la orice dispariție a unui copil și că se fac eforturi pentru a găsi copilul.
- ✓ Atunci când victimele sunt resortisanți ai unor țări terțe, reamintește periodic tuturor autorităților implicate să nu partajeze autorităților din țara de origine informații privind statutul copilului de victimă a traficului de persoane înainte de finalizarea evaluării riscului.

Accesul la servicii de sprijinire a victimelor

Tutorele ar trebui să susțină accesul copiilor victime ale traficului de persoane la servicii confidențiale de sprijinire a victimelor, în temeiul **articolelor 8 și 9** din **Directiva privind victimele criminalității** (2012/29/UE).

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește serviciile de sprijinire a victimelor

- ✓ Facilitează accesul la un adăpost adecvat și sigur pentru copiii victime care au nevoie de un loc sigur din cauza unui risc iminent de victimizare secundară și repetată, precum și de intimidare și răzbunare.
- ✓ Oferă informații cu privire la rețelele de sprijin disponibile pentru copil; informațiile ar trebui să fie furnizate într-un mod accesibil și într-o limbă pe care copilul o înțelege, atât oral cât și în scris.
- ✓ Facilitează accesul la serviciile de asistență.
- ✓ Facilitează accesul la sprijin orientat și integrat pentru victimele cu nevoi specifice, inclusiv victimele violenței sexuale, victimele cu dizabilități și victimele violenței bazate pe gen, precum sprijin și consiliere în cazul traumelor.

„Membrii familiei au acces la servicii de sprijinire a victimelor în conformitate cu nevoile lor specifice și cu gradul de vătămare suferit ca urmare a infracțiunii săvârșite împotriva victimei” [articolul 8 din [Directiva privind victimele criminalității \(2012/29/UE\)](#)]. Statele membre ar trebui să se asigure că, în anumite condiții, serviciile de sprijinire a victimelor sunt disponibile, de asemenea, pentru membrii familiei copilului, dacă se află în țara-gazdă.

Familia ar trebui evaluată pentru a se asigura că nu este complice sau implicată în alt fel în trafic și că nu reprezintă un risc pentru copil.

De asemenea, în conformitate cu [articolul 18](#) din [Directiva privind victimele criminalității \(2012/29/UE\)](#), statele membre garantează adoptarea unor măsuri de protecție a siguranței „victimelor și a membrilor familiilor acestora împotriva victimizării secundare și repetate și a intimidării și răzbunării, inclusiv împotriva riscului unor vătămări emoționale sau psihologice, și de protecție a demnității victimelor pe durata audierilor și în momentul depunerii mărturiei. După caz, astfel de măsuri includ și proceduri instituite în temeiul dreptului intern pentru protecția fizică a victimelor și a membrilor familiilor acestora.”

Plasarea în centre de protecție

Restricțiile privind libertatea de circulație a copilului ar trebui să fie proporționale și să se bazeze pe rezultatele evaluării riscului. Acestea ar trebui să fie întotdeauna confirmate

de autoritățile judiciare. Tutorele ar trebui să se asigure, de asemenea, că măsurile de siguranță intruzive, cum ar fi schimbări frecvente ale locului de reședință a copilului sau restricțiile severe impuse libertății de circulație a copilului, sunt luate doar atunci când se consideră absolut necesare pentru a-i proteja siguranța. Atunci când victima este plasată într-un „centru de protecție”, în care intrarea și ieșirea sunt controlate, ar trebui să fie luate măsuri de atenuare pentru a se asigura că minorul nu se află într-un regim similar detenției. În funcție de riscurile de securitate, astfel de măsuri ar putea include ieșiri periodice ale copilului însoțit de tutore, de asistenți sociali sau de voluntari. Tutorele ar trebui să aibă acces liber la un copil găzduit într-un centru închis, iar copilul ar trebui să aibă acces liber la tutore. Accesul liber la asistență juridică și accesul la tratament corespunzător și la servicii de reabilitare ar trebui să fie, de asemenea, garantat.

În cazul în care un copil este plasat într-un centru de protecție unde se aplică restricții de circulație, deciziile ar trebui să fie reexaminat în fiecare lună de către autoritățile judiciare, pentru a se garanta că plasarea este absolut necesară pentru siguranța copilului și că este limitată la durata minimă necesară (**articolul 25 din CDC și articolul 5 din CEDO**).

Copiii dispăruți

Un studiu al Comisiei Europene a constatat că unele autorități au pus în aplicare o perioadă de așteptare înainte de a lua măsurile necesare în cazul disparițiilor anumitor categorii de copii, în special copiii neînsoțiți.

Sursă: Comisia Europeană (2013), Missing children in the European Union: Mapping, data collection and statistics (Copiii dispăruți în Uniunea Europeană: Cartografiere, colectare de date și statistici), document disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/missing_children_study_2013_en.pdf

Toți copiii de pe teritoriul UE au dreptul la protecție. Ar trebui să se acționeze pe aceeași bază pentru toate categoriile de copii declarați dispăruți.

Centrele de cazare ar trebui să aibă un sistem care să asigure înregistrarea copiilor dispăruți, împreună cu detalii cu privire la cetățenie, statutul de migrant și, dacă este cazul, circumstanțele dispariției. De asemenea, sistemul ar trebui să impună centrelor de cazare să notifice tutorele și alte organisme competente imediat ce se constată dispariția, fără întârziere și în termen de maximum 24 de ore. Centrele de cazare ar trebui să fie trase la răspundere în cazul în care nu raportează dispariția la timp.

De asemenea, atunci când află că minorul aflat în grija sa lipsește, tutorele trebuie să contacteze imediat poliția și/sau orice alte autorități competente, astfel cum este

stabilit în dreptul intern. Tutorii trebuie să fie trași la răspundere pentru neîndeplinirea acestei obligații. Tutorii trebuie să se asigure că autoritățile iau toate măsurile necesare și pun în aplicare toate mijloacele și procedurile disponibile pentru a localiza copilul dispărut. Autoritățile trebuie să coopereze cu agenția de aplicare a legii competentă și, după caz, cu numărul 116 000 rezervat liniilor telefonice de urgență pentru copiii dispăruți și, eventual, poate lansa o alertă în conformitate cu articolul 32 din Decizia privind sistemul SIS II. De îndată ce se constată dispariția unui copil, tutorele trebuie să fie implicat activ în măsurile de monitorizare adecvate, pentru a preveni dispariția din nou a copilului.

Practică promițătoare

Elaborarea unui plan de îngrijire

Legislația irlandeză stabilește cerințele pentru un plan de îngrijire a copilului – un plan scris, aprobat și elaborat în consultare cu copilul și cu persoanele implicate în îngrijirea sa. Planul de îngrijire ar trebui să reflecte nevoile individuale ale copilului, atât în prezent, cât și în viitor. Acesta stabilește obiective pe termen scurt, mediu și lung pentru copil și identifică serviciile necesare în vederea atingerii obiectivelor respective. Planul de îngrijire abordează, de asemenea, evaluarea unei soluții durabile. Legislația irlandeză include măsuri de revizuire a planului.

Sursă: Irlanda (1995), Îngrijirea copiilor (plasarea copiilor în îngrijirea unor persoane) Regulamentul din 1995 (instrumentul statutar nr. 260 din 1995), Regulamentul 11.

6.2. Evaluarea necesităților individuale

Copiii victime au dreptul la asistență și sprijin care să țină seama de circumstanțele speciale ale acestora, în conformitate cu **Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE) (articolul 14)** și cu **Directiva privind victimele criminalității (2012/29/UE) (articolul 22)**. Pentru a se asigura că sunt furnizate formele adecvate de asistență și sprijin, este necesară o evaluare a necesităților. Scopul evaluării necesităților este de a defini măsurile de sprijin care sunt în interesul superior al copilului. De asemenea, este necesară o evaluare a necesităților speciale pentru copiii care solicită azil, în

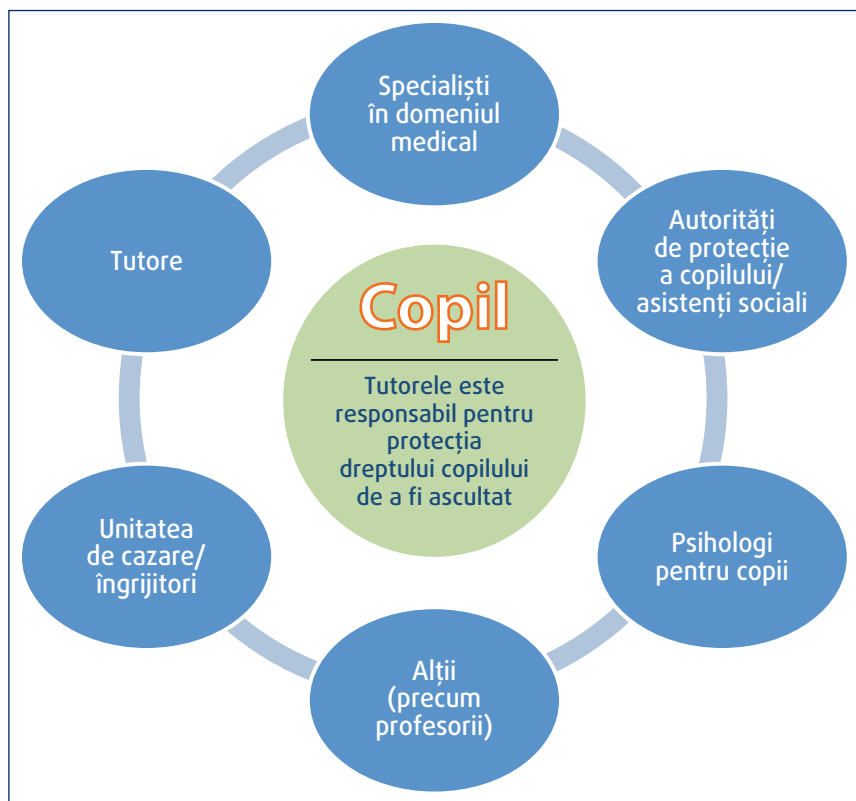
Recomandarea CM/Rec(2007)9 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei adresată statelor membre privind proiectele de viață pentru minorii migranți neînsoțiți conține orientări privind planurile de îngrijire individuală. Proiectele de viață vizează integrarea socială a copiilor, dezvoltarea lor personală și culturală, precum și necesitățile lor în materie de cazare, sănătate, educație și formare profesională și angajare.

Sursă: Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, Rec(2007)9, 12 iulie 2007.

temeiul articolului 22 din Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE), al articolului 24 din Directiva privind procedurile de azil (2013/32/UE), și pentru refugiații și beneficiarii de protecție subsidiară în temeiul articolului 31 din Directiva privind condițiile pentru protecția internațională (2011/95/UE).

Evaluarea nevoilor ar trebui să fie efectuată de către o echipă multidisciplinară în cooperare cu tutorele și cu alți participanți, inclusiv specialiști din domeniul medical, psihologi pentru copii și personalul de îngrijire. Pe baza evaluării necesităților, tutorele ar trebui să elaboreze un plan individual pentru copil.

Figura 11: Evaluarea necesităților și rolul tutorelui

Sursă: FRA, 2014.

Planul ar trebui să ia în considerare eventualele experiențe traumatizante la care este posibil să fi fost expus copilul. Acesta ar trebui să ia în considerare în mod corespunzător opiniile copilului. Copilul ar trebui să fie implicat în elaborarea planului, în funcție de vârsta și maturitatea acestuia. Tutorele are sarcina de a facilita participarea copilului, furnizând acestuia informații adecvate și asigurându-se că punctul său de vedere este ascultat și luat în considerare în mod adecvat. În orice caz, planul ar trebui să fie discutat cu copilul și ar trebui să se obțină acordul acestuia. Trebuie să fie implicați diferiți actori, astfel cum este ilustrat în figura 11.

Deși evaluarea necesităților copilului va trebui să înceapă din momentul numirii tutorelui, planul de îngrijire individuală a copilului trebuie să fie elaborat numai după ce tutorele a înțeles bine nevoile și dorințele copilului. Planul ar trebui să fie revizuit și adaptat la intervale regulate.

Un plan de îngrijire individuală ar trebui să includă cel puțin următoarele elemente esențiale:

- condițiile de cazare;
- măsurile de protecție și de siguranță;
- relația cu părinții;
- consilierea psihologică și socială și accesul la servicii de sănătate mintală;
- furnizarea de asistență medicală și de tratamente medicale;
- consilierea juridică și reprezentarea juridică;
- educația, inclusiv formarea lingvistică;
- statutul de migrant și nevoile de protecție internațională.

6.3. Sprijinirea copilului în menținerea legăturilor cu familia

Familia este unitatea fundamentală a societății și mediul natural pentru creșterea și bunăstarea membrilor săi, în special copiii. Dreptul copilului la viața de familie ar trebui să fie pe deplin protejat. Prevenirea separării de familie și menținerea unității familiale sunt componente importante ale sistemului de protecție a copiilor. În cazurile de separare, copilul are dreptul de a menține contacte directe și relații personale cu părinții săi și cu membrii familiei, cu excepția cazului în care acest lucru este contrar interesului superior al copilului **[articolul 9 alineatul (3) din CDC]**.

Copiii victime pot să fi fost separați de familiile lor înainte de a deveni victime ale traficului de persoane, din cauza migrației sau ca rezultat al traficului.

Tutorii care acționează în interesul superior al copilului ar trebui să ofere asistență copilului pentru a-i localiza familia, atunci când copilul dorește acest lucru, și pentru a crea și a menține contacte cu membrii familiei. Înainte de a se face eforturi pentru restabilirea legăturii, instituțiile ar trebui să evalueze capacitatea părintească, pentru a se asigura că părinții nu vor pune în pericol copilul și că nu există nicio implicare a părinților în traficul inițial a copilului.

Regăsirea familiei face parte integrantă din căutarea unei soluții durabile. Această operațiune ar trebui să fie efectuată indiferent de măsurile pentru evaluarea înapoierii copilului în țara de origine.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește regăsirea familiei

- ✓ Încurajează regăsirea familiei, cât mai curând posibil, după identificare și cu acordul copilului.
- ✓ În cazul în care actul de fapt că regăsirea familiei (restabilirea contactului cu familia) *nu* ar trebui să aibă loc în cazul în care există motive serioase să se creadă că restabilirea legăturilor de familie ar putea pune în pericol copiii sau membrii familiei.
- ✓ Pe baza situației speciale a fiecărui copil, oferă asistență copilului în regăsirea familiei și/sau stabilirea și menținerea comunicării și a legăturilor cu familia sa, în cazul în care acest lucru se dovedește a fi în interesul superior al copilului.
- ✓ Cooperează cu autoritățile publice respective și, eventual, solicită asistență din partea organizațiilor și a autorităților competente, de exemplu, Organizația Internațională pentru Migrație sau Crucea Roșie.
- ✓ După regăsirea familiei și înainte de reîntregirea familiei și de înapoierea copilului, se asigură că este efectuată o evaluare a riscurilor pentru a stabili caracterul adecvat al părinților și/sau al altor membri ai familiei în vederea îngrijirii copilului și a reprezentării intereselor acestuia.
- ✓ În toate eforturile de a regăsi sau de a reuni familiile, acționează în interesul superior al copilului și respectă orice cerințe stabilite prin lege.

6.4. Asigurarea unui standard de viață adecvat, care să includă cazare și asistență materială corespunzătoare

Articolul 27 din **CDC** prevede că „statele participante recunosc dreptul fiecărui copil la un standard de viață adecvat pentru dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială”. Convenția stabilește obligația statelor membre de a proteja bunăstarea copilului și de a oferi îngrijire adecvată și sprijin pentru toți copiii care sunt lipsiți de mediul lor familial, inclusiv copiii neînsoțiți, și în special pentru cei care au suferit abuzuri (articolele 19 și 20). De asemenea, în conformitate cu articolul 24 din **Carta drepturilor fundamentale a UE**, copiii trebuie să aibă dreptul la protecția și îngrijirea necesare pentru asigurarea bunăstării.

Îngrijirea și asistența trebuie să respecte identitatea culturală, originea, genul și vârsta copilului. Acestea nu trebuie să expună copilul la riscuri de siguranță. De asemenea, ar trebui acordată asistență specializată adecvată copiilor cu nevoi speciale, de exemplu în cazul în care aceștia suferă de un handicap sau de traume grave.

Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE) și **Directiva privind victimele criminalității (2012/29/UE)** conțin o serie de dispoziții în ceea ce privește dreptul victimelor traficului de persoane, inclusiv copiii, la asistență și sprijin. În mod similar, **Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE)** și **Directiva privind condițiile pentru protecția internațională (2011/95/UE)** obligă statele membre să ofere sprijinul adecvat, inclusiv cazare, pentru copiii neînsoțiți. Sprijinul acordat copiilor victime ale traficului de persoane include furnizarea de cazare adecvată și sigură, care ar trebui să favorizeze recuperarea în urma experienței traficului de persoane. Deși nu este rolul tutorelui de a asigura cazare copilului, acesta ar trebui să fie implicat și să ia o serie de măsuri în acest sens.

Pentru a asigura condiții de trai adecvate, tutorele ar trebui să viziteze copilul în locul unde locuiește acesta și să se consulte cu copilul într-un cadru confidențial. Tutorele ar trebui să monitorizeze orice presupusă nerespectare, plângere în acest sens sau încălcare constatată a drepturilor copilului.

Pentru informații suplimentare, vă rugăm să consultați Rezoluția nr. 64/142 a Adunării generale, *Guidelines for the alternative care of children*, (Orientări privind îngrijirea alternativă a copiilor), 24 februarie 2010, A/RES/64/142, p. 19, disponibilă la adresa: www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește cazarea și asistența materială

- ✓ Verifică condițiile de cazare și din centrele de îngrijire de tip rezidențial, asigurându-se că sunt adecvate pentru dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală și socială a copilului; tutorele ar trebui să raporteze orice aspecte care trebuie abordate de cei care oferă cazare copilului; acolo unde este cazul, ar trebui asigurate implicarea și consultarea cu mediatori culturali.
- ✓ Oferă copilului informații privind drepturile și obligațiile sale în raport cu centrele de cazare și se asigură că acesta cunoaște drepturile respective, precum și modul în care se depune o plângere.
- ✓ Se asigură că respectivul copil este informat cu privire la drepturile și obligațiile personalului și ale îngrijitorilor din centrele de cazare și că este în măsură să facă diferența dintre rolul și responsabilitățile sale și cele ale tutorelui.
- ✓ Promovează accesul copilului la activități recreative, inclusiv la joacă și la activități de recreere adaptate vârstei, maturității și intereselor. Astfel de activități ar trebui să fie oferite în cadrul centrului de cazare sau în comunitate, atunci când este cazul, și ar trebui să aibă drept scop facilitarea comunicării și a interacțiunilor copilului cu alți copii și cu comunitatea locală.

6.5. Asistență medicală

Articolul 24 din **CDC** prevede că toți copiii au dreptul de a se bucura de cel mai înalt standard de sănătate realizabil, iar articolul 39 obligă statele să ia măsurile necesare pentru a promova recuperarea fizică și psihologică și reintegrarea socială a copiilor care au fost victime ale abuzurilor. Recuperarea și reintegrarea trebuie să aibă loc într-un mediu care favorizează sănătatea, respectul de sine și demnitatea copilului.

Comentariul general nr. 13 al Comitetului ONU pentru drepturile copilului oferă orientări cuprinzătoare privind protecția copiilor împotriva tuturor formelor de violență.

Articolul 11 din **Directiva privind combaterea traficului de persoane** (2011/36/UE) recunoaște vulnerabilitatea victimelor și stipulează că toate victimele traficului de persoane au dreptul la tratamentul medical necesar, inclusiv la asistență psihologică. În temeiul articolului 19 din **Directiva privind condițiile de primire** (2013/33/UE), solicitanții de azil au dreptul la asistența medicală necesară, iar în temeiul articolului 30 din **Directiva privind condițiile pentru protecția**

internațională (2011/95/UE), persoanele cărora le-a fost recunoscut statutul de refugiat și cele care beneficiază de protecție subsidiară au dreptul la acces la asistență medicală la fel ca resortisanții statului membru în cauză.

Copiii victime ale traficului de persoane pot suferi de traume fizice sau psihologice grave, depresie sau alte probleme de sănătate mintală, inclusiv de tulburări de stres posttraumatic, ca urmare a experiențelor de abuz din trecut. Acest lucru poate fi valabil în special pentru victimele care au fost traficate de către o persoană în care aveau încredere.

Ar trebui acordată o atenție deosebită aspectelor legate de asistența medicală care sunt specifice genului sau care sunt legate de tipul de exploatare la care a fost supusă victima, cum ar fi:

- problemele de sănătate reproductivă pentru fetele victime;
- testarea voluntară și consilierea confidențială în cazul bolilor cu transmitere sexuală pentru copiii victime ale traficului de persoane în scopul exploatării sexuale;
- dependența de droguri și/sau de alcool.

Rolul tutorelui este de a oferi copiilor informații relevante, de a facilita accesul copilului la servicii medicale și de a oferi sprijin atunci când trebuie luate decizii importante.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește asistența medicală

- ✓ Se asigură că copiii victime traficului de persoane primesc cardul de sănătate necesar sau un alt document care le dă dreptul de a avea acces la serviciile de asistență medicală.
- ✓ Direcționează copilul către serviciile medicale competente, face programări, însoțește copilul, se asigură că acesta ține evidența programărilor și a controalelor ulterioare și că a înțeles informațiile primite.
- ✓ Atenționează furnizorul de servicii medicale cu privire la necesitatea de a furniza copilului informații adecvate și ușor de înțeles, într-o limbă pe care acesta o cunoaște, dacă este cazul.

- ✓ Își oferă consimțământul în cunoștință de cauză sau acordă asistență copilului pentru a face acest lucru, înainte de efectuarea examenelor medicale sau de începerea tratamentului, atunci când acest lucru este prevăzut de dreptul intern.
- ✓ Se asigură că respectivii copii nu sunt supuși unor examene medicale inutile.
- ✓ Se asigură că un medic specialist evaluează nevoile psihosociale ale copilului și, dacă este necesar, inițiază tratamentul.
- ✓ Solicită furnizorilor de servicii medicale să acorde o atenție deosebită aspectelor legate de gen și considerațiilor de ordin cultural, inclusiv, de exemplu, permițând fetelor să fie consultate de un medic de sex feminin dacă preferă acest lucru sau asigurându-se că alimentele în timpul spitalizării sunt adecvate din punct de vedere cultural.
- ✓ Facilitează servicii de interpretare adecvate.

În cazul în care copii sunt victime ale traficului de persoane, ar trebui acordată o atenție specială necesității acestora de a beneficia de sprijin psihologic și de acces la servicii de reabilitare. Tutorii trebuie să se asigure că copilul primește îngrijiri și tratamente adecvate și că are acces la servicii de sănătate mintală, atunci când este necesar. Tutorii ar trebui să sprijine copilul în timpul terapiei, respectând pe deplin codurile de etică medicală.

Copiii cu handicap necesită o protecție specială (**articolul 23** din **CDC**). Handicapul poate fi rezultatul exploatării și al traficului, dar poate fi, de asemenea, un factor de risc pentru victimele traficului de persoane. Situația specială a copiilor cu handicap ar trebui să fie luată în considerare de tutori și de toți ceilalți actori implicați în procesul de identificare și de protecție a victimelor. Serviciile de sprijinire a victimelor și serviciile de protecție a copilului ar trebui să asigure sprijinul corespunzător pentru copiii cu handicap. Atunci când este cazul, ar trebui furnizată asistență specializată prin cooperarea cu alte servicii și organizații specializate.

6.6. Educație și formare

Dreptul la educație pentru toți copiii este prevăzut în **articolul 28** din **CDC**. Articolul 14 din **Carta drepturilor fundamentale a UE** prevede, de asemenea, că toți cetățenii se bucură de dreptul la educație. Pentru copiii victime ale traficului de persoane, articolul 14 din **Directiva privind combaterea traficului de persoane** (2011/36/UE) prevede în mod explicit accesul la educație, la fel ca acquis-ul UE în domeniul azilului

[articolul 14 din Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE) și articolul 27 din Directiva privind condițiile pentru protecția internațională (2011/95/UE)]. În ceea ce privește respectarea dreptului copiilor la educație, statele membre ale UE ar trebui să aibă în vedere asigurarea accesului pentru toți copiii dincolo de vârsta de școlarizare obligatorie și de dispozițiile privind învățământul obligatoriu.

De asemenea, accesul la formare profesională și continuă ar trebui să fie garantat pentru toți copiii. În urma cercetărilor efectuate, FRA a constatat că mulți copii doreau să participe la cursuri de formare, dar adesea nu puteau să le urmeze. O astfel de formare ar putea fi deosebit de utilă pentru resortisanții țărilor terțe care, în cele din urmă, ar putea să se întoarcă în țările lor de origine.

Sursă: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States – Comparative report (Copiii separați, care solicită azil în statele membre ale Uniunii Europene – Raport comparativ), disponibil la adresa: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAc-comparative-report_EN.pdf

Înscrierea la școală ar trebui să aibă loc după orice perioadă de recuperare necesară pentru copil și după consultarea cu copilul. Copiii ar trebui să aibă acces la cursuri de limbi, după caz.

Tutorii ar trebui să colecteze informații cu privire la experiențele educaționale anterioare ale copiilor, să furnizeze copiilor informații adecvate privind oportunitățile și programele educaționale disponibile și, ulterior, să elaboreze, în consultare cu copilul, un plan educațional personal. Acest plan specific ar trebui să facă parte din cadrul mai larg al planului individual elaborat pentru copil.

Tutorele ar trebui să se asigure că respectivul copil beneficiază de asistența pedagogică și psihologică necesară pentru integrarea sa în mediul școlar și pentru a depăși orice dificultăți de învățare datorate unor tulburări posttraumatice sau absenței de la cursuri pentru o perioadă mai îndelungată.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește educația

- ✓ La toate măsurile necesare pentru înregistrarea cu succes a copilului și înscrierea sa la școală sau la o altă instituție de învățământ, pe baza planului educațional.
- ✓ Contactează personalul școlar în mod frecvent și solicită informații privind progresele copilului și comportamentul său la școală.
- ✓ Participă la reuniunile școlare și la reuniunile părinte-profesor.
- ✓ Discută problemele și preocupările existente cu profesorii copilului.
- ✓ Consultă copilul cu privire la planul educațional și la eventualele probleme cu care se confruntă acesta și, dacă este necesar, ia măsuri de sprijin corespunzătoare în cooperare cu alte entități, de exemplu, ONG-urile care oferă cursuri de limbi și meditații.

7. Facilitarea participării copiilor

Dreptul copilului de a fi ascultat și de a i se lua în considerare opinia este consacrat de **articolul 12** din **CDC**. Respectarea principiului interesului superior al copilului impune ca autoritățile să ia în considerare opiniile copilului atunci când iau decizii care afectează copilul.

În calitate de persoană responsabilă de garantarea interesului superior al copilului, tutorele trebuie să ajute copilul să participe la toate procesele decizionale care îl afectează, asigurându-se că autoritățile cu putere de decizie respectă dreptul copilului de a fi ascultat și de a i se lua în considerare opiniile.

Atunci când este necesar, tutorele ar trebui să vorbească în numele copilului și să comunice punctul de vedere al acestuia. Acest lucru necesită consultări sistematice între tutore și copil.

Pentru a contribui la consolidarea participării copilului, tutorele ar trebui să ajute copilul să își formeze propriile opinii prin informarea acestuia în mod adecvat cu privire la toate aspectele relevante, luând în considerare vârsta și maturitatea sa.

Care sunt modalitățile de informare a copilului?

Tutorele trebuie să informeze copilul cu privire la drepturile și obligațiile sale, precum și cu privire la procedurile în care ar putea fi implicat. De asemenea, tutorele trebuie să ofere copilului îndrumări adecvate cu privire la exercitarea drepturilor de care beneficiază în temeiul Convenției privind drepturile copilului, inclusiv dreptul de a fi ascultat. Acest lucru ar trebui să fie realizat într-un mod compatibil cu capacitățile în curs de dezvoltare ale copilului.

Practică promițătoare

Cooptarea de mediatori culturali

Orașul italian Napoli a introdus în 2007 un registru special al tutorilor voluntari cu origini culturale și etnice diferite care urmau să acționeze ca mediatori culturali și lingvistici. Folosirea mediatorilor culturali și lingvistici este un mijloc important de sprijinire a activității tutorilor și contribuie la integrarea socială a copiilor.

Sursă: Studiu FRA (2013).

Tutorele ar trebui să discute cu copilul într-un cadru confidențial (a se vedea, de asemenea, [introducerea la partea a II-a](#)).

Pentru a participa în mod corespunzător, copilul trebuie să fi primit informații adecvate. Aceasta este o condiție preliminară pentru:

- respectarea dreptului copilului de a participa pe deplin la toate procedurile și procesele decizionale, de a fi ascultat și de a i se lua în considerare opinia;
- asigurarea faptului că interesul superior al copilului este pe deplin reprezentat și respectat;
- promovarea bunăstării copilului;
- crearea unei relații de încredere și de înțelegere reciprocă și de respect cu copilul.

Informațiile ar trebui să fie furnizate într-un mod accesibil pentru copil. Pentru a fi eficace, informațiile trebuie să fie prezentate în formă scrisă și/sau orală, după caz, și ar trebui să fie furnizate într-o limbă pe care copilul o înțelege, luând în considerare vârsta, maturitatea și

În Comentariul general nr. 12, Comitetul ONU pentru drepturile copilului oferă îndrumări privind punerea în aplicare efectivă a dreptului copilului de a fi ascultat.

capacitățile în curs de dezvoltare. Tutorele ar trebui să se asigure că copilul înțelege și poate să își amintească informațiile furnizate. De asemenea, la informarea copilului, ar trebui să se țină cont de considerentele legate de gen și de cele de ordin cultural. Folosirea mediatorilor culturali poate fi foarte utilă și ar trebui să fie încurajată, după caz.

Comisia Europeană a elaborat studiul *Drepturile de care beneficiază victimele traficului de persoane în UE*, care oferă o trecere în revistă a acestor drepturi prevăzute de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, directivele UE, deciziile-cadru și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Publicația din 2013 este disponibilă în toate limbile oficiale ale UE.

Pentru copiii victime ale traficului de persoane, *Directiva privind combaterea traficului de persoane* (2011/36/UE) și *Directiva privind victimele criminalității* (2012/29/UE) prevăd dreptul victimelor la informare. **Articolul 4 alineatul (1)** din *Directiva privind victimele criminalității* (2012/29/UE) prevede că toate victimele criminalității au dreptul la informare, fără întârzieri inutile, încă de la primul contact cu autoritățile competente (precum poliția sau autoritățile judiciare). Informațiile ar trebui să fie furnizate într-o limbă pe care victima o înțelege, în caz contrar nefiind eficace [articolul 3 alineatele (1) și (2) din *Directiva privind victimele criminalității* (2012/29/UE)]. Legislația UE oferă o listă completă a informațiilor de care ar trebui să beneficieze victimele criminalității, inclusiv copiii victime ale traficului de persoane [articolul 4 alineatul (1) din *Directiva privind victimele criminalității* (2012/29/UE)].

În contextul traficului de persoane, tutorii, precum și alți profesioniști care lucrează cu victimele copii trebuie să respecte pe deplin dreptul copilului de a fi ascultat, dar ar trebui să țină cont de faptul că este posibil ca acel copil să se afle sub influența traficantului. Este necesar să se asigure o înțelegere a măsurii în care traficantul încă mai controlează copilul psihologic sau din alt punct de vedere. În astfel de cazuri, este posibil să fie nevoie de consultanță obiectivă și de specialitate, care poate plasa mărturiile copilului în contextul adecvat, pentru a garanta siguranța și protecția acestuia.

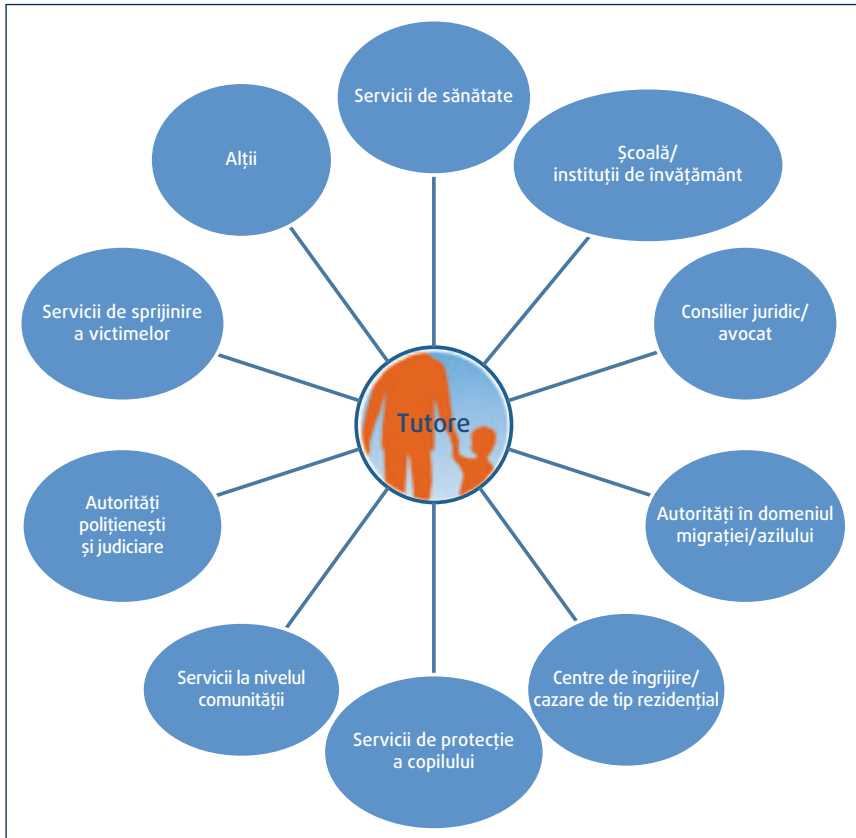
8. Rolul de element de legătură între copil și alte persoane

Pentru a-și îndeplini sarcinile și pentru a se asigura că necesitățile de ordin legal, social, de sănătate, psihologic, material și educațional ale copilului sunt acoperite în mod adecvat, tutorele trebuie să acționeze ca un element de legătură între copil și agențiile și persoanele specializate care sunt responsabile pentru asigurarea continuității

îngrijirii de care are nevoie copilul. De asemenea, tutorele trebuie să respecte și să susțină dreptul copilului de a fi ascultat și să faciliteze participarea copilului la toate deciziile care îl privesc.

Tutorele înlocuiește părinții biologici sau alte persoane care dețin răspunderea părintească. Acesta este persoana de referință pentru copil și elementul de legătură între copil și specialiștii care oferă asistență și îngrijire copilului. Tutorele ar trebui să faciliteze contactul copilului și comunicarea sa cu alți profesioniști, precum și să monitorizeze acțiunile acestuia, pentru a se asigura că serviciile pe care le furnizează respectă interesul superior al copilului. Figura 12 prezintă tipurile de actori cu care ar trebui să interacționeze tutorele.

Figura 12: Tutorele ca element de legătură între diferiți actori

Sursă: FRA, 2014.

Practică promițătoare

Identificarea unei soluții durabile: rolul tutorelui

În temeiul dreptului belgian, tutorele prezintă autorităților un aviz scris cu privire la o soluție durabilă în interesul superior al copilului. Acesta comunică, de asemenea, orice modificări ale situației copilului care ar putea avea un efect asupra soluției durabile către Biroul pentru minori din cadrul Direcției de intrare și de ședere.

Autoritățile din domeniul migrației au ultimul cuvânt, dar tutorii pot să le conteste decizia, în cazul în care consideră că aceasta este contrară interesului superior al copilului.

Surse: Belgia, Circulara din 15 septembrie 2005, în vigoare din 7 octombrie 2005, Legea în materie de tutelă din 24 decembrie 2002, în vigoare din 29 ianuarie 2004.

9. Contribuția la identificarea unei soluții durabile în interesul superior al copilului

Prezentul capitol se referă la copiii neînsoțiți care se află în afara țării lor de origine. Pe lângă abordarea necesităților imediate ale copilului, este necesar un plan pe termen lung pentru fiecare copil aflat în îngrijire. Pentru copiii neînsoțiți care se află în afara țării lor de origine, un plan pe termen lung înseamnă găsirea unei „soluții durabile” care va fi în interesul superior al copilului. Exemple de posibile soluții durabile sunt integrarea locală în țara de primire, reintegrarea în țara de origine a copilului și plasarea sa în grija membrilor familiei într-o țară terță. În cazul în care copiii se află în afara țării lor de origine și membrii familiei acestora se află încă în țara de origine, este necesar să se decidă dacă înapoierea către părinți sau integrarea în comunitatea de primire ar fi în interesul superior al copilului.

Considerentul 23 din Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE) prevede că:

„Ar trebui să se ia în cel mai scurt timp posibil o decizie privind viitorul fiecărui copil victimă neînsoțit, în vederea găsirii unor soluții durabile, bazate pe evaluarea individuală a interesului superior al copilului, care ar trebui să fie de importanță primordială. O soluție durabilă ar putea să fie returnarea și reintegrarea în țara de origine sau țara de returnare, integrarea în comunitatea de primire, acordarea statutului de protecție internațională sau acordarea altor statute în conformitate cu dreptul intern al statelor membre.”

De asemenea, articolul 14 alineatul (1) din [Directiva privind combaterea traficului de persoane \(2011/36/UE\)](#), în conformitate cu articolele 3 și 12 din CDC, subliniază principiul participării copilului și prevede că, în vederea găsirii unei soluții de durată pentru copil, autoritățile respective ar trebui să țină cont de „opiniile, nevoile și preocupările acestuia”.

O soluție durabilă ar trebui să garanteze protecția drepturilor copilului în viitor. O astfel de soluție ar trebui să ia în considerare nevoile imediate de copilului, însă abordează, de asemenea, aspectele legate de dezvoltare. Un element esențial este asigurarea faptului că respectivul copil are posibilitatea de a deveni adult într-un mediu în care drepturile și nevoile sale, astfel cum sunt definite în CDC, sunt protejate și care îi oferă protecție împotriva vătămării grave și a persecuției. O decizie sau un plan care prevede acordarea de sprijin pentru copil doar până la vârsta de 18 ani nu este o soluție durabilă. De asemenea, nu ar trebui să se întârzie în mod nejustificat o decizie cu privire la dreptul copilului la protecție internațională până când acesta împlinește vârsta de 18 ani.

Orientări privind modul de identificare a unei soluții durabile pentru un copil neînsoțit care se află în afara țării sale de origine pot fi găsite în Comentariul general nr. 6, *Tratamentul copiilor neînsoțiți și separați în afara țării lor de origine*, al Comitetului ONU pentru drepturile copilului, punctele 79-94, 1 septembrie 2005, CRC/GC/2005/6, disponibil la adresa: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>

Deciziile privind soluțiile durabile au un impact major asupra copilului. Prin urmare, procedura de luare a deciziilor ar trebui să conțină garanții adecvate, iar deciziile ar trebui luate de către o echipă multidisciplinară și cu implicarea tuturor autorităților relevante, luând în considerare punctul de vedere al copilului, în conformitate cu vârsta și maturitatea acestuia. Un astfel de proces necesită cântărirea diferiților factori, astfel cum se menționează în [capitolul 5](#), și este adesea denumit „procesul de determinare a interesului superior al copilului”. Motivele care stau la baza deciziei trebuie menționate și decizia în sine trebuie să fie documentată în dosarul personal al copilului.

Respectarea dreptului copilului de a-și exprima propriile opinii și asigurarea unui nivel adecvat de reprezentare juridică a copilului sunt două dintre principalele garanții procedurale prevăzute în Comentariul general nr. 14 (2013) pentru procesul de evaluare și determinare a interesului superior al copilului. Conform Comentariului general nr. 14, „un element esențial al procesului este comunicarea cu copiii pentru a facilita participarea lor efectivă și pentru a identifica interesul superior al acestora. O astfel de comunicare ar trebui să includă informarea copiilor cu privire la proces și la posibilele soluții și servicii durabile, precum și colectarea de informații de la copii și cunoașterea opiniilor acestora” (articolul 3 punctul 1).

Tutorele ar trebui să contribuie în mod activ la procesul de determinare a interesului superior al copilului, asigurându-se că opiniile copilului sunt ascultate și

Sursă: *Comitetul ONU pentru drepturile copilului (2013), Comentariul general nr. 14 privind dreptul copilului ca interesul superior al acestuia să fie considerat primordial*, disponibil la adresa: http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf

luate în considerare în mod adecvat, în conformitate cu Comentariul general nr. 14 al Comitetului pentru drepturile copilului.

Atunci când determină interesul superior al copilului, autoritățile ar trebui să solicite întotdeauna punctul de vedere al tutorelui, pentru a garanta atât respectarea principiului interesului superior al copilului, cât și reprezentarea corespunzătoare a opiniilor copilului în procesul de identificare a unei soluții durabile. Poziția și rolul tutorelui într-o astfel de procedură ar trebui să fie consolidate prin reflectarea lor în legislația națională sau în orientările oficiale, care ar trebui să stabilească dreptul și datoria tutorelui de a prezenta un raport scris în acest sens.

9.1. Repatrierea și returnarea

În principiu, returnarea copilului în țara de origine ar trebui să fie asigurată numai atunci când acest lucru este în interesul superior al copilului. Aceasta trebuie să fie în conformitate cu principiul nereturnării, care interzice repatrierea copiilor care pot fi supuși unor acte de tortură, persecuție sau altor vătămări grave.

Orientările ICNUR privind determinarea interesului superior al copilului (2008) și manualul de teren de punere în aplicare a orientărilor respective (2011) oferă îndrumări cuprinzătoare pentru autoritățile responsabile și profesioniștii implicați în procesul de luare a deciziilor. Orientările explică modul de aplicare în practică a principiului interesului superior al copilului, atunci când sunt identificate și puse în aplicare soluții durabile pentru copiii neînsoțiți.

Surse: ICNUR (2008), UNHCR Guidelines on determining the best interests of the child (Orientările ICNUR privind determinarea interesului superior al copilului), mai 2008, disponibile la adresa: www.refworld.org/docid/48480c342.html; ICNUR și Comitetul internațional pentru acordarea de ajutoare (IMC) (2011), Field handbook for the implementation of UNHCR BID guidelines (Manual de teren pentru punerea în aplicare a orientărilor ICNUR privind determinarea interesului superior al copilului), disponibil la adresa: www.refworld.org/pdfid/4e4a57do2.pdf

Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE) prevede că, în cazul în care o persoană a fost victimă a traficului de persoane în afara țării sale de origine, returnarea ar putea fi una dintre opțiunile posibile, însă nu singura (considerentul 23). În conformitate cu articolul 16 alineatul (2) din directiva menționată, statele membre „iau măsurile necesare pentru a găsi o soluție durabilă pe baza unei evaluări individuale a intereselor copilului”. De asemenea, prioritatea A, acțiunea 3, „ Protecția copiilor care sunt victime ale traficului de persoane ” din **Strategia UE în vederea eradicării traficului de persoane** prevede că statele membre „trebuie să asigure, în cazul în care returnarea este

considerată a fi în interesul superior al copilului, returnarea durabilă și în condiții de siguranță a copiilor în țara de origine, din UE și din afara UE, și să prevină riscul ca aceștia să devină din nou victime ale traficului de persoane”.

Articolul 10 din Directiva privind returnarea (2008/115/CE) prevede că „înainte de a decide emiterea unei decizii de returnare pentru un minor neînsoțit, organismele corespunzătoare, altele decât autoritățile care efectuează returnarea, trebuie să furnizeze asistență adecvată, acordând importanța cuvenită interesului superior al copilului”.

De asemenea, directiva prevede obligația autorităților statului membru respectiv de a trimite copilul unui membru al familiei sale, unui tutore desemnat sau unor centre de primire corespunzătoare.

În general, interesul unui copil neînsoțit este respectat cel mai bine atunci când copilul se poate întoarce la familia sa. Cu toate acestea, considerentele legate de siguranță, inclusiv riscul de a fi din nou victimă a traficului de persoane, pot fi mai importante decât beneficiile **reîntregirii familiei**. Pentru a stabili dacă reîntregirea familiei este în interesul superior al copilului, trebuie să fie evaluați și puși în balanță diferiți factori, inclusiv punctul de vedere al copilului. Factorii de echilibru sunt aceiași ca cei menționați în **capitolul 5** privind evaluarea interesului superior al copilului.

În cazul în care, în urma procesului aferent, reunificarea familiei în țara de origine a fost considerată a fi în interesul superior al copilului, tutorele legal sprijină procesul de **returnare voluntară**. După ce a obținut acordul copilului, tutorele poate să stabilească un contact direct cu membrii familiei copilului, precum și cu entitățile competente atât din țara de primire, cât și din țara de origine, pentru a pregăti returnarea copilului.

Numai câteva state membre ale UE prevăd prin legislație un rol pentru tutore în identificarea unei soluții durabile. În majoritatea statelor membre, cu toate acestea, tutorii, acționând în calitate de reprezentanți legali ai copilului, au dreptul de a formula o cale de atac împotriva unei decizii de returnare, în cazul în care consideră că aceasta nu este în interesul superior al copilului.

Sursă: FRA, 2014, Copiii victime ale traficului de persoane: prezentare generală a sistemelor de tutelă din Uniunea Europeană (în curs de publicare).

Tutorele ar trebui să fie o primă persoană de contact pentru autoritățile care intenționează să emită o **decizie de returnare** pentru un copil neînsoțit. Acestea ar trebui să contacteze tutorele, să se consulte cu acesta și să ia în considerare punctele sale de vedere cu privire la ceea ce este în interesul superior al copilului. Pentru a stabili dacă

Comitetul pentru drepturile copilului prezintă criterii specifice care ar trebui să fie mereu luate în considerare în procedura de determinare a interesului superior al copilului, atunci când sunt evaluate posibilitățile de returnare.

Sursă: Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 6, Tratatul copiilor neînsoțiti și separați în afara țării lor de origine, 1 septembrie 2005, CDC/GC/2005/6, punctul 84

returnarea este sau nu este în interesul superior al copilului, bunele practici prevăd un proces de determinare a interesului superior al copilului, astfel cum este descris mai sus. Tutorele ar putea declanșa procesul solicitând autorităților naționale competente să obțină și să analizeze informații provenind din țara de origine a copilului.

De asemenea, este important să se asigure că autoritățile competente efectuează o evaluare familială și socială ca o condiție preliminară pentru luarea unei decizii în cunoștință de cauză cu privire la măsura în care repatrierea și reîntregirea familiei ar fi în interesul superior al copilului.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește repatrierea

- ✓ Se adresează autorităților care iau decizia de returnare și solicită să fie consultat.
- ✓ Își face cunoscute concluziile privind măsura în care returnarea este în interesul superior al copilului și solicită ca opinia sa să fie luată în considerare.
- ✓ Pledează în favoarea returnării unui copil în țara de origine doar în cazul în care acest lucru este în interesul superior al copilului.
- ✓ Pledează în favoarea returnării voluntare în locul returnării forțate și solicită timp pentru a pregăti copilul în cazul în care returnarea este considerată a fi în interesul superior al acestuia.
- ✓ Cere să nu fie luată nicio decizie de returnare până când nu sunt analizate opiniile tutorelui și ale copilului.
- ✓ În cazul în care autoritatea emite o decizie de returnare împotriva opiniei tutorelui, acesta solicită în scris explicații privind motivul pentru care alte aspecte au fost considerate mai importante decât interesul superior al copilului.
- ✓ Solicită ca îndepărtarea să fie suspendată, în cazul în care nu au fost implicate alte autorități decât cele care efectuează returnarea înainte de luarea deciziei de returnare, în conformitate cu articolul 10 din [Directiva privind returnarea](#) (2008/115/CE).
- ✓ În cazul în care copilul este returnat, dar nu membrilor familiei, se pronunță împotriva returnării până la finalizarea pregătirilor în vederea unor măsuri certe și concrete în ceea ce privește responsabilitățile de îngrijire și încredințare.

- ✓ Supraveghează pregătirea și monitorizarea unui plan de reintegrare individuală înainte și după returnare.
- ✓ Furnizează informații copilului privind situația din țara de origine la returnarea sa și pregătește copilul în vederea returnării.
- ✓ Atunci când se consideră necesar și în consultare cu copilul, însoțește copilul în cursul returnării sale sau se asigură că alte persoane de încredere fac acest lucru și că acestea se întâlnesc cu familia în momentul sosirii.
- ✓ Promovează crearea unui mecanism de monitorizare și furnizarea de feedback cu privire la situația copilului după returnare.
- ✓ Cooperează cu organizațiile internaționale, cum ar fi Organizația internațională pentru migrație sau alte instituții care pun în aplicare programe de returnare voluntară și de reintegrare.

9.2. Integrarea în țara de destinație

O altă posibilă soluție durabilă în interesul superior al copilului ar putea fi integrarea sa în țara de destinație, în cazul în care acesta nu va fi expus riscului de abuz și de exploatare.

O astfel de soluție trebuie să includă o trecere sigură de la copilărie la vârsta adultă. Atunci când integrarea se dovedește a fi în interesul superior al copilului, copilul ar trebui să primească un permis de ședere. Atunci când copilul împlinește vârsta de 18 ani și, prin urmare, nu mai are dreptul la asistență și cazare sau la aprobarea șederii în statul de destinație, permisul de ședere va asigura, de asemenea, protecția copilului împotriva detenției prelungite, a dispariției sau a vulnerabilității față de rețelele de trafic de persoane.

Simplul fapt că se permite unui copil să rămână într-o anumită țară până la împlinirea vârstei de 18 ani nu este o soluție semnificativă sau durabilă. Soluția nu abordează nevoile viitoare ale copilului și nici nu adoptă o perspectivă pe termen lung. Aceasta nu garantează că drepturile copilului sunt protejate în viitor.

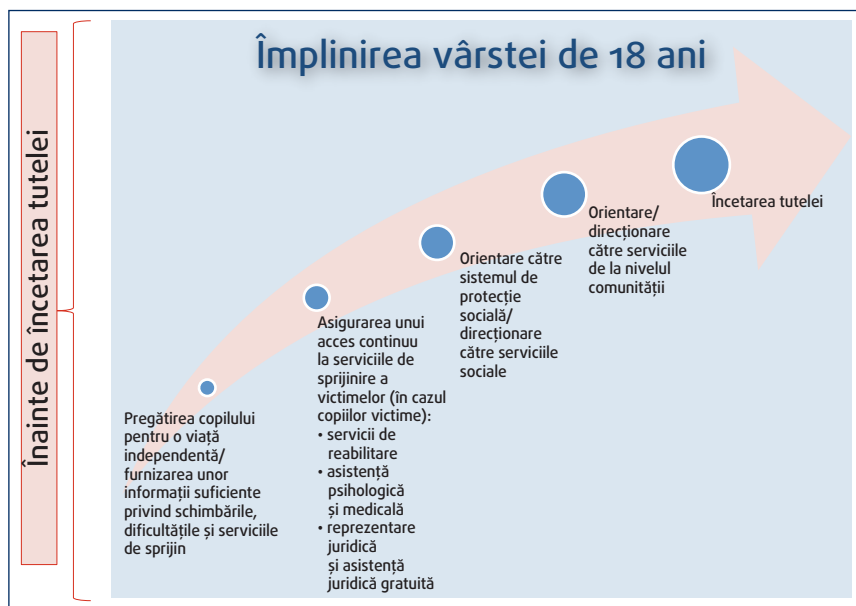
Atunci când integrarea în țara de destinație este în interesul superior al copilului, tutorii ar trebui să insiste asupra abordării necesităților copilului pe termen lung. Astfel, autoritățile competente vor trebui să se asigure că acel copil are un statut de rezident în țara respectivă, care îi permite șederea în mod legal după împlinirea vârstei majoratului.

Tutorele ar trebui să sprijine copilul în trecerea sa de la copilărie la vârsta adultă și să îl pregătească pentru o viață independentă (figura 13; a se vedea, de asemenea, secțiunea 4.2).

Tutorele ar trebui să ofere informații adecvate și corecte și să comunice copilului schimbările statutului de rezident, ale drepturilor și obligațiilor și ale drepturilor la protecție, atunci când acest lucru este relevant.

Tutorele ar trebui să direcționeze copilul sau tânărul adult către serviciile de asistență socială, să creeze legături cu serviciile de la nivelul comunității și, în general, să asiste copilul în crearea unei rețele de securitate socială care să vină în sprijinul său și să asigure o trecere ușoară la viața independentă.

Figura 13: Pregătirea copilului pentru trecerea de la copilărie la vârsta adultă

Sursă: FRA, 2014.

Atunci când integrarea în societatea din țara-gazdă este în interesul superior al copilului, tutorele ar trebui să sprijine pe deplin acest proces, acordând o atenție specială unor aspecte precum: oportunitățile educaționale, cursurile de limbă și de formare profesională disponibile, furnizarea de asistență medicală și de servicii de reabilitare, relații sociale și legături cu comunitatea locală.

Tutorele ar trebui să elaboreze un plan de îngrijire individuală în cooperare cu copilul, cu scopul de a sprijini copilul în a-și dezvolta capacitățile și de a-i permite să dobândească

și să consolideze competențele necesare pentru a deveni independent, responsabil și activ în societate. Conceptul de „proiecte de viață”, promovat de Consiliul European, prevede orientări utile în această privință. Proiectele de viață vizează integrarea socială a copiilor, dezvoltarea lor personală și culturală, precum și nevoile lor în materie de cazare, sănătate, educație și formare profesională și angajare.

Consecințele asupra sănătății pe termen scurt și pe termen lung ale violenței împotriva copiilor și ale maltratării nu ar trebui să fie subestimate. Copiii victime ale traficului de persoane, ale altor forme de violență și ale abuzului sunt deosebit de vulnerabili. Acest lucru ar trebui să fie luat în considerare și tutorii ar trebui să se asigure că acești copii au acces la un nivel adecvat de sprijin și la servicii de reabilitare.

Tutorele ar trebui să ofere informații adecvate și corecte și să sprijine copilul după părăsirea centrului de îngrijire. În această privință, tutorele ar trebui să pledeze pentru asistență specială continuă și sprijin destinate tinerilor adulți, atunci când este cazul, în temeiul aceluiași condiții aplicate pentru tinerii adulți care sunt resortisanți ai țării gazdă.

„În cazul în care un minor care participă la punerea în aplicare a proiectului său de viață împlinește vârsta majoratului și în cazul în care acesta demonstrează un angajament serios în ceea ce privește propria carieră educațională sau profesională și voința de a se integra în țara- gazdă, acestuia trebuie să i se elibereze un permis de ședere provizoriu în vederea finalizării proiectului de viață și pentru perioada de timp necesară în acest sens.”

Sursă: Consiliul European, Comitetul de Miniștri (2007), Recomandarea CM/Rec(2007)9 a Comitetului de Miniștri adresată statelor membre privind proiectele de viață pentru minorii migranți neînsoțiți, 12 iulie 2007, punctul 26, disponibilă la adresa: www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/Recommendations/Recommendation%20CM%20R.ec_2007_9_en.pdf

10. Exercițarea reprezentării juridice și sprijinirea copilului în cadrul procedurilor juridice

Copiii lipsiți de îngrijire părintească pot fi implicați în diferite proceduri juridice. Prezentul capitol descrie cele mai frecvente proceduri juridice (altele decât procedurile de returnare, care sunt descrise în [secțiunea 9.1](#)). Tutorele are un rol în cadrul acestor proceduri, indiferent dacă unui copil i-a fost atribuit un anumit reprezentant legal.

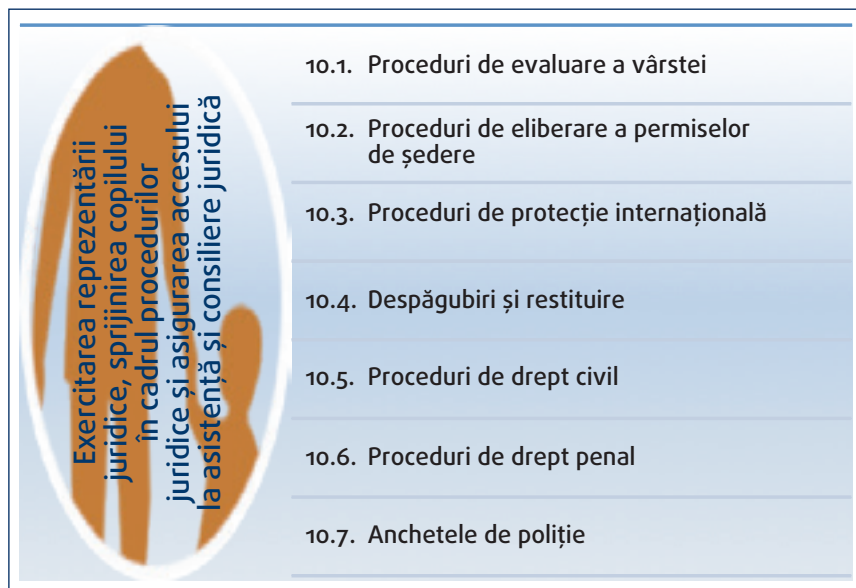
În termeni generali, tutorele trebuie:

- să informeze copilul cu privire la dreptul său la consiliere juridică și la reprezentare;
- să se asigure că este numit un reprezentant legal pentru copil și că acesta beneficiază de consiliere juridică gratuită atunci când are acest drept;

- să monitorizeze activitatea profesioniștilor care furnizează asistență juridică și reprezentare;
- să faciliteze comunicarea între copil și profesioniștii respectivi, atunci când este necesar, inclusiv prin luarea de măsuri pentru a organiza prezența unui interpret calificat;
- în cazul în care este necesar, să însoțească copilul și să participe activ la interogatorii și audieri cu acesta.

Pe lângă aceste atribuții generale, tutorele poate avea, de asemenea, un rol mai specific care depinde de tipul de procedură și de situația specifică a copilului. Următoarele secțiuni descriu atribuțiile tutorelui în cadrul procedurilor penale, civile și administrative speciale (figura 14).

Figura 14: Exercițarea reprezentării juridice, sprijinirea copilului în cadrul procedurilor juridice și asigurarea accesului la asistență și consiliere juridică

Sursă: FRA, 2014.

10.1. Proceduri de evaluare a vârstei

Articolul 13 alineatul (2) din *Directiva privind combaterea traficului de persoane* (2011/36/UE) stabilește prezumția neîmplinirii vârstei adulte, conform căreia „statele membre se asigură că, atunci când nu există informații certe cu privire la vârsta unei persoane care a făcut obiectul traficului de persoane și atunci când există motive pentru a crede că persoana respectivă este un copil, se prezumă că persoana respectivă este copil cu scopul de a dobândi acces imediat la asistență, sprijin și protecție”.

Este posibil ca traficanții să fi furnizat victimelor documente false sau să fi învățat copiii victime să declare că sunt adulți sau, dimpotrivă, să fi învățat adulții să declare că sunt minori. Autoritățile judiciare sau în domeniul imigrației pot solicita efectuarea unei evaluări a vârstei. Autoritățile ar trebui să inițieze un proces de evaluare a vârstei nu doar atunci când contestă vârsta persoanei în cauză, ci și atunci când există motive pentru a crede că o persoană care se prezintă drept adult poate fi o victimă minoră.

Dreptul Uniunii în domeniul azilului conține anumite dispoziții cu privire la procedura de evaluare a vârstei copiilor neînsoțiți.

Articolul 25 alineatul (5) din *Directiva privind procedurile de azil* prevede că persoanei în cauză trebuie să i se acorde beneficiul îndoielii. Consimțământul minorului și/sau al reprezentantului acestuia pentru procedura de evaluare a vârstei este o condiție prealabilă [articolul 25 alineatul (5) litera (b) din *Directiva privind procedurile de azil*].

Înainte de începerea procedurii de evaluare a vârstei, cel care îndeplinește rolul de tutore ar trebui să fie numit în raport cu persoana care susține că este minor. În funcție de circumstanțe, persoana care îndeplinește rolul de tutore poate exercita aceste sarcini doar temporar sau poate fi tutore permanent. Persoana ar trebui să pregătească copilul pentru evaluare și ar trebui să însoțească și să sprijine copilul pe parcursul întregului proces.

Biroul European de Sprijin pentru Azil (*European Asylum Support Office – EASO*) constată că în prezent nu există o metodă de identificare a vârstei exacte a unei persoane. Metodele de stabilire a vârstei ar trebui să respecte persoanele și demnitatea lor umană; există preocupări cu privire la caracterul invaziv și la acuratețea anumitor metode utilizate. Consecințele evaluărilor vârstei sunt grave, întrucât pot conduce la tratarea unui copil ca un adult sau a unui adult ca un copil. Totodată, EASO recomandă ca un tutore sau un reprezentant legal să fie numit înainte de procedura de evaluare a vârstei.

Sursă: Biroul European de Sprijin pentru Azil (2014), EASO age assessment practice in Europe (Practicile EASO de evaluare a vârstei în Europa), document disponibil la adresa: <https://easo.europa.eu/wp-content/uploads/EASO-Age-assessment-practice-in-Europe.pdf>

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește evaluarea vârstei

- ✓ Verifică dacă există un motiv legitim pentru evaluarea vârstei și solicită ca pentru copiii care sunt în mod clar minori să nu se dispună o astfel de evaluare.
- ✓ Se asigură că respectivul copil primește toate informațiile relevante cu privire la procedura de evaluare a vârstei, inclusiv informații clare cu privire la scop, la proces și la eventualele consecințe; informațiile ar trebui să fie furnizate într-un mod accesibil și într-o limbă pe care copilul o înțelege.
- ✓ Se asigură că evaluarea vârstei este efectuată cu consimțământul în cunoștință de cauză al copilului și al tutorelui.
- ✓ Se asigură că evaluarea este efectuată de profesioniști independenți cu expertiza corespunzătoare, care sunt familiarizați cu proveniența etnică și culturală a copilului, într-un mod sigur și adaptat necesităților copilului, cu respectarea demnității acestuia.
- ✓ În cazul în care persistă îndoieli cu privire la vârsta copilului după finalizarea evaluării vârstei, insistă ca persoana respectivă să fie considerată copil.
- ✓ Se asigură că rezultatul procedurii este explicat copilului într-un mod accesibil și într-o limbă pe care acesta o înțelege.
- ✓ Solicită ca rezultatele procedurii de evaluare să fie partajate cu tutorele și le include în dosarul copilului.
- ✓ Analizează împreună cu copilul posibilitatea exercitării unei căi de atac împotriva deciziei de stabilire a vârstei, în conformitate cu dreptul național.
- ✓ Cu acordul copilului, este prezent în timpul procedurii de evaluare a vârstei.

10.2. Proceduri de eliberare a permiselor de ședere

Toți copiii victime ale traficului de persoane fără drept de ședere în țara-gazdă au dreptul la o **perioadă de reflecție** în timpul căreia nu pot fi îndepărtați, în temeiul **articolului 6** din **Directiva privind victimele traficului de persoane (eliberarea permiselor de ședere)** (2004/81/CE) și al **articolului 13** din **Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de persoane**. Toate victimele traficului de persoane, în mod necondiționat și indiferent de statutul lor de rezident, au dreptul la această perioadă de reflecție, care are rolul de a le oferi un timp de refacere, în care să scape de influența traficantilor și să ia o decizie în cunoștință de cauză cu privire la ceea ce trebuie făcut, inclusiv dacă să coopereze sau să nu coopereze cu autoritățile responsabile

de urmărirea penală a traficantilor [a se vedea, de asemenea, considerentul 18 din Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE)].

Directiva privind victimele traficului de persoane (eliberarea permiselor de ședere) (2004/81/CE) se aplică tuturor resortisanților țărilor terțe, deși aplicarea sa poate fi limitată la adulți, astfel cum au procedat câteva state membre. Atunci când directiva se aplică în cazul copiilor, statele membre trebuie să țină cont de interesul superior al copilului și, în cazul resortisanților țărilor terțe care sunt copii neînsoțiți, să adopte, printre alte măsuri, „dispozițiile necesare în cel mai scurt termen pentru a asigura reprezentarea juridică a acestuia, inclusiv, în funcție de situație, în cadrul procedurii penale, în conformitate cu legislația națională” [articolul 10 litera (c)].

Articolul 8 din Directiva privind victimele traficului de persoane (eliberarea permiselor de ședere) (2004/81/CE) impune statelor membre să elibereze un **permis de ședere** pentru victimele traficului de persoane care cooperează cu autoritățile, dacă sunt respectate anumite condiții. Permisul de ședere trebuie să fie valabil timp de cel puțin șase luni și să poată fi reînnoit. **Articolul 14** din Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de persoane prevede că autoritatea competentă poate emite victimelor permise de ședere care pot fi reînnoite, în cazul în care consideră că șederea victimei este necesară, având în vedere situația personală a acesteia sau în scopul anchetei penale. În cazul copiilor victime, Convenția prevede ca permisul de ședere să fie eliberat în conformitate cu interesele superioare ale copilului și, după caz, reînnoit în aceleași condiții [articolul 14 alineatul (2)]. Dreptul național poate prevedea, de asemenea, alte căi de eliberare a unui permis de ședere pentru un copil victimă a traficului de persoane.

Deciziile cu privire la acordarea unei perioade de reflecție sau la emiterea unui permis de ședere sunt luate, în mod normal, de autoritățile din domeniul imigrării, adesea în consultare cu autoritățile judiciare și/sau cu autoritățile responsabile pentru afaceri sociale. Tutorele ar trebui să intervină pe lângă autoritățile din domeniul imigrării, solicitând eliberarea unui permis, în cazul în care acest lucru este prevăzut în dreptul național, și să sprijine copilul în această privință.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește permisele de ședere

- ✓ Informează copilul cu privire la statutul său de rezident și cu privire la opțiunile existente pentru legalizarea șederii sale.
- ✓ Se asigură că respectivul copil victimă a fost informat în mod corespunzător, într-un mod accesibil și într-o limbă pe care o înțelege, cu privire la dreptul său la o perioadă de reflecție și la posibilitatea obținerii unui permis de ședere pe baza statutului său de victimă, în temeiul dreptului Uniunii și al dreptului național.
- ✓ Solicită numirea unui reprezentant legal pentru copil, care să sprijine copilul și tutorele și să le ofere consiliere specializată privind procedurile și aspectele juridice implicate și să reprezinte copilul, atunci când acest lucru este prevăzut în dreptul intern.
- ✓ Solicită acordarea perioadei de reflecție și/sau eliberarea permisului de ședere, în numele copilului, asistat de un reprezentant legal în cazul în care este necesar.
- ✓ Însoțește copilul și este prezent pe durata interviului copilului cu autoritățile din domeniul imigrării pentru a proteja interesul superior al copilului și a se asigura că punctul de vedere al copilului este ascultat și luat în considerare.
- ✓ Pe parcursul întregului proces, contribuie la asigurarea accesului copilului la servicii corespunzătoare de traducere și interpretare.

10.3. Proceduri de protecție internațională

ICNUR a emis **orientări** privind aplicarea articolului 1A alineatul (2) din Convenția din 1951 și/sau a Protocolului din 1967 privind statutul refugiaților, victimele traficului de persoane și persoanele expuse riscului de a fi victime ale traficului de persoane.

Sursă: ICNUR, Orientările nr. 7 privind protecția internațională: aplicarea articolului 1A alineatul (2) din Convenția din 1951 și/sau a Protocolului din 1967 privind statutul refugiaților, victimele traficului de persoane și persoanele expuse riscului de a fi victime ale traficului de persoane, 7 aprilie 2006, HCR/GIP/06/07, disponibile la adresa: www.refworld.org/docid/443679fa4.html

Deși nu toate victimele traficului de persoane au nevoie de protecție internațională, este posibil ca unele victime să se califice pentru statutul de refugiat sau de protecție subsidiară în temeiul **Directivei privind condițiile pentru protecția internațională** (2011/95/UE).

Reprezentantul legal cerut de acquis-ul UE în domeniul azilului este o persoană care exercită una din sarcinile unui

tutore, astfel cum este descris în prezentul manual, și anume reprezentarea juridică. De preferință, reprezentarea juridică ar trebui să fie exercitată de tutorele copilului,

În cazul în care există, întrucât, în mod normal, acesta este mai familiarizat cu situația copilului. Având în vedere complexitatea procedurilor de azil, tutorele ar trebui să solicite sprijinul unui specialist în legislația în domeniul azilului, pe baza procedurilor de drept intern în ceea ce privește asistența judiciară în cazurile de azil.

Articolul 25 din **Directiva privind procedurile de azil (2013/32/UE)** prevede ca un copil să fie reprezentat în cadrul procedurii de azil și include o descriere generală a sarcinilor reprezentantului.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore sau, în absența acestuia, de reprezentantul legal, în ceea ce privește azilul

- ✓ Informează copilul cu privire la dreptul său de a solicita azil.
- ✓ Depune o cerere de azil în numele copilului sau asistă copilul la depunerea cererii, în cazul în care acest lucru este în interesul superior al copilului.
- ✓ Solicită sprijinul unui avocat calificat în domeniul azilului, cu excepția cazului în care a fost deja numit unul, și ține evidența acțiunilor întreprinse de avocat, dacă este cazul.
- ✓ Facilitează comunicarea între copil și avocat.
- ✓ Solicită ca respectivului copil să îi fie furnizate toate informațiile relevante cu privire la procedura de azil, precum și sarcinile și îndatoririle sale, în mod accesibil și prin mijloace adecvate vârstei copilului.
- ✓ Solicită proceduri de primire care să garanteze siguranța victimei, ținând cont de nevoile specifice ale copilului, inclusiv o exceptare de la obligația alegerii anumitor centre de cazare, în cazul în care acest lucru ar pune în pericol siguranța copilului.
- ✓ Însușește copilul la interviurile de solicitare a azilului și acordă sprijin avocatului, dacă este necesar.
- ✓ Sprijină și pregătește copilul, din punct de vedere emoțional și psihologic, pentru interviul (interviurile) de solicitare a azilului și solicită orice consiliere psihologică suplimentară după interviu, dacă este necesar.
- ✓ Se asigură că respectivului copil i se acordă posibilitatea de a fi ascultat și că opinia sa este luată în considerare și reprezintă și susține interesul superior al copilului.
- ✓ Se asigură că respectivului copil îi sunt furnizate traduceri corespunzătoare și că are acces la servicii de interpretare gratuite, atunci când este necesar.

- ✓ Se asigură că este formulată o cale de atac împotriva unei decizii negative de azil, atunci când acest lucru este în interesul superior al copilului, cu sprijinul de specialitate al avocatului.
- ✓ Discută decizia de azil cu copilul, explicând relevanța acesteia pentru viitorul copilului; atunci când este necesar, revizuieste în consecință planul individual al copilului, în consultare cu acesta. Asigură continuitatea procedurilor atunci când copilul împlinește vârsta de 18 ani.

Considerații suplimentare privind procedurile prevăzute de Regulamentul Dublin

Acquis-ul Uniunii în domeniul azilului prevede un mecanism, cunoscut în mod obișnuit sub denumirea de procedura Dublin, de determinare a statului membru al UE care este responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională.

Articolul 6 din **Regulamentul Dublin** [Regulamentul (UE) nr. 604/2013], care vizează garanțiile acordate minorilor, prevede importanța fundamentală a interesului superior al copilului. Copiii neînsoțiți trebuie să fie asistați de un reprezentant care deține calificările și expertiza necesare pentru a promova interesul superior al copilului în fiecare etapă a procedurii prevăzute de Regulamentul Dublin.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore sau, în absența acestuia, de reprezentantul legal, în ceea ce privește procedurile prevăzute de Regulamentul Dublin

- ✓ Revizuieste documentele relevante incluse în dosarul de azil al copilului.
- ✓ Se asigură că autoritățile competente în domeniul azilului respectă toate garanțiile pentru protejarea copiilor neînsoțiți prevăzute de Regulamentul Dublin.
- ✓ Pledează în favoarea unor decizii bazate pe considerente legate de unitatea familiei, bunăstarea și dezvoltarea socială a copilului și siguranța copilului, precum și opiniile copilului.
- ✓ Se asigură că respectivul copil este informat în mod corespunzător și îi facilitează participarea.
- ✓ Facilitează contactele cu membrii familiei, atunci când copilul solicită acest lucru.

- ✓ Pledează împotriva privării de libertate și solicită centre de primire care sunt sigure și țin cont de necesitățile specifice ale copilului.
- ✓ Pledează ca transferurile către alte state membre ale UE să fie efectuate într-o formă adaptată necesităților copilului și însoțește copilul atunci când circumstanțele impun acest lucru sau pledează ca transferul să aibă loc numai atunci când acest lucru este în interesul superior al copilului.

10.4. Despăgubiri și restituire

Articolul 17 din **Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE)** prevede că victimele traficului de persoane au acces la mecanismele existente de despăgubire a victimelor infracțiunilor violente. Potrivit **articolului 15 alineatul (2)** din directiva menționată, copiii victime ale traficului de persoane au acces imediat la consiliere juridică gratuită și la reprezentare juridică gratuită, inclusiv în vederea solicitării de despăgubiri. De asemenea, **articolul 4 alineatul (1) litera (e)** din **Directiva privind victimele criminalității (2012/29/UE)** prevede că victimele au dreptul de a primi informații încă de la primul contact cu o autoritate competentă în ceea ce privește dreptul de a primi despăgubiri și modul și condițiile în care victimele pot avea acces la despăgubiri.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește solicitarea de despăgubiri

- ✓ Furnizează informații copilului cu privire la dreptul său de a solicita despăgubiri.
- ✓ Se asigură că respectivul copil beneficiază de consiliere juridică cu privire la posibilitatea de a solicita despăgubiri și la procedura juridică specială necesară în temeiul dreptului național.
- ✓ În cazul în care copilul prezintă o cerere de despăgubire, asistă copilul pe parcursul procesului, inclusiv colectând documentația necesară și solicitând asistență din partea unui avocat calificat.
- ✓ Administrează sumele primite de copil cu titlu de despăgubire.
- ✓ Asigură continuitatea procedurii în cazul în care copilul împlinește vârsta de 18 ani când procedura este încă în curs.

10.5. Proceduri de drept civil

În cazurile de abuz asupra copiilor și de exploatare, inclusiv trafic de copii, pot fi inițiate proceduri de drept civil în cazul în care o evaluare a părinților indică faptul că unul sau ambii părinți sunt implicați în abuzul și/sau traficarea copilului. Procedurile de drept civil vor decide dacă părinții ar trebui să fie împiedicați să își exercite drepturile părintești și dacă este necesară numirea unui tutore.

De asemenea, în cazul în care un copil este privat de mediul părintesc, atunci când returnarea sau reîntregirea familiei nu este o opțiune sau s-a dovedit a nu fi în interesul superior al copilului, autoritățile de protecție a copilului competente ar putea iniția proceduri de drept civil pentru plasarea copilului în instituții de tip rezidențial sau în familii adoptive, pentru a sprijini integrarea sau pentru a preveni riscurile. Tutorele ar trebui să participe pe deplin și să reprezinte interesul superior al copilului în cadrul acestei proceduri, asigurându-se că deciziile sunt luate în interesul superior al copilului și că opiniile copilului sunt luate în considerare și li se acordă importanța cuvenită, în conformitate cu vârsta și maturitatea sa.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore și/sau de reprezentantul legal în contextul procedurilor de drept civil

- ✓ Informează copilul cu privire la procedură și la procesul decizional.
- ✓ Informează copilul cu privire la opțiunile disponibile și îi explică acestuia rezultatele posibile ale procedurii.
- ✓ Se asigură că respectivul copil are acces la asistență juridică.
- ✓ Se asigură că respectivul copil are posibilitatea de a-și exercita dreptul de a fi ascultat și că opinia sa este luată în considerare.
- ✓ Pregătește copilul pentru audierile și interviurile cu autoritățile competente și îl sprijină pe întreaga durată a procedurii.
- ✓ Promovează interesul superior al copilului în procesul de luare a deciziilor.
- ✓ În toate cazurile, se asigură că interesul superior al copilului este considerat primordial, că au fost respectate toate garanțiile procedurale și că s-a solicitat consimțământul copilului.
- ✓ Este prezent la revizuirile periodice ale procesului de plasament.

10.6. Proceduri de drept penal

Directiva privind victimele criminalității (2012/29/UE) conține o serie de dispoziții pentru protecția victimelor criminalității (a se vedea, în special, articolul 24). Garanții de protecție pentru copiii implicați în proceduri penale sunt, de asemenea, prevăzute în Directiva privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor și a exploatării sexuale a copiilor (2011/93/UE). Ambele directive reflectă standardele stabilite în Orientările Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului (2010).

Traficul de persoane este o infracțiune gravă. În consecință, Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE) stabilește o serie de dispoziții avantajoase pentru protecția victimelor înainte, pe parcursul și după desfășurarea procedurii penale. Copiii victime ale traficului de persoane ar putea fi implicați în proceduri penale. Tutorele trebuie să fie pregătit să sprijine copilul în această privință. Directiva cuprinde garanții specifice pentru victimele traficului de persoane în cursul cercetărilor și al procedurilor penale în general (**articolul 12**) și pentru copiii victime ale traficului de persoane în special (**articolul 15**). De asemenea, **articolul 8** din Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE) stabilește principiul neaplicării de sancțiuni victimelor, conform căruia:

În 2010, Consiliul Europei a adoptat orientările privind justiția în interesul copilului, vizând îmbunătățirea accesului copiilor la sistemul de justiție și a tratamentului acestora în cadrul sistemului. Orientările vizează aspecte precum drepturile de informare, de reprezentare și de participare, protecția vieții private, siguranța, abordarea multidisciplinară și formarea, garanții în toate etapele procedurii și privarea de libertate.

Consiliul Europei, Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice (Orientări privind justiția în interesul copilului) adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010, disponibile la adresa <http://www.coe.int/en/web/children/child-friendly-justice>

„Statele membre, în conformitate cu principiile de bază ale sistemelor lor de drept, iau măsurile necesare pentru a se asigura că autoritățile lor competente au dreptul de a nu urmări penal sau de a nu impune sancțiuni victimelor traficului de persoane pentru implicarea lor în activități infracționale pe care au fost obligate să le săvârșească drept consecință directă a faptului că au făcut obiectul oricăreia dintre faptele menționate la articolul 2.”

Aceste dispoziții sunt deosebit de relevante pentru copiii care au fost victime ale traficului de persoane în vederea utilizării lor în activități infracționale.

În mod normal, sistemul de justiție penală numește un avocat care să asigure consultanță juridică și asistență copilului victimă. Tutorele are sarcina de a se asigura că minorul are acces la asistență juridică, în conformitate cu dispozițiile dreptului național.

În cazul în care nu este numit un avocat, tutorele ar trebui să solicite autorităților competente să numească unul.

În strânsă cooperare cu avocatul numit pentru copil, tutorele ar trebui să pledeze în favoarea aplicării pe deplin în cazul copilului a dispozițiilor prevăzute în [Directiva privind combaterea traficului de persoane](#) (2011/36/UE) și/sau în dreptul intern și să insiste ca drepturile copilului în calitate de victimă și de martor în cadrul procedurii penale împotriva traficantului să fie protejate.

În cadrul procedurii penale, în principal, rolul tutorelui este de a sprijini copilul, iar cel al avocatului este de a oferi asistență juridică de bază.

Listă de verificare: acțiuni posibile întreprinse de tutore în ceea ce privește procedura penală

- ✓ Se asigură că respectivul copil beneficiază de asistență juridică adecvată, că este numit un avocat calificat, fără întârzieri nejustificate, pentru a oferi consiliere juridică și a reprezenta minorul în conformitate cu dreptul intern.
- ✓ Ajută copilul să ia o decizie în cunoștință de cauză în ceea ce privește participarea și cooperarea în cadrul procedurii penale: se asigură că copilul victimă este informat cu privire la chestiunile legate de securitate și siguranță și la riscurile implicate și că le-a înțeles în mod clar, înainte de a decide dacă să participe sau să nu participe și să depună mărturie în cadrul procedurii penale împotriva persoanelor suspectate de trafic de persoane.
- ✓ Se asigură că respectivul copil cunoaște pe deplin care drepturi la asistență și protecție depind de alegerea sa de a participa la procedura penală și care nu depind de acest lucru și faptul că are dreptul să se răzgândească în ceea ce privește cooperarea cu sistemul judiciar în viitor.
- ✓ Încurajează copilul victimă să utilizeze pe deplin perioada de reflecție înainte de a lua o decizie cu privire la această chestiune, dacă acest lucru este în interesul superior al copilului.
- ✓ Ajută copilul să înțeleagă toate comunicările primite, inclusiv comunicările primite de la reprezentantul legal.
- ✓ Însușește copilul și participă alături de acesta la toate interviurile și audierile.
- ✓ Pregătește copilul din punct de vedere emoțional și psihologic înainte de interviuri și audieri și se asigură că acesta înțelege în mod adecvat procedura și rezultatul.

- ✓ Discută cu copilul rezultatul procedurii și al deciziilor instanței și explică relevanța acestora pentru situația sa specială și opțiunile viitoare, precum și măsurile disponibile.
- ✓ Se asigură, în cooperare cu persoana care oferă copilului asistență juridică, că acesta nu este urmărit penal și/sau că nu i se impun sancțiuni pentru comiterea de activități infracționale care decurg din exploatarea sa, astfel cum se prevede la articolul 8 din [Directiva privind combaterea traficului de persoane \(2011/36/UE\)](#).

În ansamblu, tutorele ar trebui să promoveze interesul superior al copilului ca un element fundamental în cursul procedurii și să protejeze drepturile copilului, pentru a preveni victimizarea secundară. În acest scop, tutorele ar trebui să colaboreze cu reprezentantul legal, astfel încât să se utilizeze pe deplin toate garanțiile procedurale existente.

10.7. Anchetele de poliție

Activitățile de anchetă ale poliției care implică copii, precum interogatoriile, audierile sau perchezițiile, nu ar trebui să aibă loc până când copilul nu are un tutore (chiar și temporar) și un avocat sau un alt membru al profesiei juridice (atunci când legea impune acest lucru). Același lucru ar trebui să se aplice activităților legate de anchetele judiciare.

„Tutorele ar trebui să aibă dreptul de a refuza să depună mărturie cu privire la copil în cazul în care i se solicită să facă acest lucru. Tutorii ar trebui, de asemenea, să fie ghidați de principiul evitării prejudiciilor («do no harm») pentru copilul de care sunt responsabili, prin acțiunile lor sau prin orice decizii în care sunt implicați în numele copilului. Este important ca poliția și parchetul să cunoască aceste prevederi și să înțeleagă că nu au dreptul să facă presiuni asupra unui tutore pentru a întreprinde acțiuni pe care acesta le consideră a fi contrare interesului superior al copilului.”

Sursă: UNICEF (2008), Reference guide on protecting the rights of the child victims of trafficking in Europe (Ghid de referință privind protecția drepturilor copiilor victime ale traficului de persoane din Europa), Geneva, p. 54, disponibil la adresa: www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf

În toate cazurile și ori de câte ori un copil este în contact cu legislația și este implicat în proceduri judiciare, inclusiv în anchete ale poliției, statele membre ale UE sunt încurajate să aplice *Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului European privind justiția în interesul copilului* (2010).

Anexa 1: Surse juridice

Instrumente ale UE	
Carta drepturilor fundamentale a UE	Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, JO C 326, 26.10.2012, pp. 391-407
Directiva privind condițiile de primire (2013/33/UE)	Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională, JO L 180, 29.6.2013, pp. 96-116
Directiva privind procedurile de azil (2013/32/UE)	Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale, JO L 180, 29.6.2013, pp. 60-95
Regulamentul Dublin (UE) nr. 604/2013	Regulamentul (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid, JO L 180, 29.6.2013, pp. 31-59
Directiva privind protecția victimelor (2012/29/UE)	Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, JO L 315, 14.11.2012, pp. 57-73
Directiva privind condițiile pentru protecția internațională (2011/95/UE)	Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate, JO L 337, 20.12.2011, pp. 9-26
Directiva privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor și a exploatării sexuale a copiilor (2011/93/UE)	Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului, JO L 335, 17.12.2011, pp. 1-14
Directiva privind combaterea traficului de persoane (2011/36/UE)	Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului, JO L 101, 15.4.2011, pp. 1-11
Directiva privind returnarea (2008/115/CE)	Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală, JO L 348, 24.12.2008, pp. 98-107
Regulamentul Bruxelles II	Regulamentul (CE) nr. 2116/2004 al Consiliului din 2 decembrie 2004 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000, în ceea ce privește tratatele încheiate cu Sfântul Scaun, JO L 367, 14.12.2004, pp. 1-2
Directiva privind permisele de ședere pentru victimele traficului de persoane (2004/81/CE)	Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente, JO L 261, 6.8.2004, pp. 19-23

Serviciile de tutelă destinate copiilor lipsiți de îngrijire părintească

Directiva privind libera circulație (2004/38/CE)	Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE, JOL 158, 30.4.2004, pp. 77-123
Instrumente internaționale	
Convenția ONU cu privire la drepturile copilului	Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, Organizația Națiunilor Unite, New York, 20 noiembrie 1989, seria Tratatate, vol. 1577, p. 3
Convenția Consiliului European privind lupta împotriva traficului de persoane	Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de persoane, Varșovia, 2005
Convenția din 1951 privind statutul refugiaților	Convenția din 1951 privind statutul refugiaților, Organizația Națiunilor Unite, seria Tratatate, vol. 189, p. 137
Convenția de la Haga din 1993	Convenția din 29 mai 1993 asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale
Convenția de la Haga din 1996	Convenția din 19 octombrie 1996 asupra competenței, legii aplicabile, recunoașterii, executării și cooperării privind răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor
Alte surse juridice fără caracter obligatoriu	
Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului – Comentariul general nr. 6	Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 6, Tratatamentul copiilor neînsoțiți și separați în afara țării lor de origine, 1 septembrie 2005, CRC/GC/2005/6
Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului – Comentariul general nr. 12	Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 12, Dreptul copilului de a fi ascultat, 1 iulie 2009, CRC/C/GC/12
Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului – Comentariul general nr. 13	Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 13, Dreptul copilului la protecție împotriva tuturor formelor de violență, 18 aprilie 2011, CRC/C/GC/13
Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului – Comentariul general nr. 14	Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 14 (2013) cu privire la dreptul copilului ca interesul superior al acestuia să fie considerat primordial, 29 mai 2013, CRC/C/GC/14
Rezoluția nr. 64/142. Orientări privind îngrijirea alternativă a copiilor	Adunarea Generală, Rezoluția nr. 64/142, Orientări privind îngrijirea alternativă a copiilor, 24 februarie 2010, A/RES/64/142
Consiliul European, Orientări privind justiția în interesul copilului	Consiliul European, Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului European privind justiția în interesul copilului, adoptate de Comitetul de Miniștri la 17 noiembrie 2010, în cadrul celei de a 1 098-a reuniuni a miniștrilor adjuncți – versiune editată din 31 mai 2011
Consiliul European, Proiecte de viață pentru minorii migranți neînsoțiți	Consiliul European, Comitetul de Miniștri, Recomandarea CM/Rec(2007)9 a Comitetului de Miniștri adresată statelor membre privind proiectele de viață pentru minorii migranți neînsoțiți, 12 iulie 2007

Anexa 2: Selecții din literatura de specialitate

Comisia Europeană (2013), *Copiii dispăruți în Uniunea Europeană: cartografiere, colectare de date și statistici*, Rotterdam, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/missing_children_study_2013_en.pdf.

Comisia Europeană (2013), *Drepturile de care beneficiază victimele traficului de persoane în UE*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene (Oficiul pentru Publicații), http://ec.europa.eu/anti-trafficking/EU-Policy/EU_rights_victims.

Comisia Europeană (CE) (2010), *Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – Plan de acțiune privind minorii neînsoțiți (2010-2014)*, COM(2010) 213 final, Bruxelles, 6.5.2010, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1445334201715&uri=CELEX:52010DC0213>.

Comisia Europeană (CE) (2012), *Raport al Comisiei către Consiliu și Parlamentul European – Raport intermediar privind punerea în aplicare a Planului de acțiune privind minorii neînsoțiți*, COM(2012) 554 final, Bruxelles, 28.9.2012, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1445334385457&uri=CELEX:52012DC0554>.

Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR) (2004), *Principiile directoare interagenției privind copiii neînsoțiți și separați*, Agenția centrală de căutări și Serviciul de protecție, Geneva, http://www.unicef.org/violencestudy/pdf/IAG_UASCs.pdf.

Consiliul Europei (2009), *Orientările privind politica Consiliului Europei referitoare la strategiile naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței*, Strasbourg, www.coe.int/t/dg3/children/News/Guidelines/Adoption_guidelines_en.asp.

Consiliul Europei (2010), *Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului și expunerea de motive*, adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010, http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/Guidelines%20on%20child-friendly%20justice%20and%20their%20explanatory%20memorandum%20_4_.pdf.

Consiliul Europei (2011), *Adunarea parlamentară, Comisia pentru migrație, refugiați și persoane strămutate, Copiii migranți: care sunt drepturile lor la împlinirea vârstei de 18 ani?*, (Raport|Doc. 13505|23 aprilie 2014), <http://website-pace.net/documents/19863/168397/20140313-MigrantRights18-EN.pdf/ea190a6e-1794-4d30-b153-8c18dc95669f>; <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20589&lang=en>.

Defence for Children – ECPAT Țările de Jos (2011), *Standarde de bază pentru tutorii copiilor separați de părinți în Europa*, Leiden, <http://www.corestandardsforguardians.eu/>.

EASO (Biroul European de Sprijin pentru Azil) (2014), *Practicile EASO de evaluare a vârstei în Europa*, <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/EASO-Age-assessment-practice-in-Europe.pdf>.

ENGI (Rețeaua europeană a instituțiilor de tutelă) (2011), *Îngrijirea minorilor neînsoțiți: Standarde minime, factori de risc și recomandări pentru practicieni*, Tutela în practică, raport final, Utrecht, <http://engi.eu/about/documentation/>.

FRA (Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene) (2009), *Traficul de copii în Uniunea Europeană: provocări, perspective și bune practici*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf.

FRA (2011), *Copiii separați, care solicită azil în statele membre ale Uniunii Europene – Raport comparativ*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf.

ICNUR (2008), *Orientările ICNUR privind determinarea interesului superior al copilului*, mai 2008, www.refworld.org/docid/48480c342.html.

ICNUR și Comitetul internațional pentru acordarea de ajutoare (IRC) (2011), *Manual de teren pentru punerea în aplicare a orientărilor ICNUR privind determinarea interesului superior al copilului*, www.refworld.org/pdfid/4e4a57d02.pdf.

ICNUR și Consiliul Europei (2014), *Situația copiilor neînsoțiți și separați refugiați și care solicită azil la împlinirea vârstei de 18 ani: care sunt motivele de sărbătoare?*, Strasbourg, Franța, www.refworld.org/DOCID/53281A864.HTML.

Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR) (2006), *Orientările nr. 7 privind protecția internațională: Aplicarea articolului 1A alineatul (2) din Convenția din 1951 și/sau a Protocolului din 1967 privind statutul refugiaților, victimele traficului de persoane și persoanele expuse riscului de a fi victime ale traficului de persoane*, HCR/GIP/06/07, www.refworld.org/docid/443679fa4.html.

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) (2007), *Manualul OIM privind asistența directă pentru victimele traficului de persoane*, Geneva, http://publications.iom.int/bookstore/free/IOM_Handbook_Assistance.pdf.

Organizația Națiunilor Unite (2011), *Raportul comun al ONU privind Directiva UE – O abordare bazată pe drepturile omului, Traficul de persoane: prevenire, combatere, protecție*, https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2011/UN_Commentary_EU_Trafficking_Directive_2011.pdf.

Organizația Națiunilor Unite, Biroul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului (OHCHR) (2008), *Principii și orientări recomandate privind drepturile omului și traficul de persoane: observații*, http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Commentary_Human_Trafficking_en.pdf.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) (2004), *Mecanisme naționale de sesizare – unirea eforturilor pentru a proteja drepturile persoanelor traficate: manual practic*, Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), <http://www.osce.org/odihr/13967>.

UNICEF (Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru Copii) (2008), *Ghid de referință privind protecția drepturilor copiilor victime ale traficului de persoane din Europa*, Geneva, www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf.

UNICEF (2008), *Strategia UNICEF de protecție a copiilor*, E/ICEF/2008/5/Rev. 1, 20 mai 2008, www.unicef.org/protection/files/CP_Strategy_English.pdf.

UNICEF (2013), *Evaluarea vârstei: notă tehnică* (autori: Smith, T. și Brownlees, L.), New York, [http://www.unicef.org/protection/files/Age_Assessment_Note_final_version_\(English\).pdf](http://www.unicef.org/protection/files/Age_Assessment_Note_final_version_(English).pdf).

CUM VĂ PUTEȚI PROCURA PUBLICAȚIILE UNIUNII EUROPENE?

Publicații gratuite:

- un singur exemplar:
pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- mai multe exemplare/postere/hărți:
de la reprezentanțele Uniunii Europene (http://ec.europa.eu/represent_ro.htm),
de la delegațiile din țările care nu sunt membre ale UE (http://eeas.europa.eu/delegations/index_ro.htm)
sau contactând rețeaua Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_ro.htm)
la numărul 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratuit în toată UE) (*).

(*) Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Publicații contra cost:

- pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Serviciile de tutelă destinate copiilor lipsiți de îngrijire părintească au scopul de a consolida protecția copiilor, abordând în special necesitățile specifice ale copiilor victime ale traficului de persoane. Strategia UE pentru perioada 2012-2016 în vederea eradicării traficului de persoane recunoaște importanța sistemelor complete de protecție adaptate necesităților copilului, care au nevoie, ca o piatră de temelie, de un sistem de tutelă solid. Sistemele de tutelă eficace sunt esențiale pentru a preveni abuzul, neglijarea și exploatarea. Cu toate acestea, rolurile, calificările și competențele tutorilor variază de la un stat membru la altul. Prezentul manual, o publicație comună a Comisiei Europene și a Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, este conceput pentru a contribui la standardizarea practicii în materie de tutelă, asigurând, de asemenea, o mai bună echipare pentru a răspunde nevoilor specifice ale copiilor victime ale traficului de persoane. Acesta oferă îndrumări și recomandări pentru statele membre ale UE cu privire la consolidarea propriilor sisteme de tutelă, stabilind principiile de bază, structura fundamentală și gestionarea unor astfel de sisteme. Prin promovarea unei înțelegeri comune a principalelor caracteristici ale unui sistem de tutelă, manualul își propune să îmbunătățească condițiile pentru copiii sub tutelă și să promoveze respectul pentru drepturile fundamentale ale acestora.

FRA-AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 - 1040 Viena - Austria

tel. +43 158030-0 - fax +43 158030-699

fra.europa.eu - info@fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

twitter.com/EURightsAgency

■ Oficiul pentru Publicații

ISBN 978-92-9239-963-4